

૪૪ મનસુખી નીતી વચન.

ઈયાને

તરેહવાર સીખામણ, તથા નેકી, તથા દાનાઈ, તથા
પર્વાતરાઈ, અને દુરઅદેશીને લગતા ઘણાજ કીમતી
સખુનોનાં સંઘરહનુ પુસતક.

✽

(એ મધે ૩૫૭ ફકરા ઘણાજ નાદર અને ગ્યાતમ સખુનોથી ભરેલાછ કે જે
સખુનો સઘડા પુનરગ તેમજ જવાન અને બાલબચાઓને હુએક વખતે
વાંચવા અને પાઠ કરી રાખવાને લાયકનાંછ.)

એ મધે હમારા તરફનાં તેમજ જુદા જુદા ગરંથકારોનાં, તથા
વીદવાનોનાં અને દાનાવોનાં મગજનાં ખજાના મધેનાં
ઘણાંજ અમુલીઅ ચુતી કાહડેલાં ગોહરો સમાવેઆમાં
આવેલાં છે.

ખતાવનાર—“મનસુખ”

તે

ગંજનામું, એહવાલે જન્દ અવસતા, પરીનસ આલખરટ, જન્મશીદી નમોઝજ,
ખેત રીતી, પારસીઓના કારા વંશો નકરાર, સર જમરોદહ આરોનેઠ,
કાઉનટ ગાબીનોએ ખતાવેલી ખીલારોકા હુકો વાંચવાની રીતનો
તરજુમા, મુનતખબે શાહુનામે, શેર ને સતાખાલ, નામસતા-
એસને, રાહીન નહીનાં ગીતો, મનસુખી મનાજત તથા
અરજયુજરી, યુજરાતી શાહુનામું, અને મનસુખી
નીતી વચન નામના પુરાતકો ખતાવનાર

મીં મનચેરજ કાવશજ શાપુરજ.

૦૦

મુબઈ મધે:

ધી ડયુક આફ કોનાટ પ્રીનટીંગ પ્રેસ કંપની, લીમીટેડમાં છાપીછે.

સને ૧૮૮૬.

કીમત રૂ૧૫

(આચ્છે ચોપડી સને ૧૮૬૭ નાં રૂપ માં કચ્છેદા પરમાણે રેઊસંટર
ફરેલીછે, માટે કોઈએ ખીન રૂપાચ્છે કપાવતી નહી,
સઘલો હક કરતાનો છે.)

મનસુખી નીતી વચન.

ભાગ પેહેલો.

૧. સચાઈની ફતેહ તે સગીરી મોહટી ખુબી ભરેલી ફતેહ ગણાય છે. સખખ કે એ ફતેહમાં કંઈખી રીતની ખુનાંમર છી યતી નથી, કે ઘાટકીપણું યુજરતું નથી. પણ એર લોકો જીવતાં રહીને વધારે સારી ખુશી તથા આખાદી ભોગવી સફેદે.

૨. જમ એક હીરાનો જહઝકાત એક બેનાર સખશની આંખને દીપક આપેછે, તેજ એક માણસની જતી ખુખીવંતો યુણ, ખીજ સખસોમાં તેને દીપકવંતો અને દીસતો કરેછે.

૩. એક સખશ કોઇ રીતથી સતાદાર થઈને જવારે જામે દરજ્જે ચહડેછે.. ત્યારે કોઇ દીન તેને પાછું નીચું પડવું મરશે એવા વીચારથી જો તે પોતાનો અમલ ચલાવેછે તો, તે કદાચજ પોતાની સતા ખોલવા પાંમેછે.

૪. જમ એક લડાઈમાં દુશમનનાં હુપાં રખેલાં હથીયારોથી જોટલી મોટી ખરાખી થાયછે, તેટલી તેનાં જહરમાં દીશતાં હથીયારોથી થતી નથી. તેજ મીશાયે જહર દુશમનો કરતાંને, આપણા હુપાં દુશમનોથી આપણી બએયંકાર ખરાખી થાયછે.

૫. આંત્ર અથવા કીરતી ઘણી નાખાએદાર ચીજછે. તે એક-સરખી હાલતમાં રહી શકતી નથી, સખખ કે તેનો આધાર લોકોના

વીચાર ઉપર રહેછે. અને સોડોના વીચારની ધમારતનો પાયો તો સદા ગોચરેતીની જમીન ઉપર હોય છે, તેથી બદલાઈ જતાં અથવા પડી-ભાગતાં વીલમ લાગતો નથી.

૬. ખાલેશ નેકી સદા એકસરખી હાલતમાં ટકી રહેછે, સખખ કે ખાદતાલાની ખુદ પોતાની પસંદગીની તે ચીજ છે, કે જે ખાદા જેવો અશક્ત હોતો તેવોજ આજે છે, અને હવે પછેથી હંમેશા તત્કલ તેવોજ રહેશે.

૭. માણસ જાતથી મલતું માન અથવા ઇજ્જત એક હવાઈ ચીજ છે, કે જે સેહેજ તોફાનની સેહકીથી જમીનદોસત થઈ જાયછે. એવી ઇજ્જતનાં ઝાહડનાં મુલીઆં જમીનની સપાટી ઉપર રહેછે. અને આ ફરતો જમાનો તેની હદ હોએછે જે મોહતને લાવેછે અને મોહતની સાથે સઘલું નાખુદ થાયછે.

૮. સઉથી સરસ અને ઓખું સોહડું સગીથી ગરમ ભડીમાંથી નીકલેછે, અને સઉથી સરસ વીજલીનો જલકાત સઉથી કાલી તોફાની હવામાંથી દીસેછે,—તેજ મીશાલે સઉથી ઘણા મોટા ભએ અને ગભરાતનાં વખતમાં સઉથી સરસ ચીજને અને સઉથી ઓતમ મગજને અથવા કાએલ માણુશો જાહેરમાં આવેછે.

૯. જે સખશો આપણા ભરમ છુપો નહીં રાખવાની નબલાઈ ધરાવતા હોએછે, તેજ સખશો હમેશાં આપણા ભરમો જાણવાની ખાહેસ અને ઇનતેજરી રાખેછે. જમ કે એક ખરચાલુ અને ઉડાઉ સખસ પછ્ણા સંઘરવાને ઘણો ઇતેજર હોએછે.

૧૦. આ દુનીયામાં બેવકુફો ઘણા છે કે જેઓ કસા કામમાં આવી સકતા નથી, તથા લુહાઓળી એટલા અને એવાછે કે જેઓ સંગાયે કામ પારી સકાવું નથી, તેથી ખરા દાનાવ લોકોને ખુદ પોતાની સમજ અને મનસકતી વાપરીને કામ લેવાની ફરજ પડેછે.

૧૧. એક માણસ જે જાતે પોતે નબલો અથવા બેવકુફ હોય તોજી જે તે પોતાના કારભારી ડાહ્યા અને વીંશી રાખેછે તો તેનો વહીવત અછી રીતે ચાલી સકેછે.

૧૨. અકસર ઇતસાંનો પોતાની છંદગી આવતા વખતની ભરે-હવાર ઉમેદમાં ગુળરી નાખેછે. પણ તેઓએ સમજવું જોઈએ છે કે, હાલનો વખત તે ગેણા આપણો ખુદ પોતાનો વખત છે. ગયલો વખત તે કજી પાછો નહી આવનારોછે. અને આવતો વખત તે તો ખીલકુલ આપણો વખત છેજ નહી, એટલે કંઈજી વકલીધી ઉમેદો બાંધવી ના રવાછે.

૧૩. જીવતાં જીવત મુએલાંની મીસાલની છંદગી ગુળરી થઈતી નથી, પણ ખરા મરણ પામેલાઓળી તાહરી ભલી વરતાયુક અને જીવ્યોગથી જીવતા થાએ તેમ કરવું જોઈએ છે.

૧૪. મુખ્ય બાપદાદાની કીરતી જીપર મગર અને ખુશાલ રેહવું તે તો ગોયા કુતરાંની મીસાલનો સવભાવ રાખીને સુકાં હાડકાં છુસીને સંતોરા પકડવા જેવું છે.

૧૫. જે શેહરમાં ખરા દાનાવો અને દીનદારો કરતાં બેવકુફો અને બદ એકીનવારાઓ ઘણા હોય, તથા જે બાગમાં વૃંદુલો અને

જુલજુલો કરતાં કાગડાઓ અને ધુવરો જીવાદા હોય, તથા આબાદી અને પુરાણપતી હોયેજ નહીં.

૧૬. જો તારામાં અકલ હોય તો ખરી હકીકતને વલગતો અને સમીપતો રહેજો, પણ ખાલી આદરના દેખાવ ઉપર જુલાવો ખાતો રખો, સખખ કે આદરનો દેખાવ એ કુચ્છ ચીજ નથી.

૧૭. અગર ગેબથી જો તું તાહરી મોરાદ ખર આવેલી જોવાને ચાહતો હોયતો, તાહરી જખાંન સચાઈ ભરેલી રાખજો,—તારું જગર પવીતરાઈ ભરેલું રાખજો,—અને તાહરાં કરતુક ભલાઈ ભરેલાં રાખજો.

૧૮. એક જુલમગાર રાખસનો જુલમ એવી જાતનો એક આતશ જિતપતંત કરેજો, કે સેવટે તે જુલમગારને ખુદ પોતાનેજ તેમાં ભલી મરવું પડેજો.

૧૯. સુખ એ એક સરમાલ અથવા ખીહીકનાં મીઠાજવાણી દેવીજો. જેમ જેમ તમે તેણીની પુઠે લાગશો તેમ તેમ તે તમારેથી દુર જશે, પણ જસ મુંગા મુંગા તમારી દ્રરજો અદા કરેઆ જાઓ એટલે તેણીની પોતાની મેસેજ તમારી પાશે આવશે.

૨૦. નીંદાખોર માણસો સુધરેલી મંડલીના હડહડતાં સત-રૂઓ છે. માંન, મરતખો અને માણસાઈથી તેઓ ખાલી છે. યાદ રાખજો, સંભાલજો, કે જો પાપી સખશો ખીજાની નીંદા તમારી આગલ કરશે તો તમારી નીંદાખી, ખીજા આગલ કરવાને ચુકનાર નથી.

૨૧. “માણસની નેકી જોઆ દરીઆની રેતી ઉપર લખાય છે, પણ તેની બહી અને એખ પકર ઉપર કોટરાઈ રેલ છે.”

૨૨. ગરીબ હાલતમાં ગરીબ દેખાવાથી અને માતખર હાલત-માંજ માતખર દેખાવાથી ખરેખરો સંતાપ મહે છે. મોહતાંને મેહલ જોઇ પોતાનું જીવડું તોડી પાડવાનો વીચાર કરવો, એ ઘણું સોધવા જતાં અથવા મેલવવા જતાં થોડુંખી ખોલી દેવા સરખું છે.

૨૩. જાતે ખરા અગણુઆન હોયા છતાં પંડીતપણાનું ડાલ ધાલવું, એ હીનપસતી અને નામોસીને ધજન કરવા ખરાખર છે.

૨૪. કપતી સતરની નીંદાની કંઈજ પરવા કરતો નાં. તાહરે રસતે સીધો ચાલજે અને એવી નાલેશીએને અંધકારમાં દુખતી છોડજે. એવા નીચ પુરોશના બોલવાનો જવાબ આપવો, એ ગોએઆ તએને ઉતેજણ આપવા જેવું છે. નીંદાખોરો તાહરે વીરો જે બોલતા હોય તે જોખરું હોય તો તારી ભુલ જરૂર સુધારજે, પણ જો જીવડું હોય તો એક ઘેલાં કુતરાંના બોંસવા જેટલુંખી વજન તેને આપતો નાં.

૨૫. તાહરું ઠેડાવમાં ચક્રમ રહે. મનની મજબુતાઈ વીનાં કાબેલ પુરોશખી ફાવતા નથી એ ખરી વાત છે. જહડક, શકતી, કાબેલીઅત અને ઠેડાવની મજબુતાઈ જે સખરામાં હોય તે હમેશ ફાવતો અને જસ મેલવતો રહેજે. ઠેડાવ કરે તે અગાઉ પુખત દરીઆફત કરજે, પણ એક વખત તે કીધો કે મહમપણાને અમલમાં લાવજે.

૨૬. તાહરાં ઘરમાં અને કુટુંબમાં સુખી રહ્યો તો, તું બધેજ સુખી રહેશે એમ ખચીત માંનજે. પારકાએની પુલવણી ઉપર પકેલ વીચાર કરી અર્થ કરજે. માતી બધએર, અથવા કુટુંબ કખીલામાં મીનાકેસો યાય એવું જે બોલે, તે ખરો દોસત હોયજ નહી. ખરાખી કરનારો

કલ્પા કંકાસ થાય અને વધે, એવું સાચું બોલવા દરતાં સલાહ સંપન્ન જલવાએ એવું જુદું બોલવુંખી ઘણીક વખત વાજખી ગણાય છે.

૨૭. એક માણસના બોલવા ઉપરથી તેનો ખવાશ, તેની તોખમ, તેની કુલપણી, અને તેની નીતીનું ટોલ થાય છે. માણસનો અરેખરો સવભાવ બે વખતે ખરાખર જણાય છે. એક કલ્પા કરતી વખતે, અને બીજે દારની મસતીમાં.

૨૮. દાહપણવાલો થવું હોય તો એક આંધલા માણસનો ઢઠો લેજે. તે જેમ પોતાની આગલની જમીન પોતાના હાથમાંની લાકડીએ કરી તંપારોઆ વીના કદીખી આગલ પગડું ભરતો નથી. તેજ મીશાલે તાહરેખી આગલો વીચાર કરીને દરએક કામ ધીરજ અને એકસાઈથી બજાવવું જોઈએ છે.

૨૯. ધીકારવું શાને, તે સહ જાણુ છે, પણ ચાહવું કેહી ચીજને તે કોઈ સમજી શકતું નથી. ખરા દાનાવ લોટો મોહાતમાં ફરોઆની આગમચ ઘણી પરચારની દુરઅંદેશી વાપરવાને અગતવું વીચારે છે.

૩૦. ઉદીંમોગ એ ચાલાકીનું મુલ છે. જેમ જેમ વધારે ઉદીંમોગ કરશે તેમ તેમ વધારે કરવા ગમશે. દરરોજના કામમાં આવતાં હથીઆર ઉપર કદીખી કાત ચહડતો નથી.

૩૧. એક ખુબસુરત ઓરત તો માતર આપણી આંખને ખુશી કરે છે, પણ એક પતીવરતા ઓરત તો હૃદયને ખુશી રાખે છે. ખુબસુરત બાયડી એક જહવેર છે, પણ એક બડી બાયડી તો મોંટો ખખનો છે.

૩૨. ચીનાઓ કહે છે કે, ઓરતમાં ચાર ચીજો હોવી જોઈએ.—
હાથડાંમાં નીતી,—બવાં ઉપર સભીઆતા,—હોતોમાં મીઠાશ,—અને હાતોમાં
ઉઠીઓગ.

૩૩. મોહટાં મનનાં પુરૂશોમાં, મુશકેલીને વખતે ધીરજ હોય છે,
તવંગરીમાં મધીઅમરણું હોય છે, લડાઈમાં હીંમત, સવભાવમાં
મીઠાસ, ખોલવામાં ફસાહત, માન મેલવવામાં સારી તદખીર અને
અભેઆસ કરવામાં ઉઠીઓગ હોય છે. એ ગુણો ખરા કુદરતી છે.

૩૪. એક ખરા દોસતને ખોહવો, એ શરીરના એક સાંધાને
ખોહવા ખરાખર છે. વખત જેમ વેહ તેમ કજીઆનો ધા રૂઝ વરે છે.
પણ કપાઈને છુટો થાએલો સાંધો પાછો અસલ મુજબ વસગતો નથી

૩૫. હમેશાં ખુશ રહેવાની તજવીજ કરજે. ઘરમાં કે બાહર,
કુટુંબીઓમાં કે મીતરોમાં, કોઈનેખી રમુજ આપવાની તજવીજ કરજે.
ખરીયેલ અને કજીયાખોર માણસ સદાનો દુખી હોય છે. તેના ખેસીઓ
તેને અકારો કરે છે, તેના દોશતો તેને તજે છે, અને મંડલીઓમાં તે
ધીકારવામાં આવે છે.

૩૬. વાજખી રીતે ચાલીને કોઈનેખી દર રાખતો રખે, તોહરાં
કોમોની, તોહરા વીઆરોની સઘલી વધાણુ તોહરા ખોદાને ચાહવા તરફ
તથા તોહરા દેશતુ ભણું કરવા તરફ અને સચાઈ ગિપર મજબુત રહેવા
તરફ સખતો રહેજે.

૩૭. માણસની હાલત દુખીજ હોય છે. આજે તે આશના કો-
મલ પાતરાંઓ ઢગાડે છે. બીજે દાહાડે તેની ગિપર કલીઓ આવે છે;

પણ ત્રીજે દહાડે જ્યારે તે કલીઓના ખીલવાની તે પુર ઊમેદમાં હોય છે ત્યારે એકાએક કાણુ ધુમસ વરસે છે, અને તેની આશાની ખીલતી કલીઓમાંથી કુટી નીકલનારાં ફોો બાલી ભશમ કરી નાખેછે.

૩૮. થયલાં નુકશાનનો કીનો લેવામાં જોશ અને જહનુન મેલવતો ના. પણ તેને માફ કરવામાં મોટું ફીલ દુખાડીને મોટાઇ મેલવજો. પાપી માણુશના અંતકરણનો દંખજ તેને પુરતી શીક્ષા કરેછે.

૩૯. રાખદોથી થયલા જખમો, ઘણી વેલા તલવારના જખમોથી વધારે સખત અને કારી હોયછે, માટે ગેરવાજખી રીતે સજીનો બોલી કેમનુખી ફીલ નહીં દુખવવાની સંભાલ રાખજો.

૪૦. એ ભાઇ તું તારા પછશા ખુદ પોતાનાં તન અને મનને સુખી અને આનંદ ભરેલાં રાખવા સારૂ ખરચતો રહેજો. પણ ખરો એલમ હુનર, તથા ખરી ધનાઇ, તથા ખરાં ધરમનાં કામ અને દીનઆ-ધનનું એકીન મેલવવા અને સાચવી રાખવા સારૂ, તું તારૂં પોતાનું તન, અને પોતાનું ધન, એ બેઉ ચીજોને તું ફીદા કરતો રહેશે તો તે ઘણુંજ વાજખી અને ખરહક ગણાશે.

૪૧. આએ જેહાંનની જુડી લાલચ અને ખાલી શીશીયારોને ખાતર, પેલી જેહાંનની ખરી ફરજો વીશરી જવી જોઈતી નથી. પછ-શાના અથવા દોહતનાં તકલીદી જોરથી, આએ ફાંમી જેહાંનની નીચ મોજ મંજહો અને પાપી મતુલબો ખરીદ કરવાને મશગુલ રેહવું, તે ગોયા ગેલી સદાકાલની જગતનુ ખરૂં પાયદારી ભરેલું સુખ વેચી નાખવા ખરોખર છે.

૪૨. જે દોલતવંન સખસો, પોતાનાં ફરજંદો કાળે પરેહજ-
ગાર ઊસતાદો, તથા નીતીમાન કેતાખો અને બીજી અગતની ચીજો મે-
લવી શકે તેવી હાલતનાં હોય, તે છતાં, જે તેઓ પોતાના ફરજંદોને,
દીનઆધીનને એલમ નહી શીખવે તો, ગોયા તેવા જરદાર સખશો મધેનો
હરએક શખસ, એક હજાર ખરા વીદવાંતોને તેઓની આંખો ફાડીને
અપંગ કાઢા બરાબરનો ગુનાહ કરનારા ગણાયછે. તથા એક હજાર
ભલા અને કામલ લખનારાઓનાં હાથો લુલા કાઢા બરાબરનો, અથવા
નેક વાતો સાંભલવાનો સોક રાખનારા એક હજાર સખશોનાં કાનોમાં
ખીલા ઠોકવા બરાબરનો ગુનાહ કરનાર તરીકે ગણાયછે.

૪૩. તકલીદી કેલવણી અથવા તકલીદી અને દામાડોલ ઇમાનનું
માણસ તે ગોયા તોફાનનાં પવનની એક લેહકીછે, અથવા તોફાની
દરીયા મધેની વગર સર અને સુકાંનની એક કીચતી છે, જે હરએક
તરફ ઢલી જતાં, તથા હરએક વંમમ અને ખરાબા તરફ ધસડાઈ જતાં
અટકી કે બચી શકતી નથી.

૪૪. બાપદાદાએ મેલવેલી કીરતી ઉપર નચીંત રેહવાના અથવા
તફેબરી બતાવવાનાં ફાંદાં મારવાં, એ એક જતનુ હરામ ખાંતુ બાધને
સંતોશ બતાવવા જેવુંછે, અથવા મુરદાલ કુતરાંની મીશાલે સુકાં હાડકાં
ચૂંશીને રાજ રેહવા સરખું છે. ખરેખર માંન તો ખુદ પોતાની અ-
ક્લ, હેશીયારી, જહડક, અને ઉદયોગથી કીરતીને લાયક થવાનાં છે.

૪૫. આપી અને અદેખાઈ ભરેલાં હૃદયોને દંખ એક બીતરના
દરદ સરખો છે. કંઈમી ઉપાય વગરનો તે એક રોગ છે. તે માણસના

શરીરને નખડું કરેછે, તેના મનને બેભાન અને જેઢરી કરેછે અને તેની જીંદગી ફજેતી અને ધીકાર બરેલી કરેછે.

૪૬. નાટકશાલા અને તમાશાઓમાં રમુજ મમશે, પણ સુખ અને સંતોશ માતર ઘરમાંજ મરેછે. આ આપ્તા દહાડાની ઠાક પછી, તથા તહરેવાર જેહમતોમાંથી પરવારયા પછી, પોતાના ઘરના છાંયડા હેઠલ આરામ લેવો, તથા નીરદોશ પાકડોની વાતો અને રમતોમાં ભાગ લેવો એ એક જાતનો મોટો સંતોશ અને આનંદ ઉપજાવે છે.

૪૭. એક માણસને પોતાની જીંદગીમાં કેવી અજબ લડાઈઓ લડવી પડે છે! લોભ, શીકર, ગરીબાઈ, મગરૂરી, લાલચ, અને હવસ, એવા જુદા જુદા સતરૂઓ સાંમને ઘણી વાર એપણે હાથે લડવું પડે છે. ઈતેન્નરી અને હિમેદ પોતાના જહલકતા દેખાવોથી તેને કેવો લલચાવે છે, અને અંતે નીરાશીના જાડા ગારમાં તેને કેવો દુખાડે છે. એ છુપી લડાઈઓ લડતાં જે જખમો તેને ખમવા પડેછે, તે જખમો માણસ તો નહીં પાણુ વખતજ માતર રૂજવી શકે છે. એવા મોહભારત શતરૂઓના સામઠા હોમલાઓથી, ઘણાઓ હારી પાય છે, અને ધણાજ થોડાઓ મકમ હાઈડાં સાથે તહરેવાર સંકતોને હરાવીને ખરી કીરતીની નોખતે પુગવાને ભાયગશાલી થાય છે.

૪૮. એક સખસની અકસનું અથવા તેના રોખનુ અને તેની આલચલણુનુ જો ટોલ કરવું હોય તો તે શું ચીજની તારીફ અને વખાણ કરેછે. તે જોધ કરજે.

૪૯. એવા વગરની જમીન ગમે એવી રશાલ હોયા છતાં, ઉજડ તથા નકામી અને વેરાન રહે છે. તેમજ, માણસનું મગજ ગમે

એવું ચંચલ હોયા છતાં કેલવણી વગર નકામુ અને નીરઉખીઓગી રહે છે.

૫૦. દુનિયામાં ધણા સખસો એવા મનશે કે જેઓ ગરીબ હાલતમાં હોયા છતાં, ખુશી, સુખી અને સંતોષી દીશે છે. પણ વલી એવાખી ધણા મનશે કે જેઓ ધનના ઢગલામાં હોયા છતાં, ખરા કંગાલ તથા દુખી અને દરદી તરીકે પોતાના દીવસો કાઢે છે.

૫૧. જગતમાં ધણીએક ચીજે રમુજ આપે એવી હોય છે ખરી, પણ નાહનાં બાલકોનો દીલપસંદ દેખાવ, તેઓનો શીરીન સરોદ અને તેઓની નીરદોશ રમતા જેવી આંખને ખુશ કરે છે, અને જેથી હૃદયમાં ગમત આપે છે, તેવી કોઈ ચીજ, આપતી નથી.

૫૨. “એક તનદરોસતી હળાર નેઆમત” એ આપણામાં સાધારણુ કેહવત છે. તનદરોસતીની કીમત જ્યારે તે નબલી પડે છે ત્યારેજ જણાય છે. તનદરોસતી જ્યારે દુર જાય છે, ત્યારે પોતા સાથે ઠંડા સવભાવનેખી લેતી જાય છે. તનદરોસતી વગરના માણસ કલ્યા અને ખાતા સવભાવનો થાય છે, અને ત્યાર પછી તે તેનાં લગતાં વલગતાઓ ઉપર એક પોતે થઈ પડે છે.

૫૩. આલસાઈ એક સમુદર છે, કે જે સઘલી ખુખીઓ અને નીતીઓને દુખાડી દે છે, અથવા તે ખુદ માણસે પોતેજ ખોડેલી તે એક ઘોર છે, જેમાં તે પોતે જીવતાં જીવત પોતાની ખુખી અને છંદગીને ભોમીડા કરે છે, અથવા ડાડી મેલે છે.

૫૪. એક આકરા સવભાવનું માણસ જ્યારે કંઈ અગતનાં અને ધભરાટ ભરેલાં કામમાં હોય ત્યારે તેને નકામો છેડવો, તે ગોપા એક કરકુ “જુલ ડોગને” અથવા કરક મીઝનનાં કૃતરાને છેડવા બરોબર છે.

૫૫. એ જિઠો મરાતાં હોય તેઓ વચે જો એક ગધેડો આવે છે તો એ ઉ તરફવાલાઓની ભાત ખાધને કચડાઈ જાય છે. તેમજ જ્યારે એ હરીફો મરાતા હોય અથવા બોલચાલ કરતા હોય તેમાં કોઈ ત્રીજો પુરૂષ એવકુદ્રાઈ ભરેલી રીતે મુંડી ધાલે છે તો તે સમક્ષી બલાનું વાદલ તેના સર ઉપર ઉતરે છે.

૫૬. જો કોઈ મોટાં કુટુંબવાલા સખસની ખાડેશ, સહલા સંપન્ન ભરેલી રીતે રહેવાની હોય સો, ઘણી વખત તેને છતી આંખે આંધલો થઈ ને, તથા છતે કાંને બેહરો થઈને, અને છતી જીભે મુંગો થઈને ચાલવાની ફરજ પડે છે.

૫૭. જેમ જેહરી વીધુની પીઠ ઉપર દયા ભરેલો હાય પસવારયાના બદલામાં જેહરી દંખ સીવાય ખીજું કશું મલી શકતું નથી, તેજ મીશાલે જીરી આદતનાં અને બેબુનીયાદ માણસ સાથે ભલાઈ કરવાના બદલામાં અપજસ તથા હેરાનગતી અને ફજેતી સીવાય ખીજું કંઈખી હાસલ થઈ શકતું નથી.

૫૮. જેમ તેજ અને રોશનીદાર આતશની અંદર, અથવા આતશની સંગતમાં, કાલા રંગનો ફોલસો પડયાથી તે ફોલસોખી નુંરાની અને જંહલકાટ ભરેલો યાય છે, તેજ મીશાલે એક ભલા અનોખરી ખુખીવંતા ગરજસથની સંગતમાં એક ખરાબ આખરુનું માણસખી, સારા

ગુણો અખતયાર કરીને સુધરી જાય છે. નીરમલ અતરની કોઠી આગલ ખેઠાથી સુગંધી અતરનોજ વાસ આપણું દેમાગમાં તથા આપણા કપડાંમાં પેવસ થાય છે. પણ નરકની ટોપલી આગલ ખેઠાથી દુરગંધી અને પીડાકારીજ બદનમાં તેમજ દેમાગમાં પેવસ થાય છે.

૫૯. આએ દુનીયામાં સડથી વાહલી ચીજ તે આપણી માતા છે. આપણા સુખ સાર, તે કીરતારે બક્ષેલી સરવે ચીજોમાં, આવતરની બક્ષેશ સરવેથી ઉમદ છે. હેતવંતી માયના ખરાં જીગરનાં હેત આગલ, સંખ-યાબધ દોસતા, અને સર્ગાવહાલાંઓનું હેત કુચ ખીસાદનુ નથી. આએ જગતમાં ખરો સુખી અને ભાયગશાલી તો, તેજ શખસ કે જેને માંયે એક પયારી માયનું છતર હોય.

૬૦. વખતનો જહુરો કેહવો અનદીઠ અને અચ્ચુચ વેહ છે. બચંગીમાંથી માણુસાઈના, માણુસાઈમાંથી ખુધાપાના, અને ખુધાપામાંથી મોહતના ફેરફારો તે કેવો અજબ રીતે લાવે છે. પયારની જગા-એ ધીકાર, અને દોસતીને બદલે દુસમનાઈ પેદા કરવાની તેનામાં કેવી અજબ સકતી છે, અને આલસાઈમાં, તથા એશઆરામમાં અને મોજમહજામાં વરસો, દાએકાઓ, અને સદીઓ કેવી જહપાટામાં નીક-લી જાય છે,

૬૧. ખરો વીદવાન પુરૂશ હમેશાં નીતીવાન હોતો નથી. વીદીઆની અને નીતીની કેલવણી જુદીજ તહરાની હોય છે. પણ જો વીદ્યા સાથે નીતી હોય તોજ તે માન લાએક ગણાય છે,—તોજ તે વીદવાંન પોતાના અને ખીજનાં સુખનો વધારો કરી શકે છે,—અને તપાસેજ ખીજનાં તને સુખ પગલે ચાલવાને ઇચ્છે.

૬૨. કુંજરા સવભાવનો માણસ ખુદ પોતાના ઘરમાં, તેમજ માંજલસમાં અને મંડલીઓમાં અનગમતો અને અકારો થઈ પડે છે. કોઈને તે ગમતો નથી, અને તેને કોઈ ગમતું નથી, અને જ્યાંથી તે હોય છે ત્યાં તેના દોસતો અને સગાઓ ઉપર તે એક બાજે થઈ પડે છે.

૬૩. ગરીબાઈ અને તવંગરીમાં ઘણા તદ્દાવત હોતો નથી, ગરીબો કંઈ હમેશનાં દુખી હોતા નથી. અને પછાતાવાલાઓ કંઈ હમેશ સુખી હોતા નથી. ભુખને લીધે, એક ગરીબને પોતાનું સાદું ભોજન એક તવંગરના સવાદીશત અને તહરેવાર પકવાનોનાં જેવું જ ગમતું લાગે છે, તથા છતર પલંગ ઉપર પાંદતારા એક દુખી તવંગર કરતાં, જમીન ઉપર સુનારો એક સુખી ગરીબ વધારે આરામથી ઊંઘે છે.

૬૪. બચાંઓ જેમ અંધારાંથી બીડે છે, તેમ ઉમરે પોંદાયેલાં માણસો મોહતથી બીડે છે. અને જેમ અંધારામાં થતા ભયંકાર ખંનાવોની વાતો સાંભળી બાલકો ધુલે છે તેમજ મરતીવખતની જ્ઞાનતોર તથા દયકાંથી અને સગાં વહાણાંઓની રડાકુતથી, મોહત આપણને વધારે ભયંકાર લાગે છે. પણ એક ખરો કીનાખોર માણસ મોહત ઉપર હમેશ ફતેહ મેલવે છે પયારમાં પડેલો એક આશક મોહતને એક નજીવી ચીજ ગણીને તુછકારે છે, બેહોરમત થયેલો સખસ મોહતને જ માંગે છે, અને ગમ તથા દલગીરીમાં ગરકાવ થયેલો શખસ મોહતને જ સોધીને તેને વલગી પડવાને ચાહે છે.

૬૫. તવંગરો કરકસરીયા હોય છે, ત્યારે અકસર ગરીબો ઉડાઉ હોય છે. એ હકીકત કેવી અજબ જેવી છે તેથી તે ખરી છે. પછસાવાલાઓ જે એક કલાકમા મેલવી શકે, તે મેલવેલું મહીને દહાડેથી ખરચે

વાને અચકાયછે. પણ ઘણાએક ગરીબ શખસો, જેટલું મહીને દહાડે કમાય નહી, તેટલું એક દહાડામાં ખરચેછે. કરકસર અને સખડુતપણુ એ બે યુગ્મો અનબંધ સરખી રીતે ગોઠવાયલા જણાયછે. કારણ કે મોહતની અણી ઉપર આવેલા ઘરડાઓ, જણે કેટલુંક સુધી જીવવાના હોય તેમ કરકસરયા થાયછે. ત્યારે જીવાન શખસો જણે જલદીથી મરીજ જવાના હોય તેમ સખડુત ખરચ કરેછે.

૬૬. રાજા અને રાણીઓનાં ભેજાંમાં હમેશાં મગરૂરીનો પવન ભરાએલો હોયછે. જીશામતીઆ દરબારીઓની ખોટી જીશામતીથી કુલી જઈ, તેઓ લોકોથી માન અકરાંમ મેલવવાને હરોલમાં આવેછે, પણ સાચા મીતરોની સાચી શીખામણુ તેઓ સાંભલતાં નથી, અને તેઓ જીદ પોતાને જીદાઈ અવતારવાલાં ઈનસાંનો તરીકે ગણીને જીલ-માંત બરેલી તથા આપજીદ સતા ચલાવી, રદ્યતના અનગમતા થઈ, પસેમાંની અને ખેહોરમતીમાં પોતાની જીંદગી આખર કરેછે.

૬૭. ખરી ખંદગી આપણને યુનાહ કરતાં અટકાવેછે. અને યુનાહ આપણને ખંદગી કરતાં ખંધ પાડેછે.

૬૮. એકાંતમાં રહેલો વીદવાન પુરૂશ એક ખાલી આરડામાં મુકેલી ખરતી મીનખતી સરખોછે, કે જે મીનખતી જીદ પોતાનેજ રોશની આપી, અને ખીજા કોઈને ફાયદો કરવા વીનાં ખતીને ભરામ થાયછે.

૬૯. ખરોજ ભલો માણસ તે કે જે કદાચ પોતે ઠગાએ, પણ ખીજાને ઠગે નહી,--જે પોતે કદાચ કંઈ ખોલે,--પણ ખીજાનું કંઈ ખાઈ નહી જાય.

૭૦. આખરૂદાર હોવું,-અને એક આખરૂદાર માણસ તરીકે રહેવું,-એ બે હાલતમાં ઘણા મોટા તફાવત હોય છે. આખરૂદાર તરીકે સઘલા રહી શકે છે, પણ સઘલાજ કંઈ ખરા આખરૂદાર હોતા નથી.

૭૧. સાચો માણસ તેને ગણજે કે તુને ખુદ તાહરાં મોહડાં ઉપર કેહકે તે તાહરો દુશમન છે.

૭૨. આપણા કીમતી વખતનાં ચોરો કોણ છે ? ખુદ આપણા દોશતો છે. જગતમાં એવા ઘણા સખશો છે કે જેઓને દુશમનો કરતાં, દોશતોએ વધારે નુકશાન કીધું હોય છે.

૭૩. જે બાએડી પોતાના બદનના સંગાર તરફ વધારે જોય છે તે પોતાના ધરના કારભાર તરફ થોડુંજ જોય છે. ધુમારો, વરસાદ, અને બડબડતી બાયડી કોઈખી ઘણીને ધરમાં સુખેથી ટકવા દીએ નહીં,

૭૪. જે ઝીજ દેશના કાએદાથી અટકી નહીં શકે, તે જગની લેઆનતથી અટકી શકે છે. તેમજ જાહેરમાં મુકેલી ટોપોના મારાથી, જે ગામ જીહીતી નહીં સકાએ, તે ગામ છુપી મુકેલી જમીનની અંદરની સુરંગથી જીહીતી શકાય છે.

૭૫. દોલત તે એક ખાતર જેવી ચીજ છે, જે ઢગ મારી રાખી મુકે તો તે ગંધાઈને ગોયા કંઈક પરકારની ખરાખી કરે છે. પણ જો ચોતરફ તેને વીખરી નાંખે તો, જમીનને ફલ અને ફલવંતી કરે છે. દોલતે ઘણા જણને લોભા કીધા છે, લોભે લોકોને પધસાવારા કીધા હોય તે કરતાં તેણે કંગાલ ઘણા જણને કર્યા છે. અનદીઠ જાતની પાંખો

દાલતને હોયછે, જ્યથી તે અચખ્ચી ઉડી જાયછે. ડાહપણવાલા સખ-
સોની, દાલત ચાકરી કરેછે, પણ મુરખ માણસો ઊપર તે પોતે
સાહેબી કરેછે.

૭૬. હુલરાઇ કરવી એ કાંઈ બાહાદુરીનું કામ ગણાઈ સકાએ
નહી. હુલરાઇ ભરેલી તકોબરી એ એક જાતનો દાદર છે કે જે દાદર
તે ઉપર ચઢડનારનીજ ગરદન અને પગો ભાંગે છે.

૭૭. પારકાઓની મશાકેરી કરે તે અગાઉ તાહરી પોતાની હાલ-
તની સાંભાલ રાખજે. પોતાની આંગલી ખરદેલી રાખી બીજાઓનાં
ડાહગ નાં દેખાડતો.

૭૮. કાબેલીઅત અને ચતુરાઈની જમીન ખેડવામાં અને આખાદ
કરવામાં, કલમ, એક હોડના હથીઆર તરીકે, અને સાહી પાણી
તરીકે કામે લાગે છે.

૭૯. જેમ પાણીમાંનો પથરો બાહરથી ભીંજાએ, પણ અંદરથી
પીગલે નહી, તેમ મુરખને કરેલી શીખામણ તે કાનથી સાંભલે, પણ
સારી સમજથી તેની કદરને છુટે નહી.

૮૦. ખોદાએ આપણું સર શોભઈતું કરવા સારૂ બાલો આપ-
યાં છે, -કુનીયાનો વહીવત જોવા આપો આપી છે, -ઇશવરી વચણો સાં-
ભલવાને કાનો આપયા છે, -મુખડો શોભાવા નાખ આપયું છે, -પર-
દેશ જવા પગો આપયા છે, -દાન ધરમ કરવા હાથો આપયા છે. એ
સધલો સંગાર આપયો છે ખરો, પણ આપણી આંટ અથવા માન હાર-
મત ખોલવાને પેટ આપયું છે.

૮૧. પધસા એ એક ગલછે કે બેથી માણસો મોહકાંથી પક-
ડાઇ જાયછે. પધસા એ એક જાતનો હુનરછે, જે લોકોને ધુંધારી
કુકતો શીખવે. આ દુનીઆના કારોબારનો ખોદા તે પધસા છે.
લગાઈ અને એશકને ઉતેજન આપનારા ત્રીજ તે પધસા છે. પધસા-
થી જેટલા ખરેખરા મુદ્દમો ઉભા થાયછે-તેટલા ખરેખરા દોષો તો
મલી આવતા નથી.

૮૨. એક ઇતસાંનની દોષત ગમે એટલીખી મોહટી હોય, તોખી
તે થોડી ગણેછે, -અને તેનું ગ્રહપણ ગમે એટલુંખી થોડું હોય, તોખી
તે પુશકલ સમજેછે.

૮૩. કડકના દુતરાઓ જ્યારે રસતામાં ડાઇ ખીજીઓને જોતા
નથી, -અથવા તેઓને ડોઇ ખીજાં મજતાં નથી, ત્યારે છુદ પોત-
પોતાને કરડેછે.

૮૪. આબાદીની વખતે ફેલવણી એક સંગારછે. ખદખ-
ખટીની વખતે ફેલવણી એક પનાંહ છે, અને ઘડપણની વખતે
પોશન કરનારો ખોરાકછે. ફેલવણી તે મનખની આંખછે; -તે ગરી
ખોનાં હાથમાં એક જાતનું રૂપુંછે. પધસાવાલાઓના હાથમાં શુદ્ધ
છે, -અને સાહુજદાઓને હાથ ગોચા જહવેરછે. જીવાનીમાં ફેલ-
વણી તે ઘડપણમાં દાનાઇ થાયછે.

૮૫. છ ત્રીજેથી એ જાઇ હું પોતાને હરદમ દુર રાખજો:
પેહલું, -મોહકા માણસોના ગુસાથી. ખીજું, -પરજના સ્લોકની ખફગી
અને હુલડથી. ત્રીજું, -ખરાબ આખરના રાખસની સંગતથી. ચોથું -

ત્રણ વાર પરણેલી અસતરીથી. પાયમું,-સુરાખ અથવા દરમાંથી બાહેર નીકલતા પવનથી. અને છડું,-નવીજ સહલા કીધેલા મુદઈથી.

૮૬. બેવકુફાને કાંઈથી રીતની છુટ આપતો ના, નહીતો કે તેઓની આડી ચાલથી તુને પશેમાન થવું પડશે. ધધેડા સાથે મસ-કેરી કરતાં લાતનો અથવા પુછડીનો ઝપાતો મોહડાંમાં વાગે તેમાં નવાઈ નહીં.

૮૭. એક દાહ્યા સખશની સંગતમાં બંદીખાતું ભોગવવું તે મુરખની સંગતમાં બેહુશતમાં બેસવા કરતાં સરશ છે.

૮૮. જે સારો ચાકર જેઘતો હોય તો, હરગેજ થઈને તાહરા દોસત અથવા સગાને રાખતો ના.

૮૯. જાચી પદવીના માણસો કેટલું બધું ખમેછે, જાંમી જગા-ઓને શરૂ જાંદાં ખાડાઓની પાસેજ હોયછે. જાચી જગાઓ કદીની તોફાન વગરની હોતી નથી. જાચી ઈમારતોના પાયા છાલકા હોય છે. તોફાની પવન જાચી ટેકડીઓ શાયેજ સદા અઠડેછે.

૯૦. જે ઘણી પદશો ખોલેછે, તે ખરેખર ઘણું ખોલે;- જે દોસતને ખોલેછે, તે તેથી વધારે ખોલેછે, પણ જે હીમત ખોલે છે. તે સજી ચીજ ઓછી બેઠા એવું સમજવું જેઘએ છે.

૯૧. ઘણી દોલત ધરાવનારો કોમ્પ રાખસ, જે દલીદર અવસ ઠામાં રહેતો રહેતો, તે એક ધધેડા સરખો છે, કે જે પોતાની પીઠ ઉપર ધનનો ઢગલો રાખ્યા છતાં, ઊકરડા ઉપરનો કાંટો કચરો ખાય

૯૨. બાળે વખતે બે દુશ્મનો એક બીજા સાથે દોસતીનું દોલ માલી વાત અને વીચારો કરતા દેખાય છે, પણ તેઓની તે દોસતી તું ખરી નો જાણુતો, સખબ કે તેઓનાં જીવર વચે જીદાઈના ચોટા ગાંઠો હોય છે.

૯૩. એક દાનાવ કહી ગયો છે કે જેમ લુહાડની સંગતમાં તેની ધમન આગલ બેઠાથી આતશની ચીંગારીઓ જલશે, અને કોહેલી તથા ગંધાતી માછલી વેચનાર આગલ બેઠાથી તું પોતેથી ગંધાતો અને રોગીસત થશે, વાસતે હરએક આખરસર સંગત બહુ તપાસે રાખી કરજે.

૯૪. જેમ મોઢું અને ભયંકાર તોફાનનું જોર સેહજ વરસાદનાં આવયાથી નરમ પડી જાય છે, તેજ મીશાલે શેહજ મીઠો સવભાવ અને નરમાસ ભરેલા શખદો વાપરેઆથી યુસાનાં આતશની ગરમી તદન થંડી પડી જાય છે.

૯૫. તાતા મીળજનાં માણસો આગલ યુસાનો દમ કાઢાડવો, તે જોઆ જોહરી ભંમરાઓનાં માલામાં પથરો મારીને રમત કરવાની બેવકુફાઈ કરવા જેવું છે.

૯૬. સઉથી સરસ સરદાર અને સઉથી મોટો પેહેલવાન તે શખસ કે જે પોતાનાં યુસા અને પોતાનાં દીલતાં જીરા હવસો ઉપર હોકર ચલાવી શકે અને તેઓને દાખેલા રાખે.

૯૭. ખરા મુરખ અને અગનેઓની માણસો પોતાનાં હુકમીં જોઆ પેશાની જીભ આગલ રાખે છે, પણ ખરા દાનાવો પોતાની

જીભ પોતાનાં હૃદયમાં આગલ દાખેલી રાખીને, હરેક પાંતીનો ભરમ સાચવી રાખે છે તથા ઘટતા અને અંદાજસરનાંજ સખુનો ખોલે છે.

૯૮. સારા ખોરાકથી માણસનું બદન તનદરોસતી સાથે નીભી શકે છે. પણ માણસનાં પરાંણને ખુબી તથા તનદરસતી સાથ નીભાવવા સારૂ સંતોશ અને સવાખનીજ જરૂર છે.

૯૯. હરએક ચીજનું અતેડું કરવું ઇચ્છાને ખરી હદથી જીઆદા કરવું, તેથી ગુલકંદ જેવી ગુનગારી અને શરખત જેવી લેહજતદાર ચીજખી ગોઆ કાતેલ જેહર થાએ છે.

૧૦૦. જેમ પટાલમાંથી વેહેતા નીરમલ્લ જહરો સેવટે પટાલમાંજ પાછો જઈને ઠર પામેછે, તેજ મીશાલે એક જાતની ખરી નેજાની અસર શેવટે તે નેકી કરનારનેજ સુખ અને સોલા અખશેછે.

૧૦૧. જે વસતરથી તમે કોઈ ખરા નાચાર ખેચાર અને નાગા રાખસનું બદન ધાંકશો તે વસતર જુદ તમારા પોતાના બદન ઉપરનાં વસતર કરતાંને ઘણા વધારે લાંબા જમાનાં તલક નીભશે.

૧૦૨. એક કનઘુમ રાખસ તે ગોએઆ એક જીનો બામખું છે, જે બાહરથી તદનજ રાખત રહે છે અને ખાતેનથી તદનજ પોકલ છે.

૧૦૩. ખેહશતના દરવાજા ઉપરનું તાકુડું તે એક દોલતમંદની ખ-ખીલાઈછે, અને દયા તથા નેકખખતીનાં મેહલને ખોલો મુકવાની ખરી કુચી તે એક ખરા સખી ગરહસધનો હાથછે.

૧૦૪. એક બદઅખત બખીલની દોલત તે ગોયા વરસાદની રૂલુનું પણુ વગર પાણી વાલું આકાશી વાદલું છે.

૧૦૫. જે પછસો આપણી પાસે ખુબી ભરેલી રીતે રહી નહી શકે, તે ખરચવામાં અને આપવામાંજ ખરી ભલાઈ છે. અને જે ચીજ આપણી સંગતમાં જવેદાંન તલક નીલી શકે તેવી હોય, તેજ ચીજ ખરીદ કરી રાખવામાં સોભા અને શયાનપડે છે.

૧૦૬. આએ જહાંન મધેની ચીજે આપી દેતાં જે પેલી જહાં નની ચીજે ખરીદ યદ શકતી હોય અથવા મલી શકતી હોયતો, તેવો સોદો કરવામાં મોટો લાભ અને ખરી દાનાઈ છે.

૧૦૭. આએ જહાંનની ભલી ચીજે સારે મારગે આપી દીધાથી, ગોયા ખેડ જહાંનની તમામ ભલી નેયામતો ખરીદાઈ શકાય છે.

૧૦૮. જમના હાથથી ખરી સખાવતે આપેલો એક રૂપયો, તે ગોયા હાથ હાથથી સવા રૂપયો પાછો પોતાનાં ગજવામાં મુકયા ખરીખર છે.

૧૦૯. જેમ વેહતી નદીઓનું પાણી પાણું તેનાં અસલ મુલ-દરીયાનેજ જઈ મલે છે, તેજ મીસાલે સખાવતના હાથથી અપાણું નાણું પાણું અનદીક રીતે તે સખાવત કરનારનાંજ ગજવામાં આવી પડે છે.

૧૧૦. રાસતીની રાફે રાખુન બોલનારો સખસ, ગમે એટલો હલકો હોય, તોખી તે ખરી ખુબરગીના દરજ્જાનું વજન મેલવી શકે છે. જે રાખસદાણું બોલે છે, તે ખુદ સખુનની કદરને કંમતી કરી નાખે છે.

૧૧૧. ખરાં શેયાણાં માણસો, સસતીને ખરચી નાંખવામાં લાયકી જોયછે, પણ ખરા મુરખો, જુઠાઇને જમાવ કરી પોતાની ફજેતી કરેછે.

૧૧૨. જે માણસ સચાઇને હૃદયે ધરે છે, તે સારી જોહાંનને ગોઆ હાથમાં ધરે છે, પણ સારી જોહાંન, જુઠાઇની તરફ રહીને, તે એખલા સાચા શખસને ધરી શકે નહી.

૧૧૩. ધીરજથી કાંમ હાત આવે છે, અને આપણું હૃદયું શહત ભોગવી શકે છે, પણ ઉતાવલથી અકલમંદોનાં કાંમથી બગડે છે. તુંડ ખવાસનો અને આકલા મીઝનજનો શખસ કદાચજ સાચી તનદરોસતી ભોગવે છે.

૧૧૪. જલદ દારૂ પીનારો, જલદી મસત થાએ છે, તેમ જલદી દોષન મેલવનારો, ઘણી વખત જલદીથીજ ખોઈ વીએ છે.

૧૧૫. ધીરેથી ખર આવેલી મોરાદ લાંબી મુદત સુધી નીભે છે, પણ એકાએક ફાવેલા મખસો પોતાની ફતેહની ખરી કદર કવચીતજ નજો છે.

૧૧૬. મરણ પામેલા શખસ મારૂ ખુમો પારી રદન કરવામાં ફાંખેદો નથી, સખખ કે, પેલો મરનાર રદન માગતો નથી, પણ જીવતાંએથી ખુબી અને ભલાઇ ભરેલી કરણી માગે છે.

૧૧૭. • મુખ્યર ખોહીને જે માણસ ધમરાતમા પડે છે, તે પોતાની મોંશદનો તીર ખરી નીસાંનપર મારતાં ચુકે છે.

૧૧૮. હાતમાંથી ગએલી રોળ, ગંમ અને દેહશત ખાધાથી પાછી મલી શકતી નથી. પણ ખોદાની મરળ સોધવાથી, અને થયલી તકસીરની ઓજરખાઈ ચાલવાથી, હુંગાએલું નસીબખી પાછું સળગરૂ થાય છે.

૧૧૯. જીંદગીની એક પલનો ભરોસો નથી, તેઆરે સેંકડો વરસ શુધી નીભે, એટલો જર માલ અને રોળ રજક જમાવ કરવા પછવાડે, આપણને જીકી વેઠ શું કામ કરવી જોઈએ ?

૧૨૦. પરવરદેગારેજ જેઆરે આકાર બખશેઓથ, તેઆરે આધાર શોધવા સારું કોઈ બીજા પાસ જવાની હાજત રાખી નહીં હોએ.

૧૨૧. ઘણી રીતથી બદકારી કરયા છતાં, ખોદાની નેઆમતના ખુંમઆ પરથી, બદકારોખી બેનશીબ રેહતા નથી, તેઆરે ફાંની ધનસાંનને ઘટારતું છે કે, જો તેની હાજત, કોઈખી શખસપર હેસાંન કરી શકે તેવી હોય તો, તે જોગવાઈ પોતાના હાથથી જતી મેલવી નહીં.

૧૨૨. જે લોકોને તકદીરતુ ચકર તંગ હાલતમાં લાવીને રોળના ગંમતુ લોહી ચખાડે છે, તે લોકોનો છુટકારો ખોદાવાલાની રેહેમ સોધવા સીવાએ બીજા કોઈખી તદખીરથી થઈ શકતો નથી.

૧૨૩. એક માણસ, ખાસ બગીઆમાં બેસી, હજારોં તરેહની નેઆમત પોતાના પગ આગલ પડેલી રેહવા દીએ છે. પણ બીજે એક માણસ, સુધી રોટીનો ટુકરો મેલવવા સારું, હજાર રીતની

જેહમતો ખેંચતાં છતાં નાખોરાદ રહે છે, એખી એક કુદરતી ભરમછે, કે જે વીશે ક્રોધએખી નારીપારી ભરયા સખુનો કાહડવા જોઇએ નહીં.

૧૨૪. એક શેહેરમાના શીઆદખોરા, અને એક ઘેરમાંનાં શીત-નાખોરાને ખંધ રાખવા જોઇએ, તેમજ નાફરમાંની ભરેલા લશ્કરને અને નીમખહરાંમ સરદારને નાબુદ કરવા સજાવારછે. જે દૂલ અને દુલદાર બહડોના મેવા અને ખુશખોઈની મજેહ આખવી હોય તો, દર ઘટતા હીંગામપર તેઓને કાપી કલમ કરવી જોઇએ, તથા કાંઠા કચરાનાં બહાડોથી સાફ રાખવાં જોઇએછે.

૧૨૫. પાદશાહો જ્યારે ભધી મનરાનીથી પોતાના રાજનો કારો-ખાર ચલાવેછે, ત્યારે જંગલનું ગાહસખી અતરદાર ખુશખોઈ ભરીહો યાયછે, અને ગંધીલા ઉકરડાઓ અને કચરાના ટેકરાઓની જગા-ઓખી, કીમતી ગોહરો ઉતપન્ન કરેછે.

૧૨૬. એ ભાઈ, ખોદતાલાને હરદમ ધ્યાદ.કરોને, બની શકે તેટલી જોગવાઈ મુજબ, ખરાં અંતકરણથી તેની ખંદગી અને સતુતી કરતો રહેજે. પણ જે તું તેને ધ્યાદ નહીં કરે, અને તેની ખંદ-ગીખી નહીં કરેતો, તેની રોજ અને રજક ખાવાતું કાંમખી, તું ખરેખર હરામ બહુીને હરગીજ થઇ ખાતો રખે.

• ૧૨૭. હરએક જાતની મુશકેલી અને દુઃખ દરદની વખતે, ધીરજ અને સખર અને શોકર ગુબારીથી પોતાતુ મન મોટું અને જાન ખુશી રાખવો જોઇએછે, અને જે ધનશાન એવી આદત રા-ખેછે, તેજ ખરી નેકખખતી અને આખાદી ભરેલા દીવસો પાછલથી મેભવી અથવા ભોમવી રહેછે.

૧૨૮. ખોદાતાલાનું ખરેખરું અને ખુબીવંતું ફરમાન મેંતું છે કે, જે ચીજ અથવા જેવી ચાલચલણથી ચુનાહ થાય, તેવી ચાલ ચલાવતો રાખે, -અગર એવાં ફરમાન મુજબ તાહરાથી ચલાવતો આએ જમીન ઉપર, -અથવા આએ આકાશનાં છતર હેઠલ, તું શુખેથી અને પુર હુટથી રેહેજે, પણ જો તું મારા ધ્યાને ખોદાનાં ફરમાન અ-થવા હોકમ મુજબ નહી ચાલેતો, જાંહાંખી મારા આકાશનું છતર અને મારી જમીનની ખેઠક તુને નહી મકી શકે, તે તરફ તું જતો રેહજે અથવા દેશનીકાલ થજે.

૧૨૯. જેમ વર જ્યારે ખકરાંને ખાવા ચાહેછે ત્યારે તેને કંઈખી ખાંહાંનું જોઇતું નથી, તેમ ઘાટકી દીલના સદાખાજે જ્યારે પોતાની મતલબ હાંસલ કરવાના ઉપાયો સમજી લોકોની મંડલીમાં ખુટેલા જોએછે ત્યારે કમસમજે અને અચ્ચનયાનોની મંડલીમાં ધુસી, વગર દેહશતે તેમને લુટેછે.

૧૩૦. દોસતમંદો પોતાની દોલતના હોકમ મુજબ ચાહેછે, અને ગરીબ લોકો દોલતમંદોના ફરમાન મુજબ અમલ કરેછે.

૧૩૧. જેમ જલમાં પકડાએલી માંછલીઓ જેટલી વધારે તફડે તેટલી વધારે ચુંચવાડામાં આવે છે, તેમ હુલડ અથવા લોબી માણસો જેમ વધારે ખેડે તેમ વધારે આંટામાં આવતા જાએ છે.

૧૩૨. આપમતલબીયાઓ ખરા પાપીઓ ગાંધુાયછે અને જ્યારે પાપીઓ સાધુના દેખાવમાં જેમ જેમ ધરમના મકાનોની નજદીક જાએછે તેમ તેમ તે મકાનો મધેથી ખોદા પાતે દુર થાએછે તેમાં શક નથી.

૧૩૩. બખીસોને દોલત આપવી, લોભીઓને સતા આપવી, બદ નીતીના જવાનેને ખુબશુરતી આપવી, અને નીચ માણસોને ઊંચા ઓઢા આપવા, એ કાંમ દેશને અને દીનદારોને હાંણીકારક છે.

૧૩૪. જેમ કે દોડતા સસાને ભરોશે પોતાનાં હાથ મધેનું ગોશ ફેંકી દેવું એ સરક મુરખાઈ છે, તેમ ભવીશની દોલતને ભરોશે છતી હાથમાંની આઈતી દોલત બેદરકારીથી જતી મેલવી એ ખરી નાદાંની બલકે દેવાંનગી છે.

૧૩૫. જેમ દરીઆની રેતીથી દોરડાં બનાવાની આશા રાખવી એ મુરખાઈ છે, જેમ સંડાસમાં અતર છાંતી ખુશબોઈ આહાવી એ બેવકુફી છે, તેમ દગાબાજોશી કામ પાડી ખરાબી અને પાએમાલી શીવાએ ખીલુ ચીજની આશા રાખવી એ ખરા દેવાંનગી છે.

૧૩૬. વાંશલીનાં ખુશ અવાજ અને મધુર ગાએણ પર હરણ નાંચે છે, પણ દુકર નાંચતું નથી, તેમ સકમાઈનાં પછરાનાં લેણા દેણાની કદર ખરો વેપારી બચો પીછાંને છે, પણ આછતી દોલત પર ખેઠેલા મુરખો તદન બેકદર રહે છે.

૧૩૭. ઊંદર પકડે તે કરતાં વધારે ખીલાડીઓ પાલવામાં ફાએદો નથી તેમ વખતને ઊભે તે કરતાં વધારે બોલવામાં શોભા નથી.

૧૩૮. ઓરતનું મન, આકાશનો પવન અને માણસનું નશીબ સદા બદલાતાં રહે છે.

૧૩૯. દીકરાનું માથું બાપની પાંધડીને બંધ બેસતું આવેજ નહીં, તેમ બાપની હોરમત તે દીકરાનીથી અહીંઆતીની હોરમત ગણાવેજ નહીં.

૧૪૦. દરીઓજ જ્યારે ફેટે કે તેને પાણીની અગત છે ત્યારે ખરેખર મોટી આકૃત સમજવી, તેમ દરીઆઈ દીલના ગ્રહસ્થોની તીજેરીઓ જો ખાલી અને સુકાએલી સંબલાએ ત્યારે મોહકાન સમજવી.

૧૪૧. આ દુનીયા તે ગોયા એક દાદર છે કે જ્યાંથી કોઈ જાયે ચાલે છે અને કોઈ નીચે ઉતરે છે.

૧૪૨. સઉથી સરસ દોસતારો હમેશાં પછાતાની બરેલી કોથલીમાં હોય છે.

૧૪૩. જે રાખસો જુવાનીમાં કાંટાના બીસતરા ઉપર સુતલા હોય તેઓ ખુદાપામાં ગોલાબના બીસતરાપર આરામ કરે તેમાં નવાઈ નહીં.

૧૪૪. નેકીનાં ગુણ એ છે કે, ખોદાને એક જાણવો. ગુનાહ ની તોખાહ કરવી તે એવી સરતથી કે ફરીથી તે ગુનાહ થવા નહીં પામે. હરએક વાત ખોદાનાં એરાદા ઉપર સોંપવી. નમ્રત પાક રાખવી. મુશીબત ઉપર શખર કરવી. અને થોડું મલવા ઉપર રાંતાશ કરવો.

૧૪૫. બદીનાં ખરાબ ગુણ એ છે કે, અદખાઈ, ગુસો, ધીનો, એહંકાર, અને લોહોને દેખાડવા સાર માતર સારી ચાલ અસગતો વાપરવી. એ ખરાબ ગુણો ડોડયાથી, એક દાનાવ ધનસાંન પોતે પોતા-

ને પીછાંની શકે છે. કાંઈજે દાનાવ લોકોએ એવું નીસચે કાઢું છે કે પોતાને ઝોલખવું તે ગોયા ધ્યજ્ઞદાંને પીછાનીયા ખરાખર છે.

૧૪૬. તું એમ શમજે છે કે, માયું, પગ, હાથ, એજ છે અને ખીજું કંઈ નથી. પણજરા વીચારી જો કે, એતો પશુઓની ધરાવે છે, અને ખાવું, પીવું, સુવું, મારામારી કરવી તે તો વાધ વર જેવા નીચ પ્રાણીનું કામ છે. અને મકર, તથા દગો અને ખાંહાંનું કાલડવું તે તો સેતાનનું કામ છે.

૧૪૭. જો કોઈ શખસ પોતાનો વેહેવાર તથા ઝોલખાંણુ ખરાખર ગુણો અને વસ્તુઓની સાથે કરે તો, ધ્યજ્ઞદાંતાલાની ઝોળખાંણુ એવા ગુણોથી કેમ કરીને થઈ શકે?

૧૪૮. દુનિયામાં શા વાસતે આવવું થયું છે, અને કાંહાંથી તથા કેમ આવયા અને કાંહાં જવાનું છે તેનો વીચાર કરવાની મુખ્ય જરૂર દરએક ધનશાનને વાસતે છે.

૧૪૯. ધનશાન જાતની અસલ સરજતતો તુર, તથા એલમ, તથા અકલ અને હકતાલાનાં અસલ દીદારની ઝોલખ કરવાની છે, તે હરએક જાતનાં ખરાખર ગુણોથી અથવા ખાખી વસ્તુઓથી કેમ થઈ શકશે.

૧૫૦. હરએક ખંદાની ખરી ફરજ છે કે, સદગુણો પકડવા, અને દુરગંદી ગુણો છોડવા. એવી રીતે જ શખસ પોતાની જાંદગી ગુણવે છે, તથા તે શખસ પોતે પોતાને ઝોલખવાને સકતીવાન થઈ શકે છે, કે જેની ખરકતથી તે પાક ધ્યજ્ઞદાંની તમામ સીદ્ધાંતો અંગે તથા જુદ તેની જાતે મુતકલને ઝોલખવાની ગતી થઈ શકશે.

૧૫૧. ખરો ભલો માણુશ તે કે જે ખોદાતાલાનાં ફરમાન સુજળ ચાલે, કોઈખી નીરદોશ માણસ અથવા પ્રાણીને ઇજા નહી કરે, અને ખોદાતાલાના સઘલા ભલા બંદાઓ ઉપર પયાર રાખે.

૧૫૨. ખોદાતાલા પાસે હરએક બાબતસર સાર કરવાની, તથા સારૂં વીચારવાની, તથા સારૂં ખોલવાની શક્તી માંગતા રહીને, તંનદ રૂશતી, તથા તવંગરી અને અપક્ષપાતપણું સાચવી રાખવાને આદત રાહતું નેધયે છે.

૧૫૩. હરએક કોઈ જાણીતા કાબેલ, તથા પ્રમાણીક અને દાના વગરહસથ અશતકથી કંઈખી કામ કરાવી લેવામાં કોઈખી શખસને ગેરફાયદો જોવાનું કે પસંતાવો કરવાનું કારણ મલશે નહી.

૧૫૪. આએ દુનીયાંની ખરી શેઠાઈ અને ખંડ માન મોહબત તેજ શખસોને ધટેછે કે, જેઓ સચાઈમાં અને જુઠાઈમાં તથા શયાણુપટમાં અને મુરખાઈમાં અને ભલામાં તથા ખુરામાં ખરો તક્ષાવત સમ્મજ, સમજવીને, તે ઉપર અમલ કરી જાણે.

૧૫૫. ખરાં ઇનશાનીઅપતપણાની ખરી અકલ તેજ છે કે જે ખુરો વીચાર અને ખુરૂં કામ કરવાથી દુર રહે. તથા આજની જંગી આવતી કાલને વાસતે પાયદાર નથી એવું સમજીને જે ભલી ભલાઈનું કામ કરવું હોય તે શેતાખીથી કરી લીધે.

૧૫૬. જીવાંનીના વખતમાં જે ખુખીના અથવા ખુરાખીનાં તથા બદકારનાં અથવા તેક ખસલતના ખી વાવીયે તેના ફલ ખુધાપામાં

ચાખવાં પડેછે. એજ મીશાણે તવંગરીનાં વખતમાં જે ખીઓ વાવીયે તેનો બદલો મુશ્કેલી અને મુસીબતનાં વખતમાં પામી શક્યે છીયે.

૧૫૭. જેમ બદન બિપર્યુ દરદ કાપી કહાડયાથી તેનાં કાપના ઘાહની નીશાની તે બદન ઉપર રહેછે, તેજ મીશાણે ખુરી ખસતના દુરજાંદની બદનામીનો ઘાહ તેના માતા પીતાના સર ઉપર રહેછે.

૧૫૮. પોતાની એમ અથવા પોતાના ભરમની વાત અને તાંહા સુધી કોઈનીમી આગલ ખોલવી નહીં જોઈયે, પણ ખરેખરી મુશકેલીની વખતે જો કોઈ આગલ ખોલવીજ પડેતો તે કોઈ આપણા ખરેખરા ખેરખાહ અને ધનાવ દોસત આગલજ ખોલવી.

૧૫૯, એક દોસત પાસેથી ઉઝીકું નાંખું લેતું તે ગાયા ખરી દોસતીને નાખુદ કરીને દુશમની વસાવયા બરોબર છે.

૧૬૦. દોસતની દોસતી અને પાયદારી સાચવવનો ઉપાય તે ખરે ખરી સખાવતનાં અને નેકનામી કરવાના કામમાં છે. અને બદકારીમાં તથા કંજુસાઈ અને કાહરનીપણામાં દોસતનો ઉપયોગ કરવો, તે ગાયા બદખખતી, તથા લેયાંત અને કંગાલયતપણાને ઈજન કરવા બરાબર છે.

૧૬૧. ચહડતી દશાવાલો કે પડતી દશાવાલો, અથવા દોસતમંદ કે નાચીજ કકીર સહ એક સરખીજ રીતે આએ દુનીયામાં ફના થવા નાછે, વાસતે સેવટનાં મકાંન કીજે જો કુંઘ તફવત અથવા ચહડતો ઉતરતો દરજા. માંગવાની ખાહેશ હોયતો, આએ દુનીયા મધેની પાતાની કરણીનું ચહડતું ઉતરતું તોલ પકાં ધયાનથી તપાસતાં રહેલું જોઈયે.

૧૬૨. ખરેખરે ભાયગશાલી અને ખરેખરે બેહુશતી રાખસ તેનેજ જાણુવો કે, જેનાં મોહત પછી, જીવતાંઓ તેની બલાઈ અને નેકીને યાદ કરીને રદન કરે, અને ખરેખરે બદખખત તથા દોષજી તેનેજ જાણુવો કે જેની પીઠે દુનીયાંના લોથે ફીટકાર નાખે, અને તેની હાઈ ચાતીની સંગતથી પોતાનો છુટકારો થયલો જેવામાં પોતાનું સુખ અને સલામતી સમજે.

૧૬૩. એલમ શીખવયામાં આવે તે દીનયાદનના અને ખરી નીતીના કામો સાચવવાને ખાતર શીખવયામાં આવેછે, નહીં કે દુનીયામાં ફરેખખાલ અને બદકારી વધારવાને વાસને.

૧૬૪. એલમ શીખયા બાદખી ચકારી અને નકારી જીંદગી ગુજારવી તે ગોથા દોલત અને માલ જમાવ કરવાનો રંજ ખેંચ્યા બાદ, નરકનાં ગારમાં પાછો તેને ગારી દેવાની મુરખાઈ ખરાખર જાણુવું.

૧૬૫. આપરા મુદ્દાની ખાંમી અને તકશીર વીશે બખખરોશ કરવી, તે એક જાનની રૂડી ચાલ ગણાએ છે ખરી. પણ જે રાખસની બેહુડી અને પાપી ચાલથી આપણા ટોલાના લોકોને હીણું લાગે, દેશીઓને ઇજા અને નુકસાન પોહાયે, તેવા કમીના રાખસના જખમ ઉપર મલમપટો બાંધવો, તે ગોઆ એક જહરી અજદાનો સંભાલ કરી, મનુશ જાત ઉપર જીલમ ગુજારવા સરખું છે.

૧૬૬. જે ડાકટર નશતરનો જખમ એકં ઇનશાન અથવા દરદીનાં બદન જાપર મારીને લોહી કાઢાડે છે, તેજ ડાકટર પાછો તે જખમ જાપર મલમ ચોપડીને રહુજખી લાવે છે. તેજ મીશાલે ચકલમંદ જહર લખનારાઓ ટીકા કરીને, પોતાની કલમનાં ગોદાથી

ખરા મુરખો અને તકસીરવારોનાં જીવનને વીધ છે ખરા, પણ તેજ ગોદાની અશર પાછલથી તે મુરખો અને તકસીરવારોની હાલતમાં અજાણ્ય જોડો ગુણુગારો ફેરફાર કરી શકે છે.

૧૬૭. ખરા દાનાવ લોકોની એવી નસહત છે કે, જે શખસ પોતાનાં એક દોશતનાં દુશ્મનની સાથે મલી જાએ, અને મોહ્યત— મેહરબાનીનાં કામો કરે, તે ગોઆ પેલા પોતાનાં અસલ દોશતને ખડું દુખ અને અપમાન પોહ્યાડનાર તરીકે ગણાઇ શકે છે. વાસતે જે દોશત તાહરા દુશ્મનની સાથે મશગલત કરે, અને તેને મદદ આપે, તેવા દોશતથી અતરંગ થઈને તેની તરફ ધીકાર ખતાવેલો ઘટારત છે.

૧૬૮. જે શખસ ખોદાતાણાની હસંતી માંનતો નહીં હોય, અને જેમાં પોતાનાં મહુજ ઉપરની ઇમાનદારી નહીં હોય અને ખંદગી ફરતો નહીં હોય, તેવા શખસને મદદ કરવી, અથવા તેવા શખસની મુશકેલી ટાલવાની કોશેશ કરવી ખીલકુલ હરામ છે. શખસ કે જે કાફરી શખસ ખોદાતાણાની નેઆમત બોગવી, તેનાં સુકરાનાં કરવાની અગત સમજે નહીં, તે તાહરાં અહેસાનની અને તાહરી મદદની કદર કેમ જીજી શકશે?

• ૧૬૯. મહુથી ઓતમમાં ઓતમ બખ્શોશ, ખોદાતાણાની ખંદગી કરીને ચાહવી હોય તો એક ઇકનાંની શીલસુકનાં મત મુજબ, એમ ચાહવું જોઈએ કે, તમારું હૃદય નીરમલ અને વગર દગા ફરકાતું રાખે, તમારો જીવ શંતોશી અને હીમત ભરેલો રાખે, અને તમારું બદન તમામ જાતના રોગથી નીરાલું અને તનદરસતી ભરેલું રાખે.

૧૭૦. જ્યારે પીઆરા દોસતોમાં અપનારાઓ મરદુમ આજરી બરેલા દગા કરતા જણાએ, ત્યારે વેરશી મુદ્દમોની આપહોશી ઉપર એતેખાર કેમ કરી રખાઇ શકાય ? ખરેખરો ભલો તેજ દોરાત, કે જે એ દુશમનો વચે એવા નેક શખુનો ખોલે કે જેથી તે દુશમનો વચે મીતરાચારી થાય અને તે વચે પડનાર શખસને શાખાશી તથા માંન મહે.

૧૭૧. જે કનજુશ સખસની દોલતની નેઆમત, જ્યારે કોઇ ખીજા હાજતમંદ શખસોનાં આખયામાં આપતી નથી, અથવા ખરા દરદીઓને રાહત અને કુરાગટ અખરાનારી ઠડતી નથી, ત્યારે તે કનજુશ શખસનાં મરણુ બાદ ભણી રાતે તેને કોઈખી યાદ કરતું નથી. ખરા પદોપકારીઓ ભુખયાની દાહજ હાઈએ ધરી, પોતે થોડું ખાઈ, થોડું ખરા ભુખયાંઓને વાંટી આપવાને ભુલતા નથી.

૧૭૨. જમ ખોળે લાધેલો એક ગધેડો કીચલમાં ફરી, ત્યારે તેની સનમુખ જેલું ધાશતી બરેલું ગણાય છે, તેજ મીશાલે પુરી અંદામીમાં ગીરફતાર થયલાં શખસની કુમક કરવા જવામાં ફજેતી અને ખરાખી શીવાય ખીજું કંઈખી હાંશલ થઈ શકે નહીં.

૧૭૩. ખરા ભુખ કરતાંને જીઆદા ખાલું, એ પુરી પીડાકારીની નીશાંતી છે. તેમજ કુદરતી મરણુની ધરી કરતાંને આગમચથી મરણુ લાવવાનાં ખેડ જેહાંનની જાંનલી છે.

૧૭૪. અદ ચાલનાં ખેટાને છેહલી શીખામણુ. આપતી વખતે એક બાઈ એમ ખોલયો હતો કે, એ જવાન, પુરો હવરા એક જાતનાં

આતશની માસાલનો રહે છે, કે જે આતશ ગોઆ દોજખનાં આતશ-થીબી વધારે પુરી અસર પરાવીને, ઇનસાન જાતનું તન અને મન વડીક જલતું રાખે છે. ખરો નસીબવાંતો તેજ શખશ કે જે પોતાની ભર જવાનીમાંજ એ હવસનાં આતશને શારી સમજ અને દુરઆદેશીની કુકથી સદા નરમ રાખતો અને યુજાવતો રહે.

૧૭૫. “ચત્રાચલીકે રાહમે ભલા ભલી કર લેઓ,” તેમ જે શખસ પોતાના કાલતા વખતમાં ભગાઈ અને નેકીના કામ નહી કરે, તે પોતાની નાંતવાની અથવા બદખખીના વખતમાં તરેહવાર રીતની અડચણો ભોગવનારો થઈ પડે છે. વીશવાસધાર અથવા હરએક ખીજા સખખથી, માણસજાતને દુખ દેવું, એ જેવો પુરો સેતારો ખીજો કોઈખી હોતો નથી, સખખ કે તે દુખ દેનારનો જ્યારે યરગશતે દાહિડો આવે છે, ત્યારે કાઇનાંખી કાલમાં તેની ઉપર માએખા માખડત આવી શકતી નથી.

૧૭૬. આકેજતની દુનીઆનાં એકા નો, આએ દુનીઆનાં માંન અને લોભ લાલચને ખાતર વેચવું, એ શરફ ગદેડાપણું છે. તેજ પુરા દુશમનનાં કંદવા ઉપરથી, પોતાના ખરા દોસતની તરફનું પએ-માંન તોડવું, તે આએ દુનીઆમાં લોકોની તરફનો ધીકાર મેઝવીને પેલે દુનીઆનો આખરતનો કશર તજ એશવા જેવું છે.

૧૭૭. સતવંતા અને સચાઈનેજ વલગી રહેનાર શખસ ઉપર, પુરામાં પુરો રોતાંન વડીક ફાવી શકતો નથી, એજ મીશાલે મુફલેશમાં મેફમેસ હાલતખંખાદાઈ દરવીશો ઉપર, મોટામાં મોટો તવંગર શાહનશાહ વડીક ફાવી શકતો નથી.

૧૭૮. હરએક બનાવશર ઉતાવલું પરીણામ મેલવવાને ઇંતેજાર રેહવું જોઇતું નથી, સખખ કે રફતે રફતેજ સધલી સીજ પકાપણા ઉપર અથવા કમાલીઅત ઉપર આવીને કીમતી બને છે. આરતીઓમાં અને ખારણા ખારીઓમાં જડવાનાં કાચ, તે એક જાતની કાચી હાલતના અને ઉતાવળેથી પકાવેલા કાચ છે, તેમજ જમીનમાંથી મલી આવતાં માણિકો અને ગોહરોખી એક જાતના કાચજ છે. પણ ફેર માતર એટલોજ છે કે, પેલું માણિક લાંબી મુદત શુધી જમીનનાં પેટાંમાં પકી હાલત મેલવીને બાહર આવે છે તેથી તેની કીમતખી અતીધણી વધારે ઉપજે છે.

૧૭૯. બખશેશ અથવા સખાવતના જાહાડની જર જમીનમાં દાખર થતાંજ, ગોઆ કુકરતનો કરાંમતી હાત તેને છુપી રીતેનું નીરમલ ખાતર અને પાણી શીપેઓ જાય છે, અને તે જાહાડ ઉપરનું એક ફલ ખરી સખાવતનાં કામમાં વપરાતાંજ, ગોઆ સો નવાં ફલો તે ઉપર અચખસી રીતે કગી નીકલે છે, અને તેનો ખજાનો અખુત રાખે છે. બખશેશ કરનારે એટલીજ વાત સદા ધેઆંગમાં રાખવી કે પોતાની કીધેલી બખશેશને એક જાતના ઉપકાર તરીકે નહી ગણવી.

૧૮૦. ખોદાતાલા જ્યારે તમામ જાતની અમુલીઅ નેઆમતો ખાડી બંદાને બખશીને પોતાના તરફનું હેસાન તરીકે ગણાતો નથી, ત્યારે એક માતખર શખસ જે તે ખોદાનીજ બખશેલી સીજ કાઢ બીજા ખરા મોતાજ શખશને આપેતો તેને હેસાન તરીકે ગણવાને કશો હક નથી. પણ એમ કરવામાં એક જાતનો મોટો ગુનાહ છે.

૧૮૧. એક શખસ ગમે એટલો એલમ શીખે અને ગમે

એટલે અંતર બને, પણ જ્યારે તે એકમની ખરી ખુબી ઉપર અમલજ નહીં કરે, ત્યારે ભારખરદાર એક ગધેડા કરતાંબી તેને ખદતર ગણવો જોઈએ.

૧૮૨. સાંભલજે એ ભાઈ, કે તારી સાગણીઓ તરફ જે શખસ માનની નજરથી જોયે નહીં, તાહારી ખામીઓ વીશે છુપી રીતે તુને ચેટાવે નહીં, તાહારી પીઠ પાછલ તાહરો મજબુત બચાવ કરે નહીં, ખીજા તવંગરોની મંડલીમાં તે હોય ત્યારેખી તાહારી સાથે શરેશતાના માન અને મમતા સાથે ચાલે નહીં, અને તે તેને કરેલી કંઈ ભેદી વાતોને પોતાનાં જીગરની તીજેરીમાં શદ્દ શાયવે નહીં, તેવા શખસને તાહરો દોશત તરીકે કયુક્તતાં સંભાલજે !

૧૮૩-“એ પ્રાઈ, પુરાં કરતુકનાં એકબી કતરાથી તાહારી જીંદગીની દાંમન ગલીચ અથવા અપવીતર થવા દીધાની આગમચ તું ખુબ દુરઅંદેશો કરજે. સખખ કે એવો એક કતરો અચખુઓ વધીને એક તોફાની દરીઓ થઈ પડશે, કે જેના ખરાખા ઉપર સેવટે તાહરો પરાંજી અટકીને ગરક જશે. જે શખસ એવી શીખામણ ઉપર ધેઆંન આપવાની ગફલતી કરશે તે ગમે એટલો ખુજરગ હશે, તોખી એક ખરેખરા નાદાન અને જાહેલમાં ખપરો.”

૧૮૪. બે શખસો વચેનો જઘડો એક જાતની આગની ખીસા લેનો હોય છે, અને જ્યારે કોઈ પુરો કશરેવજ તેમાં જુદાઈ અને ખદગુઠ ભરેલી જામલી હીલવે છે, ત્યારે ગોઆ એક જાતના દારૂ ગોલા ભરેલી કુકણી કુકનારો તે સેતાન ગણાએ છે. અને ઘણી

વખત એવુંથી અને છે કે તેવા શેતાનને પોતાનેજ તે આગમાં ખલીને ભરામ થવું પડે છે.

૧૮૫. જ્યારે ભડી કોશેશો અને મીઠા વચને એક કામ પાર ઉતરવા કાળે ૨૬ જાએ, ત્યારે મગજમાં તલખી અને હાથમાં તેજ તલવાર લઈને મેદાંન પડવું શબ્દવાર છે.

૧૮૬. આપલોશી ભરેલી જખાંનનાં દગાખોર દોસતની મોહ-ખત ઊપર ભરોશો રાખવો, તે ગોઆ જીભનાં લખકરા કાહાડનારા જેહરી અજ્ઞાને ગજવામાં સંભાલી રાખવાની એવકુર્ષા કરવા જેવું છે.

૧૮૭. એક અદના શખસના દીકરાએ ઊંચે દરજ્જે પોંહચવા સારું શું એલાજ કરવા બોધ્યે, તે બાબે એક દાનાવની સહલા પુછી. પેલા દાનાવે જવાબ દીધો કે એ ભાઈ, ઊંચે દરજ્જે પોંહચવા સારું પોતાની કામના અને ખીજાં લોકોના હકમાં ઊંચા અને ફાએદા ભરેલાં કામો કરી ખતાવવાં બોધ્યે છે. પણ તારા જેવી હાલતના અને ખવાસના શખસ કીજે સઉથી રારશ શીખામણુ તો એજ છે કે; તાહરીથી કોઇનું બહુ તો થાયજ નહી, ત્યારે કોઈખી જાતની ભુંડાઈ નહી કરવાની તજવીજમાં હરદમ રેહવું. એજ ચીજ તાહરા હકમાં સઉથી ખુલંદ દરજ્જા ભરેલી જાણવી.

૧૮૮. જેમ એક મુએલા દેડકામાં અથવા એક વગર જીવંતી લાસમાં કુકણી કુકયાથી, તે દેડકાનું અથવા તે લાશનું ખદત કુગીને દરખે થાય છે, તેજ મીસાલે એક હેમકની વખાણુ જ્યારે કેટલાએક ખુશામંતીઆઓ અને શીતને અંગેજો કરે છે, ત્યારે તે હેમકખી કુગીને એક ગધેડાની મીસાલે ખુકવા મંડી જાય છે.

૧૮૯. આપમતલખીઆ અને વેરશી શખશોની આપસોશી ભરેલી જખાંન ઉપર અથવા લખાંણ ઉપર લોભાધને ગરશ કરવી, તે ગોઆ પોતાની સમજ અને કીરતી ગુમાવી દધને આસમનાં લોકોની હશી અને મશકેરીનાં વંમલમાં ગોતાં ખાવા જેવું છે.

૧૯૦. કેલવણી પાંમયાં છતાં નીતીમાંન નહી રેહવું; તે હાતમાં ચેરાગ ધરયા છતાં આંખ વીચીને અથવા આંધર; થઈને ચાલવાની કોશેશ કરવા બરોબર છે.

૧૯૧. ગમે તેવા ભપકા શપકાવારો તાહરો દોસત હોય તોખી તાહારા સઘલા બેદભરમની વાત તેની આગલ કેહવી નહી જોઈએ. સખખ કે એવુંખી બને કે જે શખસ આજે તાહરો દોસત હોય તે આવતી કાલે દુશમન થઈને તાહારી સામને ઉભો રહે.

૧૯૨. એક ઇતર, તથા બેકદર, અને અભણ દોસતની દોસતી ઉપર આધાર રાખવો, તે ગોઆ શેંકડો ઇઆર વાલી કોઇ વીરીઆ રાંડને દીલ આપીને તેનીથી વફાદારીની અને ખેરખાહીની આશા રાખવાની બેવકુફાઈ જેવું છે.

૧૯૩. એક જણીતા પાખી અથવા અધરમી અને પોતાના દેશીઓના હકમાં નુકસાની અને ફજેતી ભરેલાં કામ કરનારા શખસનાં જખમો ઉપર. મલમ ચોપડવાની દએઆ ખાવી, તે ગોઆ ખરા નીરદોશ તથા રાંક અને પહરેજગાર લોકોનાં તન અને જાન ઉપર કારગા જખમો મારવાનું જખુત ઘાટકીપણું બતાવયા ખરાખર છે.

૧૯૪. નરમાઇ તેમેજ તુંદાઇ જ્યારે હદસર અને અઘાતશરજ

વાપરયામાં આવે છે ત્યારે સઘણું સમાધાન રહે છે, જેમ કે નશતરનો તીખો જખમ એક દરદર લાગુ કાઢા ખાદ, રહુજનો મલમ તે ઉપર ચોપડેઆમાં આવે છે ત્યારેજ તે દરદીને રાહત મળે છે.

૧૯૫. એક લોભી માણસ મોટો દરીઆ ભરાએ એટલા બધા ખજનાથીબી ધરાતો નથી, પણ એક શાંતોશી માણસનું દીલ ફક્ત એક કતરા જેટલા અશખાખથીબી નીરાંત ભોગવી શકે છે.

૧૯૬. ધન માલની મેહરખાંની જ્યારે તે દાતાર તાહરી ઉપર કરે, ત્યારે તુનેબી લાજમ છે કે વગર ધનમાલનાં અને દુખ્યાં ભુખ્યાં શખસોની ઉપર મેહરખાની અને મોહબતની નજરથી જોય. કઠણ દીલ અને શાંકડી આંખવાલા દોલતમંદ શખસોને, બેઝી જહાંનની નેઆમત અને સગવડનો ભોગ આપીને શેવટે શીટકાર અને અધ-કારમાં ડહાણું પડે છે.

૧૯૭. અણસ જાતમાં જેમ પાક મોહબતનો જોશો હોય છે, તેજ મીસાલે પાક ગુસાનો જોશોબી હોય છે. અને એક શખસ મધેની ખશ નેકીનો જલકાત સજીથી વધારે દીપકતો ત્યારેજ દેખાય છે કે જ્યારે તે પેલા ગુસાની અચરથી ખીલેલો ખને છે. અખારા કરવાથી ઘણી એમો છુપી રહી શકે છે તે ખરું છે, પણ તેમ કરતાં ઘણી ખુબીઓનો જલકાતબી દખાઈ રહે છે તેમાં શક નથી. વાસતે પાક મોહબતના તેમજ પાક ગુસસાના જોશાને કામે લગાડતા રેલવામાંજ ફાયદો છે.

૧૯૮. દગાખોર અને ખુરી ખસલતનાં તવંજર શખસની મોશાદનાં પગો સદા લુગા અને બાગેલા રહે છે, અને લલા શખસોની

ખાહેશની કીશતી એવા બદકાર રાખસોની સંગતના ખરાબા ઉપર સદા
ફનાહ થતી રહે છે. ખરા નીતીમાંન તવંગરોની હસતી તે ગોઆ
તે ખોદાતાલાની તરફની એતમ નેઆમત તરીકે ગણાય છે. અને એવા
તવંગરો તે ખરા આસાપંત ગરીબોની રોજ અને રોટીનાં કોઠાર છે.

૧૯૯. આપરાં બોલવાની સામેતીમાં આગલી તવારખના
દાખલા આપવા, તે આપરાં બોલેલાંને મજબુતાર્થ આપયા ઉપરાંત
આપરા સાંભલનારાઓના મન નીતીમાન અને ખાતરજમાં ભરેલાં
કરવા ખરાબર છે. ગુજરી ગએલાંઓનાં કરતુકોની યાદદાસતના
દાખલાથી જેટલી અશર જીવતાઓના જીગર ઉપર થાય છે, તેટલી
ચાલુ જમાનાના દાખલાથી થતી નથી.

૨૦૦. યુરી કરણી કરીને ભલાઈની આસા રાખવી, તે ગોઆ
હવામાં ખીઆં વાવીને સેવટે તોફાની પવનનીજ કાપણી શીવાય ખીજ
ચીજની આશા રાખવાની મુરખાઈ જેવું છે. જે ભુલ એક નયાધીસ
કરે, અથવા જે ભુલ એક રાજ કરે,—અને જે ભુલ એક લશકરી
સરદાર કરે, તે સઘલાંના માઠાં પરીણામનો બોળે સેવટે ગરીબ રદખ-
તનેજ સોસવો પડે છે. એક વીદવાનના મત મુજબ એવી ભુલ તે
ગોઆ જોશખંધ વેહતાં પાણીનો એક ઘોટ છે, કે જેવું અસલ મુલ
જાઓ પાહડ છે, પણ સેવટે તે નીચાણ જમીન પરની ચીજોને
ખણી ખોડી નાખું કરે છે.

૨૦૧. બદ નીશતાની અને-લોભચાલય ભરેલી ગરીબાઈની
પીઠ, તકોખરી ભરેલા તવંગરીના પગ આગલ સદા વાંકી વહેલી

રેહછે. પણ જે સતવંતા ગરીબો, ખોદાતાલાની તરફથી જે આવી પડે તે હીમતથી ખરદાસત કરનારા હોય છે, તેવા ગરીબો તો પેલા અભેમાની ભરેલા તવંગરોને મોટા અવાજનાં પોકલ ઘોલની માસા લનાં ગણીને, ખરેપગે ઉભા રહીને, ધીકારથી સામની ઠોકડ મારી ચાલી જાય છે.

૨૦૨. જેમ એક હીરાથી તે પેહડનાર જેખવંતા દેખાએ છે, તથા તેને જોનારની આંખો દીપે છે, તેજ માથાલે એક સતાદાર અમલદારખી દીપકદાર અને તેને જોનારાઓતું ધેઆન ખેંચનાર લાગે છે. એક હલકાં માણસને રાજદરખારી સતા મોભાદાર બનાવે છે,—અને નીચાંને ધરીભર ઊંચો કરે છે. પણ જેમ એક હીરો તેના ખરાં નીરમલ આપથીજ શેવટે ખરી કીંમત અને કદર પામે છે, તેજ માસાલે પેલો સતાદાર અમલદારખી પોતાની જતી લાયકી મુજબનોજ જસ અને માનપાન મેલવવાને ક્ષાવી શકે છે.

૨૦૩. જે શખસો આએ ફુનીઆનીજ રોજ મેલવવા પાછલ મથયુલ રહે, તથા મગર, પુદ પરસત અને મક્ષ તથા મરતખાના તરસીઆ હોય, તે શખસોથી પેલી જેહાંનને લાએકની નીતી અને પહરેજગારી હાંસલ કરવા ઉપર ધેઆંન અપાઈ શકતું નથી. પુરા લોભ અને લાલચ આગલ નેકી અને પરમાણીકપણાતું કઉવત નીબી શકતું નથી. જેમ કે જંગલી ભુખા કુતરાની નજર જપાઈ એકુ ગોશ-તના કટકા ઉપર પડેતા તે ગોચત શેકારી હરણતું છે, કે મુરદાલ કોહિલા ગધેડાતું છે તેની તખ્તસ કરવાને તે ખોટી યત્ના નથી.

૨૦૪. જે શખસો ફુનીયાઈ માકમતા અને દોસતથી તવંચર

હોય, પણ ખોદાતાડાની તરફની ફરજ અદા કરવા સારૂ, સેતાયરા તથા સખાવત અને પરોપકારીપણું કરવાનાં કામમાં સુસત અને સુરદાલ લાગણીનાં હોય, તેવા રાખસો ખરા મુશ્કેલ અને કંગાલ હોવાન ગણાય છે. જેમકે કસતુરીનાં છીમતી કોઠડા એક ગધેડાંની પીઠ ઉપર લાધેલા હોય, પણ તે કસતુરીનો ઉપયોગ કેમ કરવો--કરાવવો તેનું ગનયાંન તે ગધેડામાં હોતું નથી.

૨૦૫. એક રાખસ આખા આકાશ પરનાં વાદલાંનાં વરશાદનાં ટીપાં જેટલી દોલત ધરાવતો હોય, પણ જ્યારે તે વરશાદનાં આકારમાં વરશેજ નહીં ત્યારે તે દોલત શું કામની ગણાય? એજ મીસાલે એક રાખસનાં બીતરનો એલમ હુનર રોશન સુરખની મીશાસનો તેજ હોય, પણ જ્યારે તે બાહરે આવીને બીજા લોકોનાં ઉપયોગ કીજે પરકાશેજ નહીં ત્યારે તેની ખરા કદર અને કીમત કેમ બુજી શકાય?

૨૦૬. પછશાની અથવા બીજી રીતની શકતી ધરાવનારાં કોઈ પાપી રાખસને જ્યારે આપણે ઊંધાડો પાડીયે, અથવા આલમની નજરમાં હલકો અને રૂસવાઈયે પોંદ્યાલો કરીયે, ત્યારે તેને પુરેપુરેજ કરવો જોઈયે, અને અરધી જખમી હાલતમાં તેને રાખવો જોઈયે નહીં. જ્યારે એક ઘાટકી વડ બચાંને પકડીને તેનાં પંજનાં નખો ઉખેડી કહાડયામાં આવે, ત્યારે તેનાં દાંતો સલાંમત રાખી મેલવામાં ખરૂં ડાહપણ કે ખરા સલાંમતી ગણાયે નહીં.

૨૦૭. જે રાખસો છુપી વાતો બાણુવાની માણી ઈતિબરી ખંતાવે, તથા તે વાતો છુપીજ રાખવાની મોટી મોટી અને મીઠી મીઠી કુશ્મતા તો આપે, તેજ રાખસોને ખરા ચુગલીયા અને તાહારા ભેદભરમની

વાતાને આશકારા કરનારા તરીકે ગણીને તેઓથી દુર રહેજે. સખખ કે જેમ એક ખરા લુચા અને પછશા ઉડાડ શખસને પછશા મેલવવાની અતી ઘણી ખાહેશ હોયછે, અને જેવા તે પછશા તેનાં હાથમાં આવયા કે તરતજ ખીજઓનાં હાથમાં આપીને ખરચી ખાયછે, તેજ મીશાલે તારી છુપી વાતો જાણવાની ખાહેશ રાખનાર સખસ તારી વાતોનો શાર અથવા ભરમ જાણતાંજ ખીજઓને કહી દેવા વગર રેહશે નહી.

૨૦૮. અનઘટતી અથવા ગેર વાજખી રીતેથી આપણને દુખ-દેનાર શખશની તકસીર તરફ દરગુજરની નજરથી જોવાનું અથવા માસી વટીક ખખશવાનું કાંમ કદાચ ડાહપણ ભરેલું ગણાઈ શકાએ. પણ તે શખશની તેવી જખુન તકસીર તદ્દનજ વીશરી જવાની ચાલ હરગેજ થઈને ગુણગારી કે ડાહાપણ ભરેલી ગણાવી નહી જોઈએ.

૨૦૯. “આપણી છુપી પણ ભલી મતલખજી” કાંમ જયારે પુરતી ઉલટથી અને જહડકથી પાર પારેયામાં આવેછે, તયારે તે કામની અસરથી પેલા “ધરિરાયલ” પેગમખરે જંગલમાં દેખા-ડેલી રોશનીની મીશાલે, આપરા દાસતનાં અને ખેરખાહેનાં દીલ ખુ-શાલીની રોશનીથી જલેહ અને જહમક ભરેલાં થાયછે, અને આપરા મુદ્ધઓની આંખો આગલ શીહા રંગના પાદલાંની મીશાલે ખરા ગમનો ભએંકાર કાલાશ વીટકાઈ જાયછે.

૨૧૦. પારસીઓનો અસલ પાદશાહ અને પેગમખર “ગમયોમ-રસ” જોતાની તરફથી લોકોને એમ શમજવતો હતો કે, “સખશ તે માફ ખફ” ધમાંનછે. જશનની ખુશાલી તે સારાં કરતુકાથી અને નેક કાંમો કરવાથી ઘણી જપાદા થાયછે. આકેબતનાં દીવશ તરફ નજર કરવી, તે

આપણા પ્રાણ તથા ખદનની શક્તિ તરફ નજર કરવા બરાબર છે. ઘણી ખુશાલી માણસને મગર બનાવે છે. ઘણી મોજમજાહથી માણસ બાથ-
હા અને મુરદાલ દીલનું બને છે. ગમ એક જાતની ખુશી ખીમારી છે,
જે જીવનમાંની હીમનની ગરમી કમ થવાથી ઉત્પન્ન થાય છે. જેમ જેમ
શાખાવત વધારે કરવામાં આવે છે, તેમ તેમ ક્રેતેમંદી અને ખુશાલી
વધારે હાંસલ થાય છે. સચાઇ ઉપર અમલ કીધાથી દરેક ધનશાનનું
કામ વધારે ક્રેતેમંદીથી શરમંજમ પોંદ્યાં છે.

૨૧૧. ખોદાતાલાએ માણસ જાતને બે આંખો અને એક જીભ
એટલા કાળે આપી છે કે, તેઓ ખોલે અને બંધ કરે, તેનાં કરતાંને
બેવડું જોય અને ડાહપણ ભરેલી ચાલ ચલાવે. પણ ખીજાં ટોલાનાં
લોકો કરતાં, આજનાં પારશી ભાઈઓ વીશે દલગીરી સાથે જણાવવું
પડે છે કે, તેઓ જોયા એકજ આંખ જોઈને, બે જખાંનથી ખાલવાની
આદત પકડતા જાય છે. એ ટોલાં મધે આજે એવા દોહડ ચતુર હાથેલો
નજર આવે છે કે, જેઓએ કોઈ ચીજ જોયલી કે અજમાવેલી નહી
હોય તે ચીજ વીશેખી, બેવડી જખાંનથી ડકાંસો મારવા અને ભોડા
લોકોને ગુમરાહ કરવા મંડી જાય છે.

૨૧૨. જેમ ધનશાન જાતનાં ચેહરા જુદા જુદા છે તેજ સ્ત્રી-
સાહે તેઓના મનના વીચારોખી જુદા હોય છે. પણ દરેક ધનશાનની
મકશદ એકજ ચીજ હાંસલ કરવા સાફ હોય છે, અને તે ચીજ તે
આએ જોહાંનું સુખ ભોગવવા બાબેની છે. એ સુખ હાંસલ કરવા
સાફ સધલા એકજ રસતેથી કોશીશ કરતા નથી, પણ જુદા જુદા
રસતેથી અને જુદી જુદી તદખીરોથી શેવટે તે સુખનાંજ માર્ગ ઉપર
પોંહચવાની આશા રાખે છે.

૨૧૩. જવાનીના હીંગામમાં મોજ-મજલહું અંતર કરવું, તે ગોઆ પોતાની જવાનીના કરજ વીશેની હુંડી, ઘડપણની હાલત ઉપર લખી રાખેઆ બરોબરછે, કે જે હુંડીનું નાણું રોવટ વેઆ-જનાં વેચાજ શીકે મોટા પસતાવા બરેલી રીતે અદા કરવા શીવાએ બીજો કંઈખી છુટક રેહતો નથી.

૨૧૪ એકસંપીથી હરેક કામ કરવામાં અગણીત ફાયદાછે. ખાલી શીસીઆરીની ખોતી હરીફાઈ કરતાં; નરમાસ અને ભક્ષાઈથી વરતી, સંપીલા થવામાં મોટો સંતોશ થયા ઉપરાંત, મનની સધીરતા અને તનની તંદરોસતીમાં છુપો વધારો થાયછે. તેથી હલટુંજ જુડી શીસી-આરીખર હરીફાઈથી અંતકરણનો દંખ જે દુખ દેછે તે ઘણોજ નુકશાન કારક થઈ પડેછે.

૨૧૫. જે સખશ બીજાઓનાં બલમાં અને બીજાઓનું સુખ જોવામાં રાજ હોયછે તે સખશ પોતે ગોઆ કુદરતી રીતેજ સુખી અને સંતોશી રહેલો માલમ પડેછે. જે સખસ બીજાઓની હુલસાઈ અને ખામી જોઈને સાકચેત રહેછે તેજ ખરો ડાહ્યાણવાલો માનસ ગણાય છે.

૨૧૬. જેમ એકમ હુનરના ખાખમાં કોઈ વખત આગણ ખરા અને શાખેત ચીજને હાંસલ કરી સકીએ છીયે અને કોઈ વખત નવી અને નવાઈ જેવી ચીજો મેલવી શકાએ છીયે. પણ એ બધે ગુણવાલી ચીજો એકજ વખતે હાંસલ થવી. મુશકેલ પડેછે. તેજ મારાણે આએ સંસારમાં ખાજે દનશાંનો મોટો દરજજો ભોગ

વતાં જણાય છે, અને બાજે સખસો સારા ગુણનાં અને ખુબીવંતા હોય છે. પણ કોઈજ શખશમાં એ ઊપલા ગુણો ધ્યાને ખરા મોઢા દરજ્જાના અને ખુબીના ગુણો સામતી રીતે એકજ વખતે સમા-એલા હોય છે.

૨૧૭. ખોદાતાલાના અનેક રીતના અપરંખપાર હોસાનને લીધે ખોદાતાલાની બંદગી કરવી એ દરએક બંદાને માથે અગતની દરજ્જા છે. પણ વલી કોઈ વખત કોઈ બંદા એવાં રૂડાં અને શવાખ વંતા કાંમમાં રોકાએ, કે, તેવી તેની પરઉપકારી મેહનત સાડે ખીજ શમજી અને ભક્ષા માણસો તેનાં હકમાં દુવા માંગનારાં થાય, તેવાં કામની વખતે તે બંદાથી જો ખોદાની બંદગીમાં મશગુલ થવાનું નહીં બનેતો તેમાં તે તકસીરવાર ગણાતો નથી.

૨૧૮. મજૂરી એક માણસને ઘણી શખત ભુલ દાખ આપે છે. એક મજૂર માણસ ખીજા તરફ હલકી નજરથી જોઈને પોતે તેઓથી દુરનો દુર રેહવા ચાહે છે. પણ ખીજ લોકો જ્યારે તેને એવી હાલતમાં જોએ છે ત્યારે તેને વીશે શામનું હલકું મત બાંધીને તેનીથી શદા અતરંગ રેહવા ચાહે છે, એટલે પેલો મજૂર શખશ પોતેજ શામનો ધીકારમાં આવીને એખલો પડી જાય છે.

• ૨૧૯. ખરાં મોઢાં માણસો સહથી પેહલો અંદેશો એજ કરે છે કે, ખોદાતાલાની ખુશી કેમ હાંસલ કરવી, અને તેની પસંદગીનાં સાએઆં હેઠલ કેમ જવું. એ પછી પોતાની નઈઅત પાક અને પોતાની પરત્વજ સધલી પરકારે પરમાણીક રાખીને, મનુશજત સાથે બલીબલાધના કામો કરવાને અને તેઓના સારા વીચાર તથા તેઓની

દુવા મેલવતો રેહવા જેવી ફોરોશો તેઓ કર્યા જાય છે. પણ નીચ જુનીઆદના અને હલકાં મનના માણસો એથી તદન હલતીજ આલ ચલાવે છે. તેઓ પોતાનાં પુછડાંઓને અને મનસુખીઆ તથા જુશા-મતીઆઓને પોતાની સાથે રાખી તથા દુકડા ખવાડી પોતાની તારીફ તેઓને મોહડેથી સાંભલવાને ખાહેશમંદ રેહ છે ! અને તેવા નીચ જુશામતીઆઓનીજ વખાણથી સેવડે ખોદાતાલાની તરફની વખાણખી તેઓ પાંખી શકશે, એવા બેહુદા ખેચાલમાં તેઓ રેહ છે.

૨૨૦. કોઈખી જાતની સખતી અથવા કોઈખી જાતની વીપતી અને અદખખતી સર બબડવાને અને નીરાશીનો દમ મારવાને દાનાવ લોકો મના કરી ગયા છે, તે ઘણુંજ બરોબર છે. સખબ કે જ્યારે તેવી વીપતીનો કંઈ એજાજ નહી હોય, ત્યારે પેલું બબડવું અને નીરાસ થઈને ઓર પોતાના તનમનને ઈજા કરવાનું કામ તદનજ નકામું બલકે ઓર વધારે પીડા ઊપજાવનારું થઈ પડે છે. પણ જ્યારે પેવી વીપતીનો કંઈખી એજાજ થઈ શકે તેવી હોય, ત્યારે તે ધીરજ અને સખર રાખેઆથીજ થઈ શકે છે, નીરાશી અને બબડાટ તથા બમરાટમાં પડેઆથી થઈ શકતો નથી.

૨૨૧. જે વખતે જે બનાવ બને છે, તે ખોદાતાલાની તરફના બનાવ તરીકે ગણીને, સચુરી અને નમંતાઈની ગરદન આપરે સદા નીચી રાખવી જોઈએ છે. અચજુઆ અથવા કુદરતી બનાવ તે ખેદાની તરફના બનાવ મનાએ છે, અને તેથી કંઈખી બેદ કે કંઈખી શખબ વગરનાં તે બનાવ હોયજ નહી, એવું સમજવું જોઈએ છે. હવે જ્યારે તે ખોદાનીજ તરફના બનાવ ગણીએ, ત્યારે તે કંઈખી

પરકારે માઠ તો હોયજ નહી, સદ્વર્તી પરકારે ભલા અને યુજુગારા હોવા જોઈએ, કે જેનો અંતર ભેદ ધનશાન જાતને એકાએક સમજાઈ શકતો નથી.

૨૨૨. આએ દુનીયામાં જો સદ્વર્તી ધનશાન નેકી કરતે, અને સદ્વર્તી ખોદાતાલાની ખરી દુરમાનખરદારીમાં પોતાની જાંદગી યુજુરતે તો, પેગમખરોનું કે દીન અને દાતાવોનું કંઈખી કામ નહી પડતે,—અને આએ જોહાંનજ ગોઆ ખેલશત ખનીને, પેલી જોહાંન નાં ખેલશત અને દોજખની વાત અને ભેદ તદનજ નાજુદ થતે.

૨૨૩. જેમ કસોટી જાણુ છે કે શુનું કેવું છે, તેજ મંશાલે ચંચલ નરો પીછાંની જાય છે કે તરકતીઆ અને ખુરાં કરતુકોવારા પછંસાદાર રાખસોના હાલ શેવટે કેવા થવાજોઈએ. એવા રાખસો હલકા તથા ખુશામુતીઆ અને હુઆ રાખસોની રાંગતમાં ફરે છે, તથા પોતાના હાથ હેલ જ ચાકર નફરો રાખે છે તેઓખી અતીધણી નીચ અને નકારી ચાલચલણુવારા હોય છે. જેમ એકં પટાલ કુતો નીરમજ દવનાં પાંખુધી ખરાઈ શકતો નથી, તેજ મંશાલે એક વીખરા-છગએકા પાપી રાખરાનું હછડ કાઈખી જાતની ભરી નશીહતોથી અથવા શારી શહલાથી શુધરી શકતું નથી. પછંસાદાર રાખસોમાં અકલ, દુરઅદેશી, રાખાવત, તદખીર, અને પરમાણીકપણુ જોઈએ છે, ખાણુઆ કલજુકના જમાનામાં એ શીકતો ઘણાજ થોડા રાખસોમાં હોતી રાંભલાએ છે, તે વાત મોટી દલગીરી ઉપજાવનારી છે.

૨૨૪. દુરીઆ કીનારાની શુકી રેતી અગર તમામ કીમતી માતીઆ ખને તોખી જેમ એક ખુરી દુઆનતનાં લોભીની આંખો

ધરાઈ શકે નહીં, તેજ મીસાલે પુરા હવસવાલા કોઈ શખસનો શીક્ષક અથવા સાઠી કોઈ “લહુઓ” હોય, તેને બદલે જો કોઈ ફરેસતાઈ ખસલતનો શખસ તેનો સાઠી થાય, તોખી તે શખસની જતી બદ-ચાલ સુધરી શકે નહીં. પણ જેમકે જાહેલ શખસોની ચાલ તેવોનું ભલું ઇંછનારાઓજ સંધ જઈડો ઉઠાવાની હોય છે, તેજ મીસાલે અનીતીમાન પાપીઓ, ખરા નેક અને ખેરખાહ શખસો સાથેજ કુશમનાઈ અને પુરાઈ કરવાને તતપર રહે છે.

૨૨૫. જેમ દારૂ સાથે કેફ હોય છે,—ગોલાખ સાથે કાંટા હોય છે,—શુખ પાછલ દુઃખ હોય છે,—અને જીંદગી સાથે પુરા અજલની ખીહીક હોય છે,—તેજ મીસાલે દોલત સાથે તરેહવાર જાતના જેહરી સરપો વીટલાયલા હોય છે અને જે શખસ તેવા સરપોનાં પેચમાંથી શેવટ સુધી પોતાને મોકલો રાખે છે, તેજ શખસ ખરો હુશીઆર અને ખરો ભાયગવંતો ગણાય છે.

૨૨૬. એક ભલા શખસનું ભલું ગાવામાં, અને એક પુરાને જુદેર રીતે વગોવવામાં ખરાં ગુનગારાં પરીણામ પડે છે. એકથી સારાં કામને ઉતેજન મળે છે, અને ખીજથી બદીનાં અટકાવ થઈને બંકરાઓને ઘટતી સગ્ગએ પોંહચાડી શકાએ છે. આ સંસારમાં ભલાઇનો વધારો કરવાનો અને સગ્ગા સંપજ તથા સોભાનો નીભાવ કરવાનો ખરો રસતો એજ છે.

૨૨૭. નીતી, તથા નેકી, તથા નમંતાઈ અને તનમનની શકાઈ શાયવીને ચાલનારો શખસ સદા પુરાંની, તથા નીદર અને નીરેંજી રહે છે. કોઈખી ચીજથી તે ખીહીતો નથી, કે કોઈખી ચીજની તે

દરકાર કરતો નથી. પણ એથી ઉલટા ખવાશ ધરાવનારા શખશને સદાની હેરાનગતી અને સરગરદાની ભોગવવી પડે છે. આ ભવમાં તેને ગમ અને શરમમાં રીખવું પડે છે,—અને પેલી જેહાંનમાં શદ્દ કાઢના જેહાંનમનાં દુઃખને આધીન રહેવું પડે છે.

૨૨૮. જેમ એક બાગમાં, એક તરફ ખીલતાં સુગંધી ફુલો અને ખીજ તરફ ગંધીલું ખાતર અને કાંટા કચરો રહે છે, તેજ મીશાણે આ દુનીયાની નેઆમતના મધુર શુખ-શંખની સાથે તદ્દરેવાર જાતના રંગનાં જેહરી ફંખોખી સદા વલગેલા રહે છે. રાતનાં ઈંતેજરી ભરેલા ઉજગરાથી જે હોરમત મેલવેલી હોય છે,—અથવા દીવશની દરદેશરી ખેંચીને જે દોલત હાંસલ કરેલી હોય છે, તે ઘણી વખતે સેહજ ગફલતીથી અથવા નધારેલા દગા કુટકાથી ખરબાદ થઈ જાય છે.

૨૨૯. જેમકે એક ખલતા દીવાનો કાકરો જેટલો વધારે ભપ કાઢાર ઉજાસ આપે, તેટલો તે વધારે જલદીથી ખલીજલીને ખાક થઈ જાય છે, તેજ મીસાણે એક અવરમી અને અનીતીમાંન શખસ જેટલો વધારે ફુકાં કરતો જણાય, અને જેટલી વધારે ચુરચાજ અને તેજ-તલખી બતાવે, તેટલો તે વધારે શેતાખીથી ફજેતી અને ખાક સાશીમાં ગીરફતાર થાય છે.

૨૩૦. જેમ એક ખુની ખીલાડાનાં માયામાં ફટકો મારીને તેને સજાએ ઘોંટયાડયાને ખદલે, જે આર તેની ખીડ પસવારીને જતની તરફ મોહખત દેખાડ્યામાં આવેતો, તે ખીલીડો આર વધારે ઉસકેરવધને, વધારે ખુખારી ભરીયાં કરતુકો કરે, તેજ મીસાણે કોઇ પાપી શખસને

જાંઘાડો પાડીને ઘટતી સળંગ પોંહચાડયાને બદલે તેનાં કરતુ કે પર ઢાંકી પીઝોડો કરવામાં આવે તો, આલમનાં ખીજાં નીરદોશ લોકોનાં હકમાં તે શખસ વધારે પીડાકારી ભરયાં કાંમે કર્યો જાય, તેમાં સક નહીં જાણવો.

૨૩૧. ખરો નેકબખત તે કે જે ભક્ષા ઉદયોગથી મેલવેલો જર માલ ભલી ભલાઈથી ખાએ ને ખવાડે, અને ખરો બદબખત તે કે હરામખોરીથી મેલવેલું ધન મુકીને મરણ પામે. ખોદાની તરફની મેહ રખાની ભોગવનારો શખસ જ્યારે ખીજા હાજતમદ શખસો તરફ પોતાની મેહરખાનીનો હાથ નહીં લાંબાવે ત્યારે તે ખરો પાપી ગણાય છે. ખોદાની તરફની ખેરાત કંઈ હરામખોરી, કે અખલપેટાઈ, અને અનીતીમાં ખરાબ કરવા કીજેની નથી, પણ ભલાઓને મદદ કરવા કીજે, ઉદયોગીને ઊતેજણ આપવા કીજે, અને નાચારોપર નવાજેશ કરવા કીજે અપાયશી સમજવી જોઈયે છે.

૨૩૨. પાકીજગી, તથા નીતી અને પરમાણીકપણુ વગરનો એક પધશાવાલો શખસ, તે ગોયા આંખે આંધલો, કરમનો કુટેલો, અને અકલનો હોણુ ગણાય છે, સખબ કે નેકબખતી અને સવરગની રાહ પર ચાલવાની તેમજ ખીજાઓને ચલાવાની રોશનીનું કહવત પોતાનાં હાથમાં ધરાવ્યા છતાં, આડે મારગથી નરકનાં ગારમાં પોતે જઈ રહે છે, તેમજ ખીજાઓનેથી દસાવાની બદનાંમી હાંસલ કરે છે. કુદરતની રહમતે પોંહચેલા શખસો, જ્યારે પોતાની તરફની રહમતીલી અને શોકરૂગુજરી બતાવતા નથી, ત્યારે ખરી ભલાઈ અને મોટાઈનાં જાહાં ઉપરનાં ફલો આખ્યાને બદલે, તે જહડનાં પગ ઉપર ગોયા પોતેજ કરવત ફેરવાવું એક દાપણું બતાવતા જણાય છે.

૨૩૩. અનીતીમાંન તથા દગાખોર દોસતની દોસતી ઉપર ભરે સો રાખવો, તે ગોયા સેંકડો ધધારવાલી વેશયાની વડાદારી ઉપર ભરે સો રાખવા બરાબર છે. એક બદકાર માણસને વખાણુ કરીને અથવા ધનમાલ આપીને વધારવો, તે ગોયા ખુદ પોતાનીજ હોરમત અને દોસતની બરબાદી કરવા બરોબર છે. જે રાખસ જાતેજ બદ અસલ અને બદ નસલનો હોય તેની સાથે બલાઇ કરીને સારા ફેજની આશા રાખવી તે ગોયા આપણે ખુદ પોતાનાંજ હાથે પોતાની જોતી આંખમાં ધુલ છાંટવા, અથવા પોતાનાંજ ચાલતા પગમાં કોહરાડી મારવા બરાબર છે.

૨૩૪. નરમાસથી અને દાહપણથી ખોરીને શીખામણુ આપનારા ગરહસથ સાથે તુંદાઈ અને તાંણુટોર કરવી, તે ગોયા બહુ ઇંછનાર સાથે પુરાઇ અને લડાઈની આગ સલગાવી ખુદ પોતાનીજ ઇજત અને દોસતની બરબાદી કરવા જેવું છે. એક બદકારને મારવો અથવા ફસાવો કરવો, તે ખલકનાં લોકોને એક જાતની પીડા અને આજીવમાંથી મોકલા કરવા બરાબર છે. એક દોસતની સાથે જો સારા એખલાસ બરેલી દોસતી સાચવવી હોય તો, તે દોસતનાં દુશમનની સાથે દુશમનાંઈ, અને તે દોસતનાં દોસતની સાથે મીતરાચારી રાખવી જોઈય છે.

૨૩૫. ફજેત થયલા એક ગુનેહગાર સખસે સુખ ખેસવામાજ પોતાની ખુબી અને સુલામતી સમજવી જોઈય છે. સખખ કે એવા સખખ તરફની જખાંદરાજ અથવા પતરાજ તે ખુદ તેની પોતાનીજ હસી મસકેરી અને ખાંનાખરાખીનો મુખ્ય પાયો થઇ પડે છે. આઠથી વાત ખરી છે કે, ઇનશાનના શીખવયાથી જાતી ગથેલાં કંઈ ખોલવા અથવા બાશાણુ કરવા શીખી શકતા તથી, તોખી જયારે તે

ગધેડાઓ કંઈ આડી ચાલ ચલાવેછે તયારે તેઓની પીઠ ઉપર ડીંગોલાઓના ફટકા પડવાથીજ પોતાના ધણીની તાબેદારી કરવા અને પાધરે રસતે ચાલવાને શીખેછે.

૨૩૬. આકાશપરનો શક થી વડો ફરેશતોખી, બદ ખશલતના સેતાંનની શંગત અને મશલતમાં રહેઆથી, નાફરમાની, નીમક હશંમી, હુચાઇ, ગાઇ અને તરકત કરવાને શીખયો હતો, તયારે ટુક સમજનો કોઇ ઇનશાનજદો, જે કોઇ બદકારોની શોખત અને દોશ-તીમાં ફરે તો, યુરાઇ અને લફંગાઇ શીવાય ખીજ શારા ગુણોની આંશા તેનીથી કેમ રખાઈ સકાય ? બદની શંગતમાં નેકીની આશા રાખવી, તે ઘાટકી વર ખચાથી માયા અને મેહરબાનીની વંકી રાખવાનું બેહુદાપણું બત્તવયા બરોબર છે.

૨૩૭. ટુટેલાં દોરડાં, ગાંઠ વગર સંઘાતાં નથી. ટુટેલાં દીલનાં ખાલી ખોખાંમાં, ખરી મોહબતનો માવો પાછો દાખલ થઈ શકતો નથી. ટુટેલાં દીલની નમનતાઇ અને કાકલુડી કણ્ણલ રાખવા બેગ ગણાતી નથી. હાર ખાધેલો અથવા હારમાર થયેલો શખશ જે ચારે આંજી કરે, તયારે તેનીથી વધુ ચોકેલા અને વધુ હુશીઆરીમાં રેહવું બેઇએ છે. એક વખત દગો કરનારાં સખસ ઉપર પાછો બરોશો લાવવો, તે ગોયા આપડું ગણું રેહશનારી ઘાટકી છરીની ધાર ઉપર મોહબતનો પંખે મારીને જખમી નહી થવાની બેહુદી આશા રાખવા બરાબર છે.

૨૩૮. વેરસી મુદ્દમી માયા અને મોહબતની આશા રાખવી તે ગોયા કરેર ખવાસના વરની સાથે દોસતીનાં પંખેને લખાવયા

ખરાબર છે. જેમ કાટેલ તલવારની નોક ઉપર મુઠી મારી બહાદુરી ખતાવવાની કોસેશ કરવી તે સરકુ મુરખાઈ છે, તેજ મીશાલે એક અધરમી અને ઘાઠકી શખશ સાથે કામ પારીને બલાઈની અથવા પરમાણીકપણાની ઉમેદ રાખવી તે ખરા દેવાનગી છે.

૨૩૯. એક બખીલ જેમ હકતાવાની નેઆમતનો ચોર છે, તેજ મીશાલે લખડુતપણામાં ગીરફતાર થએલો અનીતીમાન સખસ ખેડ દુનીઆનો તકશીરવાર અને આએ શંસારની આબાદનીના દુશમન ગણાય છે. ખરા નેક અને નીતીમાન રાખશે હર તરહાંની સખતી અને મુસફેલીને વખતેખી પોતાનાં જીગર શંતાસ ભરેલાં રાખે છે. પણ ખરા બદકારો, બાદેરથી દીસતી પુર આબાદનીના વખતમાંખી ગમગીન અને ચીનતાગુર રહીને, પોતાના સર નીચી ખાક તરફ રાખીને દુખીયારી હાલતમાં ફરે છે.

૨૪૦. રોટીને ખાતર ખુશામત કરવી, -અથવા ચાકરીને ખાતર આપઅખતીઆરી, વેચવી, અથવા ખોટા લોભને ખાતર પોતાનો ભરમ અને શરમ ખોહી બેશબું, એ સરવેમાં એક જતનું હલકામાં હલકું નીચપણું છે. દોલતને ખાતર દેઆંનતદારી વેચવી, અથવા દુનીયાદારીને ખાતર દીનદારીના ભોગ આપવો, તે કામ અકલ તેમજ શણગરનાં ધારા મુજબ અજીમ ગુનાહ ભરેલું ગણાય છે.

૨૪૧. વગર મા-ખાપનાં શંક બચાંઓતુ પાલણુ પોશન કરવામાં, તથા ખરા દુખીઆરાઓનાં દીલની આંખો મધેના આંશુ સફ કતની રાહે જુઠી નાખવામાં, અને ખરા નીરદોસોનાં એહુરા ઉપર

ચોંહુટેલો ગમગીનીનો મેઝ, મેહરબાંની અને શાએસતગીના હાથથી સાફ કરવામાંજ ખેડ જવતુ ઝોતમમાં ઝોતમ શુષ્ક અને સોબાછે.

૨૪૨. ખરો નેકબખત તેજ શખસ કે જે પોતાની આબાદીનાં વખતમાં, પોતાના હાથ મધેની અલકાતુ નેઆમત, ખીજા ખરા હોજતમંદ શખસોની હદેલીમાં મુકતો રહે. જે દોઝતમંદો એમ કરવાની ગફલતી કરે છે, તેઓ સેવટે પોતાના હાથ મધેની નેઆમતને ખેજલત અને લેઆંનતની હુલમાં પડતી મેલીને, ગમગીનીનાં દાંતથી પસતાવાના હાથનો પોંહચો કરડતા ચાલયા જાય છે. ગમની તલવા-રથી જખમી થએલાં જીગરો ઉપર ખરી રૂહુજનો મલમપટો બાંધવાની કોશિશ કરવી, તે ગોઆ આ કરતા જમાનાંની ઘાટડી તલવારનાં કોઇ દીનનાં અચળુચા ફટકાની સામને, સહાંમતીનો વીમો ઉતારી રાખવા ખરોખર છે.

૨૪૩. આપની મેહરબાનીના ખુખીવંતા છાંએઓ વીશે ખોલતાં એક પરખયાત જનાવ એમ જણાવી ગીઆ છે કે, —“જયારેનું માહ રૂં પોતાનું માથું, માહરા આપની પનાહની ખગલમાં રાખતો હોતો, તયારે માહરાં સર ઉપર ખરી ધજત અને રાહતનું તાજ દીપકતું હવું, અને એ વખતે જો એકુ માખ વટીક માહરા બદન ઉપર ખેસતીતો ઘણું જણા દીલથી આજીરદા થઈ તે માંખને હાંકી કાઢડવા સાડ ગોઆ દોડાદોડ કરતા હતા. આહ! પણ હમણું જયારે હું માહરા આપને શાએઓ ખોહી બેદો છેહી, તયારે જો કોઈ શખસ મહને પાંદીખાનાનો બંધવો કરે, અને હજારો ચાંચર-માકરો માહરા બદનની ખાલમાં લોહી બરધી શુરાખો પારે, તોખી કોઈ રશીક કે દોશત માહરી મહેતે આવે નહી.”

૨૪૪. ખરો નેક ખખત તે તેજ શખશ કે જ્યારે કોઈ ગરીબને, કે કોઈ હાજતમંદ શખસને ચુપટ રીતે કંઈ આપે છે, ત્યારે તે એવોજ વીચાર કરે છે કે, મખાદા કોઈ દીન એકાએક એવોખી આવી જાયકે તેને પોતાની દોલત ખોલવી પડે અને મોતાજ થઈ પડે તો, ખીજા માતખર શખસોખી તેવીજ રીતે તેની કદર ખાય, અને તેની દાદખાહીએ પોંહોએ. પણ ખરાં શુભ ખખતનો તે પેલો શખસ જાણવો કે જે એક અરધીની કીમતની મતા કકલી-ફફરીને આપે, અને તેનું હજાર રૂપીઆની ખખશોરા જેટલું એહશાન થયલું ગણીને, ખુંમ ખરાડા મારતો ફરે.

૨૪૫. જેમ વગર જડનું આહાડ હરજેજ ફલ કુઝ આપે નહી, અને હલીઆરીની નીરમજ ખુશનુમ.ઘ ખખશો નહી, તેજ મીશાક્ષે ખરાં શક્તીવાન શખશની મદદ વગર એક અસકત માણસ નીમી શકે નહી, તથા એક નાચારને ખુશી અને રોજ હાંશલ થઈ શકે નહી. શખી દરતોના શાએઆ વગર કુખીઓનાં દીવ ઉપરનાં ગમની આતશી હરાહત શીતલ થઈ શક્તી નથી, તથા ખરા મોતા-જોના મોહડાં ઉપરની ઈંતેજરીની અગતીની ગોખાર દહે થઈ શક્તી નથી.

૨૪૬. સેંકડો અને હજારો લોકો જ્યારે તાહરીથી કોઈ ચીજની ઉમેદવારીની ઇંતેજરી રાખે, ત્યારે તે મગફરી અને તેુંદાઈ નો ફરતો, પણ તે ખોદતાલાની દરગાહમાં શર નીચું કરીને શોકર ચુંબરી કરતો રહેજે કે, ખીજાં કોઈ ઇનશાંનથી તેવી ઇંતેજરી અને ઉમેદવારી આહવાની હાજતમાં તેને પોતાને રાખેલો નથી. એજ રીતેનો ઉમેદવાર શખશ ગમે એવીખી ખદ ખશલનો હોય તોખી

અપમાનથી અને તુછકારથી તેને તાહરી આગલથી હાંકી કાઢવાનો તુને હક નથી. શખખકે તું હરદમ અને હર ઘડીએ જોતો હશે કે તે દયાલુ પરવરદેગાર ભુંડાને તેમજ ભલાને એક શરખી રીતનીજ રોશની, રોજી અને અન-પાણી દરરોજ પોંહ્યાડેયો જવામાં કંઈખી ફરક રાખતો નથી.

૨૪૭. કોઈખી ભલી દીનમાં એવું કરમાન હોયજ નહી કે અકલમંદ સખશેઝે દુનીઆદારીને ખાતર દીનદારીનો ભોગ આપવો. પણ આજના અકશર પારસી ભાઈઓની હાલત અને હીલ-આલ જ્યારે સવદેશી તેમજ પરદેશી દાનાવો, ખરી ધીરજ અને દુરવ્યવેશીની આંખોથી તપારોછે, ત્યારે દલગીરી શાયે એવોજ સાર કાઢે છે કે, દીનદારીની પહરેજગારી તરફના નીરમલ આહ કરતાંને દુનીઆદારી હવશે અને મોજ મળહો તરફની ગલીચ મોહ-ખતમાં તેઓ ઘુણા વધારે ગીરફતાર રહેછે. ઇઆને પવૃતર દીન દારીનું હવે પછેનું જવેદાનનું શુખ, આ ભવની તક્લીદી અને પલીદ મેજમગ્નહને ખાતર વેચી નાખવાની ખેવકુદાઈ ખતાવતા રહેછે.

૨૪૮. એક શખશની દોલતને જમ હાયના પરદા હેઠલ, અથવા ઠારાં-કુચીના કખજ હેઠલ ડાખી રાખવી હરામછે, તેજ મીશાલે અનીતીનાં પવનનાં જપાદામાં તે દોલતને ઊરાડી દેવાનું અથવા ખીજાં હરામ કરતુકોનાં વમલમા દુખાડી દેવાનું કામખી મોટા ગુનાહ ભરેલું ગણાયછે. ખરા નાચાર બેચારોનાં મંડલમાં જે શખશની દોલતની વેંદેચણ થાય, અને ખરા અશો તથા ભલા મરદોની દુઆ અને આશીરવાદના શાયે હેઠલ જે દોલતમંદનું જીવતર ગુજર પામે, તેજ

હાલતમંદ શખશને ખરો ભાગ્યશાલી અને ખેલ જીતીને ખરો શુખીયારો જાણવો.

૨૪૯. જેમ આતશમાં ભુજેલાં અનનાં દાનાંનું ઉગવાનું અને ખીલવાનું જાતી જોર નાબુદ થઈ જાયછે, તેજ મીશાએ દુનીઆઈ હવસો અને બદકારીઓની ભડીમાં ગીરફતાર થયેલો શખશ પોતાનાં અસલ આતમા ગનયાંનું નીરમલ જોર ભસમ કરી બેસેછે. એજ સખબને લીધે દાનાવ લોકોની નજરમાં, બદન ઉપરની આંખ વગરનાં આંધણ શખશ કરતાં, આતમાં ગનેઆનની આંખ વગરનેા આંધલો શખસ સહથી વધારે હીણુ અને વધારે અકરમી ગણાયછે.

૨૫૦. પાકીજેહ ગનયાંનના અને સવતંત્ર હાલતનાં શખશો અંતીમણી મુશ્કેલીના વખતેથી એકમત થઈને, એલાંજે શોધવા હીમત બતાવી શકે છે. પણ ખરા અગનેયાનીઓ અને તાબેદારની જુહુંસડી હેઠલ વેડ કરનારા બલડીઆઓ, અનેક પરકારનાં મતો બાંધીને, ગમ તથા ધભરાટની તાણના જુદા જુદા મારગો તરફ તણાઈ અને વીખરાઈ જાયછે.

૨૫૧. એક ઉસતાદે પોતાનાં દીકરાને શીખામણુ દેતી વખતે એમ કહ્યું હતું કે એ બેઠા, તાહરાં કરતાં વધારે કાબેલ અને વધારે ચાલક શખસ સાથે બાથાબાથી કરતો રખે, અને તેની ઉપર અનુધટી રીતનાં હોમકા કરતો રખે. શખબ કે જેમ જંગલમાંની જાહડીમાં આતશની ચીંગારી નાંખી તેને સલગાવી દેતાં પ્રજા યુસા બદલા વાલો મેદાન પડીને, પેલા ચીંગારી નાંખનારને ફાડી ખાય છે,

તેજ મીશાસે પેલો કામેલ શખસ જોશમાં આવીને, પેલા અનઘટતી રીતથી છેડતી સોધનારા મુરખોનાં પીછેપીછાં વેરી નાંખે છે.

૨૫૨. ખીજ શખસનાં હકમાં અનઘટતી રીતની ખુશાઈ કરી, પોતાનાં તન અને જાનની, અથવા ધન્ય અને કીરતીની સલામતી ચાહવી, તે ગોયા એક નખલાં ઘેરની દીવાલનો પાયો ખણીને ડખાઈ નહીં મરવાની બેવકુફાઈ ભરેલી આશા રાખવા જેવું છે.

૨૫૩. જેમ આમમાંનની તરફનો ગજબ પડે ત્યારે શેહરનાં હાકમ તથા શીપાઈની પનાહ અને નદદ કશા કામમાં આવી શકતી નથી, તેજ મીશાસે, એક શખસને પોતાનાં કરતુકનાં વાવેલાં ખી નાં ફેલો આખવાનો હીંનામ જ્યારે કુદરતી રીતેજ આવેછે, ત્યારે તે ફેલો આખવા શીવાય તેનો છુટકજ રહેતો નથી, પછી તે ફેલો બેહશતનાં આડપરનાં જેવાં મંદુર હોય, કે દોજખનાં ગારમાંની ઉતપત્તીનાં જેહરે કાટેલ જેવાં કડવાં હોય.

૨૫૪. ખરા નીરદોશોને દુઃખી કરવું તે ગોંયા ખુદ આપણા પોતાનાં હકમાં દુઃખ અને ગમની ચાહ ખોદીને સદાકાલ તલક રીખ વા જેવું છે. આપણી બહી અને પાકીને વરતણુકથી જ્યારે આપણા દોસત આશનાંઓનાં જીગરો જીશાલીથી જલેહ ભરેલાં રાખ્યે છઠ્ઠથે, ત્યારે ચોકસજ એમ જાણવું કે આપણાં મુદ્દખિયાની આખો આઝલ ગમનેા બચકાર કાલાશ વીઠલાઈ જ્યા વગર રેહશે નહીં.

૨૫૫. આએ જીંદગીમાં, તેમજ પેલી જહાંનમાં, જે કાઈખી ચીજ આપણી પોતાની તરીકે આપણે રાખી થકીશું તો તે ચીજ તે

આપણી કરણી છે. સારી ઠંથા માઠી કરણી પરજ માણુશનાં સુખ ઠંથા દુઃખનો આધાર છે. એક શખસનાં વીચાર ગમે એટલા ખરાખ અથવા સારા હોય, પણ ફક્ત વીચારથીજ પાયદાર પરાણામે નાપજી શકતાં નથી. ખરાખ વીચારનું રોગીશત જેહર ફેલાઈને જેમ માટી પીડાકારી ઉતપન કરી શકતું નથી, તેજ મીસાલે સારા વીચારનાં ફેલોથી ખરી આખાદી કે સુખશાંતીનો ઉપદરવ થઈ શકતા નથી. માઠાં લાયગથી આપણે દોલત ખોઢી ખેશીયે છીયે. કોઈનાં કપાટથી આપણી આખરૂને દાહગ લાગી શકે. કોઈ રીતનાં આફતથી આપણું હિમત ખોઢી ખેશયે છીયે. કોઈ રીતનાં દરદથી આપણી તંદરૂતી ખરખાદ થઈ શકે. અને મોહત તથા કંકાસની જુદાઈથી આપણું આપણું મીતરો ખોઢી ખેશયે છીયે. પણ આપણાં કરતુકને કોઈખી ચીજથી આપણું ખોઢી શકતા કે જુદાં પાંડી શકતા નથી. અથવા આપણાં કરતુક આપણી શાંત કબુખી છોડતાં નથી. એટલાજ કીજે આખે દુનયાંની સઘલી ચીજે આખે દુનયાંમાંજ રહી જાયજે, તયારે ફક્ત કરતુકજ આપણાં મરણની સાથે આપણા સાઠી થઈને પેલી જે હાંન તલક આવેજે. સેવટનાં સુખ ઠંથા દુઃખની દરખારમાં દાખલ થવા કીજે આપણાં કરતુકજ આપણી ખરી શરટીશીકેટ અથવા “Tittle deeds” છે, કે જે પેલા નયાધીશને તયાં “રેજસ્ટર” કરી રાખવાં પડેજે.

૨૫૬. જેમ એક જહાડપરથી કોઈ વખતે પાતરાંઓ વટીક ખરી જઈને તે તદનજ નાંચું અને શુકું થઈ જાયજે, તેમજ કોઈ વખતે ફેડો અને કુલોથી ભરપુર થઈને તે રલીઆંમતું તથા સંગાર ભર રહે છે. તેજ મીસાલે માણુસનીખી જાંઠગી છે. ખરાં કરતુકોની

ચીંગારીથી કોઈનું ભવીશ બાગે વખત બલીને તદ્દન ભશમ થઈ જાય છે, - પણ ભલાં માણસનું બાએગ, જેમ આફતાબ કાલી વાદલી હઠકા છુપે છે, તેમ કોઈ વખતે સીંહા જાંડાખ હેઠલ આવે છે ખરું. તોખી જેમ પેલો આફતાબ પાછો પુર જલકાટ સાથે બાહર પડે છે, તેમજ ખરો ભલો માણસખી જુજ વખતમાં પાછો ખીલી અને દીપી નીકલે છે.

૨૫૭. અદેખાઓ અને જાહેલાનાં હુગરનો આતશ ખરા દાનાઓની દાનાઈ અને ધીરજનાં પાણીથી એવી રીતે ખુબઈ શકે છે કે ફૂરને ગરમી પકડવાની તેઓમાં તાકાત રહી શકતી નથી. ગરીબાઈના ગમની અંધારીમાં કોઈખી શખરો ખડીને હારી ખાવું નહીં જાંઘએ. સખમ કે આગલા દાનાવોના ફેલ મુજબ ખરા ખુશાલી અને નેકખખતીનાં આખેહાઆતનો ઝહરો ભએંકાર અંધારાં-માંથીજ વેહે છે.

૨૫૮. કોઈ તરકતીઓ જે તરકત કરે અથવા અચખુઓ દગો અને વીશવાશધાત કરે તો, એ ભાઈ તું હરગેજ નખલો અને નીર આશ નો થઈ પડતો. શખખકે શીહા રાતનું પેટું, ખામદાદની રોશની સાથે ખીલનારો તરેહવાર જાતની આરાઓથી અને ખનાવોથી ભરેહું રેહ છે. જેમ અંધારી રાત, જલકાત ભરેલા દીવશને દૂર વખતે જાનમ આપે છે, તેજ મીશાએ મુશકેલીની પાછળ આસાંની, અને રંજની પાછલ ગંજ, અને યુનાહની પાછલ સજા સદા ચાલુજ રેહ છે.

૨૫૯. જે શખશ શરકસી તથા અનીતી અને અભેમાનીમાં

ગરકાવ રેહછે તે જીદ પોતાના પ્રાણનું શવતંત્રપાણું ખોડી દઇને, બેગાના શખસોની ગોલામગીરીની વેઠનાં કુદખાનાંમાં આજ્ઞા અને બેઠજતી ભોગવતો થાયછે. પણ જે શખસ હરામ ધલતના હાથમાં પોતાના પયારા જનની લગામ નહી જવા દેવાની શંભાલ રાખતો રહેછે, તે શખસ ખરો અકલમંદ, તથા ખરો ખાહુદુર અને ખરો સરફરાજ ગણાયછે. જે શખસ પોતાના પલીદ હવસો ઉપર ફાવેલો નહી રહે તેની ઉપર નીચમાં નીચ અને નખલામાં નખલી એક લોકડી જેવું પ્રાણુખી ફાવી જઇને શાહેખી કરે તેમાં શક નહી જાણવો.

૨૬૦. નીરાશ થયલા શખસે, આવતી કાલની શીકરની આમંધી પોતાનું તન અને મન ખાલવું નહી જોઇયે, સખખ કે જેમ અધારી રાતનું પેટું દીલકસ રોશનીથી સદા ગરબખંતું હોયછે, તેજ મીસાલે મુશકેલીની પાછલ આશાની, ગમગીની પછવાડે ખુશાલી અને નાંજમે દીની પાછલ ઉમેદનું ખર આવવું સદા ચાલુજ છે.

૨૬૧. એક ગરીબ શખસની ઓરત જ્યારે ખુખસુરત, ઉદયોગી, ફરમાન ખરદાર અને પહરેજગાર હોયછે, ત્યારે તે મરદ ગોયા પાદશાહ કરતાંનેખી વધારે શંતોશી અને કરારવંતો રહી શકેછે. પણ નાંદરમાં ન, ચીખાવલી, ટચાક અને અનીતીમાંન ઓરતનો ધણી એક શાહન શાહ જેટલી દોલત અને દખદખો ધરાવનારો હશે, તોખી એક કંગાલ દુખયારા શખસની હાલત કરતાંને વધારે સારી હાલત ભોગવી નહી શકશે.

૨૬૨. જે શખસ મધરાતની વખતે ખરા અંદેશાનું તેલ પોતા નાં તન મનમાં ખાત્રવાની કોશેશ કરતો રેહછે, તેજ શખસ સેવટે

કીરતી અને નેકબખતીની ચેરાગની શેરાની જોવાને કૃતેહમંદ થઇ શકેછે. કીરતીનું વધવું અને નેકબખતીનું બીલવું કંઈ બદનનાં બલથી કે પંખનાં જોરથી થતું નથી, પણ તે ખોદાતાલાનીજ બક્ષેશ ઉપર આધાર રાખે છે, અને ખોદાતાલાની બક્ષેશને પડછા, અંધારી રાતનાં અને એકાંતવાશી જગ્યા પરનાં ખરાં અંતઃકરણની નીરમલ માંગણી શીવાય કોઇથી પરાંણીને મળી શકતા નથી તે ખુબ યાદ રાખવું.

૨૬૩. આશમાનની મરજી, જ્યારે દોહતનું સુખ અને હોર-મતની ખુલંદી આપવાની નહીં હોય, ત્યારે ફ્રંનકરેખના ફાંદામાં, કે કલ્પિતદાર પંખના કબજામાં તે આવી શકનાર નથી, તે સત જાણજે. એક કીદી ઘણું નાકલિપ્ત જનવર છે તેને, તેમજ એક વાઘ અથવા શર્હી ઘણુંજ જખરદસત પરાંણી છે તેને, તે ખોદાતાલા-નુંજ કલિપ્ત અને મેહરખાંની એક સરખી રીતની રાજ-રજક પોહ-ચાડે છે. નાખલું જાણીને હારી ખાવાનો અથવા જખરું જાણીને મારી ખાવાનો ખેચાલ જે શખસ રાખે તે શખસને મોટી ખુલથાપ ખાતો સમજવો.

૨૬૪. લોકો કહે છે કે શુનાંથી હરએક વીજ ખરીદ કરાઈ અથવાં આપણાં અખતધારમાં લેવાઈ શકે છે. પણ નહીં, સહથી ઓતમ માં ઓતમ માણુકનું દીઠ હાથમાં લાવવું હોય તો, ઈયાને પરવરદેગા રની મેશરખાંની અસર મેલવવી હોય તો, તે શુનાં અને બીજાં જર જહવેદુથી મેલવી શકાતી નથી, પણ ખરા અંતઃકરણની આજેજ અને નીરમલ મનની બંદખી અને સેતાએશ કીધાયીજ મલી રાંધે છે. ફનીયાઈ દોહતની માણુકનો દીદાર મેલવવા પાછા ગમ અને રંજથી

પોતાની જાંઘળી કડવી કરીને ધણી વખતે ઉઘાસી અને નીરાશીમાં મરવું પડે છે. પણ ખોદાતાલા જેવી અપરમપાર ગુણવંતી માણુકનો એખલાસ હાંસલ કરવા પાછલ ઘણી સચુરી અને ઘણી જાનલી એચવી પડે છે. ખરી, તોખી તેનો ખરો તલખગાર સેવટે દુખયારો અને ના ઉમેદ રહી શકતો નથી.

૨૬૫. ખોદાના હોકમ મધેથી ખંચી જવાની કોશિસ કરવી તે સુરખાઇ છે. કીસમતનો લેખ તે કુદરતનાં હાથે જેવો ચીતારેલો હોયછે, તેવાજ ભોગવતામાં આએ સંસાર સરવે કાઇએ પસાર કરવો પડેછે. જેમ કીનારા વગરના દરીઆમાં ગમે એવો અથંગ તરનારખી હારી ખાઇને દુખી મરેછે, તેજ મીશાસે વગર હદના ખુદરતી ભેદ ભરમોનાં પરદાનાં ઢાંકણા હેઠલ, ગમે એવી તીક્ષણ ખુધીનાં શીલસુકોખી ગુચવાઈ-ગુંગરાઇને હેરાંન થાયછે.

૨૬૬. એક જગતનાં ઉસતાદની કરાંમતી કલમે ચીતારેલા ચીતાર જે કોઈ એક ઇનસાનની સમજમાં ઉતરી શકતે તો, તે ઇનસાનજ નહી રહેતે. એક શખસની હાલત માંડી હોય અથવા આખાદ હોય, પણ જ્યારે કળનાંજ લેખની હદમાં આવી ચુકેલી હોય, ત્યારે તે કોઇખી ઉપાયોથી અટકી કે ફેરવાઇ શકતી નથી. તેવા લેખમાં ફેરફાર કરવાની અથવા તેનો અટકાવ કરવાની કોશિસ કરવી, તે ગોયા ખોદાતાલાની ખરાંખરી કરવાનો અથવા તેની સામને હરીફાઇનો દાવો ઉઠાવોનો ખેલુદે હાંકો રાખ્યા બરાબર છે. સાધારન સમજના માણુસો પોતાનીજ આંખોથી જેઠ કોઇખી ચીજનો ખેદ ભરમ પાંખી શકતા નથી. પણ ખોદાની મારફતે પોહોએલા

નેકબબતો તેનીજ બહેલી આંખોથી જોઈને, સપ્તશી બકી-ભુંડી ખાતમીનો ખરો સાર સમજી જાયછે, અને તેથી તેનાંજ કાંધેલાં ઉપર શોકર યુગ્મરી કરેછે.

૨૬૭. એક ઇનસાન કોઈ પરકારના કુદેરમાં આવીને ખીજા કોઈ ઇનસાનની રોજી રજક બંધ કરવાની શુભરાહી ઉપર ઉતરી પડતો ઘણી વેલા નજર આવે છે. પણ તે ખોદાતાલા કોઈખી જાતનાં કે કોઈખી હાલતનાં સપ્તસની સામને, પોતાની તરફની રોજી રજકનાં અને નેઆમતની બહેસનાં દરવાજા હરગેજ થઈને બંધ કરતો નથી. અને દરેક ઇનસાને ખુબ યાદ રાખવું જોઈયે છે કે, જો તે દાતારજ પોતાની નેયાંમત અને બહેસનાં દરવાજા બંધ કરે તો, કોઈખી પ્રાણીની, કે કોઈખી શીશસુદ્ધ અને ફરેશતાની તાકાત નથી કે તે ઊંધાડી શકે.

૨૬૮. એક બેવફા દીકરાએ જ્યારે પોતાના બાપને ધણાજ હારુમાર થતો અને ઢંકેલા-પછાડા ખાતો જોયે ત્યારે તે બોલ્યો કે એ બાવા, તમે જરા એકાંત જગા ઉપર આસાએસ લેવો અને એટલી બધી જાંજલી પાછલ જીવ ના પટકયા કરો. ત્યારે પેલા બાપે જવાબ દીધો કે એ નીમખહરામ બેઠો, જો તે ખુદરતી કળનાં હોકમની લગામ મારાજ હાથમાં હોતે તો, મારાં જીવ સંપજની ઇમારતનેા પાયો ધસી જવા નહી દેતે, તથા મારી દોલત અને ઇજતની કીસતીને ફના અને ફજતીના ખરાખા ઉપર ધસડાઈ જવા દીધાથી અટકાવતે. પણ જો કીસતીને કળનીજ દોષી ફનાના વખત તરફ ધસડે તેને ખોદા સીવાય, કોઈખી નાખોદા અટકાવી શકે નહી.

૨૬૯. દાનાવ લોકોએ અકલને બે ભાગમાં વેંહ્યેલી છે. નીતી રૂપી અકલ અને રોજગારરૂપી અકલ. નીતીરૂપી અકલને ઘટની રીતે ઉપયોગ કરનારને બેઠી જીહાનમાં સુખશંપજ અને સોભા તથા સર ફરાજ હાંસલ થાય છે. પણ રોજગારરૂપી અકલનાં વાપરવાશમાં અક સર કરીને દુનયાઈ લોભ અને મમતાની અશર હોય છે તથા તે અનેક પરકારનાં ફેશાદતું અને અપકીરતીનુખી મુલ થઈ પડે છે. અકશર મનુ સ જાતનાં “દીલનાં દેશ ઉપર રોજગાર રૂપી અકલનેજ અમલ ચાલું રહે છે” અને તેથીજ નીતીરૂપી અકલની અસર હમેશાં કમઘિયાબ અને કમતી અસર ઉપજાવનારી જણાય છે. નખલા બાંધાનાં માણસને તે પરવરદેગારે અકલનું કઊવત એટલા કીજે આપયું છે કે હરએક પર કારનાં દુઃખ અને દેહશતની વખતે તે પોતાનાં બંધાવની તદખીર કરી શકે કારણકે સખલાં પ્રાણીઓની પેદાસ ઉપર, માણસની અકલનીજ પેદાશ સહથી વધારે ઓતમ અને સહથી વધારે સરકારજી ધરાવનારી છે.

૨૭૦. એક દાનાંવ એમ જણાવી ગયો છે કે, યુગલીખોડ તથા જુઠા શોગન આનારા અને જુઠી શાક્ષી આપનારા માલ બદ કાર અને પાપી ચડાંલ શખસ કરતાં બીજે કોઈથી શખસ વધારે બિધા બખતનો, કે વધારે ખુરી બદનાંમીવારો ગણુવો નહીં જોઈયે. બે દોસતાંની વચે ખરી જુદાઈ, તથા ભલા શખસોનાં હકમાં ખરી ખુરાઈ, અને મંડલીનાં અથવા એક કોમનાં લોકો વચે ભયભરેલી ખીડાકારી એવાજ અનીતીમાંન સખસથી ઉતપન થાય છે. બે શખસોનાં જીગરો વચે આગતું બલતું સલગાવીને, ખુદ પોતેજ બલીજલીને બલમ થતું તે વશીઓ ખરા તરકતીઆ અને ખરા યુગલીખોડનો છે.

૨૭૧. ખુશામત ખોરોઓની જુઠી વખાંણનાં અવાજની લેહરથી

એવાઈ જઈને બદલાંભી તથા નખોદનાં ગારમાં ફૂંચી પડ્યાનાં કરતાંને, હુશીયારી ભરેલું ખેતરપણુ અખતયાર કરી, ભલા લોકોને મોહડેની સાચી ગીબત અથવા એબની વાતો શાંભલીને પોતાની ચુક અથવા ચાલચલણ શુધારવામાં અનેક ફાયદા છે. પોતાનાં યુનાંહને યાદ કરનારો અને મધગતની વખતે બીડીને પરાતાવો તથા બંદગી કરનારો શખસજી ખરો શુખી અને નેકઅખત થઈ અથવા રહી શકે છે.

૨૭૨. કેહવત છે કે “બાપ મુંકે, પણ પાપ નહી મુંકે,” ધ્યાને એક દીકરો જે પોતાનાં બાપની તરફ બદચાલ ચલાવાની અથવા નાંફરમાંની કરવાની તકશીર કરે તો, તે બાપ કદાચ પોતાની તરફની ભલાઈથી દીકરાની તરફ દરગુજરની અથવા રેહમદીલીની નજર ખતાવી શકે. પણ પાપ કોઇપણ શખસને છોડતું નથી, અને કંઈપણ પરકારની દરગુજર કરતું નથી. પાપની સજા ચોક્કસજે, અને તે સજા ક્યાંથી અને કયારે આવી પડશે તેથી તે ખુરા પાપી શખસને જણાઈ શકતું નથી. શવાબ કીજે અખલેશ, અને પાપ કીજે શીક્ષા, તે કુદરતી કાયદો છે, અને સઘલી ચીજો બદલીય છે, પણ કુદરતનો કાયદો બદલાતો નથી, એટલી વાત સરવે કહ્યુંએ ખુબ યાદ રાખવી.

૨૭૩. ઘણા વરસો સુધી જેહમત અને ઉગ્ગરા કરી ખોદાની બંદગી કરનારા એક દુઃખી પણ દાનાંવ શખસને તેનાં એક રશીકે કંઈકું કે, એ ભાઈ હવે તું એથી હાથ ઉઠાવ અને બીજાં કામમાં મશીગુલ થા, શખબ કે ખોદાની રેહમનાં દરવાજાં તારી સાંજને તદ નજ બંધ થયલા દીશે છે. પેલા દાનાંવે જવાબ દીધે કે એ નોદાંન તે ખોદા કદાચ મને તજ દીયે, પણ મારીથી તેને કેમ છોડાય ?

તેનો પીછો છોડવાને તયારેજ નાંઉમેદ થવશ કે જ્યારે તેનાં જોવો કોઈ બીજો મને દેખાશે અથવા મલી શકશે તયારે. પણ જ્યારે હું જાણુચ કે મારી દુવાને કમ્બલ રાખવાનું અથવા મારું માંગેલું આપવાનું સામરથ તે ખોદાનાં કરતાંને કોઈબી બીજી ચીજમાં નથી, તયારે તેનાંજ દરવાજા આગલથી કોઈબીજાને તયાં જવું એ અકલથી ઉલટું છે.

૨૭૪. એક મરદનાં માથાંનો ખરો સંનગાર કંઈ જરૂની પા-
ધડી કે કસબી ટોપી નથી, પણ પાકીજે સમજ અને નીરમલ અ-
કલ છે. જરૂ તાજ પેહડનાર બેવકુફ રાજ કરતાને, ફોટો હુટો
ફોટો માંથે બાંધનારો એક ખરો દાનાવ રાખસ વધારે મોટાં માંન
અને વખાણને લાગ્યેકનો ગણાઈ શકે છે. મોટી દાહડીવાલા અને
ખયાસ હાથની લાંબી પાધડી પેહડનાર એક જાહેલ કાજ કરતાંને,
જાંઘાંડે માથેનો અને વગર દહાડીનો પણ ખરો એલમ-હુનર જાન-
નારો એક દરવીશ હુનર ધણો વધારે લાયકીવારો ગણાય છે.

૨૭૫. પોતાનાં હુનર અને દરજાનાં અંદાજ મુજબ, દર એક
રાખશે હરએક મંડલીમાં પોતાની જગો પકડવી જોઈએ. જેમ
કે સનીસર સેતારો ધણોજ નેશહ અને બદકારી ભરેલી અસરનો
છે, તોબી આકારા ઉપરની સહથી જાયામાં ઉચી જગો ઉપર જઈ
જોશુથી તેની તરફના માંન કે મોહબતમાં કંઈબી વધારો થઈ
શકતો નથી. તેજ મીસાલે નીચ ખવાસનો એક મુરખ અથવા
અનીલીમાં આમનું એક માણસ એક મીજસનાં હરમેઆનમાં
પરમુખની જગાં લઈ બેસવાને કદાચ દ્રાવી સકે, તોબી તેથી તે-કંઈ
સારી કીશ્તી કે પ્રીતી હસાંસ કરી શકતો નથી.

૨૭૬. જેમકે એક પાકલ-શુકો વાંસ એક શેરડીનાં સાંઠા કરતાંને ધણી વધારે લાંબો અને વધારે મજબૂત હોયછે ખરો, તોખી આલમનાં લોકોનો પયાર જેટલો પેલી નાનુક અને હુકા કદ વાલી શેરડીની તરફ ડોડેછે, તેટલો તે લાંબા અને કઠિનમંદ વાંસની તરફ દોડતો નથી. કુદરતનાં કામ્પેદા મુજબ ખરી ઈજત અને મોહબત, જાતી ખુખી તરફજ વલણ લીયેછે, પણ ખોટા દમામ અને દોગી દેખાવ તરફથી તો તે તુછકાર સાથે દુર ભાગેછે. ખરા હી-રાને તજ દબને એક ખોટી અને પોકલ કમ્પેદીને પોતાની ઇગલીની દામન શાકે પીટાલી લેવાને કોઈખી અકલમંદ પશંદ કરશે નહીં.

૨૭૭. જેમ ઠીકડાંનો એક કટકો જમીન ઉપર પડ્યો હોય તેને જોવાની કે ધ્યાન કરવાની દરકાર કોઈ કરતું નથી, તેમજ એક બદકાર અને નાલાએક માણુસ કાંઈ જીવેજે અને કયારે મરેછે તેની કંઈખી પરવા કુંઈ કરતું નથી. પણ જેમ ખરા હીરાની એક કણી જમીન ઉપર પડેલી દીસતાંજ સરવે કોઈ માનથી અને મોહબતથી તેને જાંચકા લેવાને ચાહેછે, તેજ માંશાલે બહા અને પડોપકારી નરને પડી ભાગેલો અથવા મરણ પામેલો જોતાંજ સરવે કોઈ મયા-ની અને કદરદાનીની લાગણી ખતાવેજે.

૨૭૮. તે ખોદાતાલાજ સમણું અગતનું અને સધલાંને લાએ કતુજ પુરં પારેછે. તેની પાસે માંગવાની કે તેની પાશે વેચાતું લેવા જવાની કશી અગત રેહતી નથી. સફાઈથી, સચાઈથી અને ઈમાનદારીથી જે સખ્ખ કંઈ ચાહશે તે રૂખની દરગાહથી હાંસલ કરી સકશે. આખા દીનાં વખતમાં ખોદાથી અને ખલકથી દરીને ચાલવાનો અને બદખ-

ખતીનાં વખતમાં શારી વખત જોવાની હમેદથી દીલ શંતારા બરેલું રાખવાનો ખરો ધરમ દરએક દાનાવ ધનશાનનો છે. આએ સં-સારની દરએક ખરી દાજતને શર તેમજ મોહતની છેલ્લી ધરીને મક્કવાને શર, જે શખશ પોતાની તરફની હરદમ તદ્ધારી અને હુશીયારી રાખતો રહે તેજ સખશ ખરો શૈયાણો ગણ્યારો.

૨૭૯. હમેદ સર જેનમાર કરવી, અને સારા ફેજની વડી પોતાથી જાંચી હામનાં પ્રાંણીથી રાખવી, એ દરએક ઈનશાનની ફરજ છે. એક ફરજ ખળવામાં જેમ હુલકાઇ તેમજ હીચકારાપણું બતાવવું જોઇતું નથી. સીધા રસતાની કુચમાં હરકતની આશા કવ ચીતજ રેહ છે. ધાસતી સાથે આગલ ચાલવું તે મોહતની અમાહ રી બી મરવા બરાબર છે. હરએક કાંમમાં પરમાણીકપણેથી જીહીત મેલવીને આગલ વધવું તે ગોયા પોતાની જાંઘી અને કીરતીની દોરીને આગલ લાંબાવવા બરાબર છે. જે માણસ બનાં કાંમની ફોરોશમાં કોઇ કદાચ જાંખમી ધાય છે, તે માણસને હારેલો કે પડી ભાંગેલો નહી જણવો. જે શખસ અબાગીયાં નશીખનો હોય, પણ ધમાંનદાર અને સતવંતો હોય, તેનીથી નીરાંશ થવું નહી જોઇયે, પણ હર વખતે તેને આસરે અને જીલક આપતા રેહવું જોઇયે.

૨૮૦. હરએક પરાંણીની સારી કુવાની તેમજ ખુરી કુવાની અસર થાય છે તેમાં કંઈ શક નથી. ખોદાતાલાની મારફતને પોંહચેલા શીલશુદ્ધોવતીક સારી કુવાને એક બતનો નફો અને નેકબખતી ગણે છે. અને ખુરી કુવામાં શખતી અને બયંકજ બદખખતીની નીચાની સમ જોઈ. વાસતે ખંદો નેકબખત તેજ શખસ કે જે બોકોને મોહેડોની

ભલી દુવા હાંસલ કરતો રહે, શખખ કે હરએક જાતનાં સંકટ અને ખલાનાં તીરની સાંમને ભલી દુવા એક જાતનું બંધાવ કરનાર ખખ તર થઇ પડેછે. તેજ મીશાલે ખુરી દુવાની હાયનાં આતશનો શોલો પહાડનાં જેવી શયીર હાલતનાં તેમજ ખુલંદ પડવીવાલા શખસનાં શુખ અને આખાહીનાં બીતરમાં આગ શલગાવીને સેહજ વખતમાં ભશમ કરી નાંખેછે.

૨૮૧. ગુનાંહનાં કામ કરનાંરા ખુધા શખસોએ પોતાની છંદ ગીનો બાકી રેહલો બાગ, નાદાંન બચાંઓની મીશાલે ગફલતમાં અને ખેલવતગીમાં ગુજારવો નહી જોઈયે, પણ પોતાનાં ખરાં અંત-કરણથી રડન અને માંહતમમાં ગુજારવો જોઈયેછે. ગુનેહગારી ભરેલાં કરતુકથી ધણાં વરસો તલક જીવયા કરતાંને, ગમખારીની ગીરફતારીથી જલદી જલદી મરી જવું ખેહતરછે. એજ મીશાલે નાંમોશી અને નુકશાંની ભરેલો ધંધો ચાહ શખવા સાર મધરાત તલક દુકાનનાં દરવાજા બંધાયા શખવાને ખદલે ખરી બાંમદાદથીજ તે દુકાનનાં દરવાજા ખંધ રાખીને, નીરાંતથી ધરમાંજ બરાધ ખેશવું ખેહતરછે.

૨૮૨. એક દાનાંવની એવી શીખાંમણ છે કે જેમ કાગડાનાં બેઠાં ઉપર ગમે એવા સરસમાં સરસ મોર સેવન ખેશે અને એવું ચાહે કે તેમાંથી મોરનું ખચ ખેદા કરે, પણ સેવટે સધલી તેની જેહ મત ખાલી જાય, અને તેને નીરાશ થવું પડે, તેજ મીશાલે એક જાતી ખદખવાસનાં શખસ સાથે ગમે એટલી ભલાઈ કરીને તોખી તેનીથી કંઈખી પરકારનાં સારા ગુણની કે સારી ખુખીની આશા રખાઈ શકાય નહી.

૨૮૩. એક દાનાંવ કહી ગયોછે તેમ આપણાં કાંન વાંજાં વજનતર
અને વાંસલીનાં ખુશ અવાજ શાંભલેલા વગર રહી શકેછે. આપણી
આંખ નાંચરંગ અને આગબગીચાનાં તમાશા જોયા વગર ધીરજ
ધરી શકેછે. આપણાં દેમાંગ ગોલાખ અને મોંગરાં ચંપેલીનાં વાશ
શુંગયા વગર શંતોશ ધરી શકેછે. સુતી વખતે આપણાં માંથાં હેઠલ
નરમ તકાઓ નહી હોયતો, પથરનો ટેકો કરીનેખી આપણે ચલાવી
શકયે છઈયે. પલંગ ઊપર આપણી ઓરદુએ જે આપણી મોઢરદાર
માશુક નહી હોય તો આપણી બગલમાં ટકાઓ ડાખીને, અથવા
આપણાં પોતાનાં હાથો બગલમાં રાખીનેખી સુઈ શકયે છીયે. અગર
દુરની જગા જવા સારું ઘોડોગાડી નહી હોય તો, પગે ચાલીનેખી
આપણુ તે મંજલ કાપી શકયે છઈયે. પણ આએ આપણું જલમ,
આએ પાપી અને પેચીડા પેટ, જ્યારે ભુખતો ગલખો કરેછે, ત્યારે
ખોરાક અને પાણી શીવાય કોઈખી ખીજ ચીજથી તે શખર અને શાં
તોશ પકડી શકતું નથી. વાસતે એવા ખોરાક અને પાણીની તલબમાં
હરદમ કોશિશ કરતા રેહવું ઘટે છે.

૨૮૪. મુશકેસ કામો અનુભવી શખસને હાયથીજ પાર પડી
શકેછે, જેમકે તકરાશી શવાલનાં જવાબો એક દાનાવ શખસથીજ
શેઠલથી અપાયછે. અથવા લડાઈનાં મેદાનમાં ખરી જીહીત મેલવવાનો
રશતો અથવા તદખીર અકસર કરીને જે સરદારે લડાઈઓની
અજાણગીરી લીધી હોય તેજ પીછાંની શકેછે. પણ જેણે દુનીઆ-
કારી જેએલી નહી હોય, અથવા જીંદગીની શફરના ફરીઆવમાં
આડા-અવલા મોજની ઉઠલ પાઠલો અજાણગીરી નહી હોય, તેવા
શખસંથી શંકટની વખતે શારી શહલાની કે પકી મદદની આશા
રખાઈ શકાય નહી.

૨૮૫. એક ખરા દુખી અને ગરીબ રાખસના હકમાં મોહત તે ગોઆ ખરી આશાએશ અને આરામનું બેહશત છે. એક ગરીબ અને દુરબલ ગણેડો પોતાની પીઠ ઉપર જ્યારે ઝોછો ભાર ધરાવે છે, ત્યારે શેહલથી અને રાગવડથી ચાલીને પોતાનું કામ પાર ઉતારે છે. પણ બદ ખવારાનાં તવંગર રાખસની મીશાલે જ્યારે પોતાની પીઠ ઉપર તે ભારી બોળે લાઘેલો રાખે છે, ત્યારે તે હેરાંન ધાય છે, અને પોતાની મોરાદ મુજબની મંજલગાદપર પોંદવી શકતા નથી. એજ મીશાલે જેવા શંતોશથી એક ગરીબ માણસ ગુજરી જાય છે, તેવો શંતોશ અને શુભ એક માતબર રાખસનાં હીલમાં મરતી વખતે રહી શકતું નથી.

૨૮૬. બહુકાર માણસોને ઊંઘાડાં પારવાં તે ગોઆ ખલકનાં નીરદોશ લોકોને ખરી બલનાં ફાંસામાંથી હેડવેઆ બરાબર છે. પોતાનો જાંન નાલાએક ચિતેથી જોખમમાં નાંખીને કોષ નજીવી પીડા ટાલવાંની કોરોશી કરવાને બદલે, જો કંઈક જરમાલની મદદથી, અથવા કંઈ તાલ—તલાવતથી બની શકતું હોય તો ધણુજ બેહતર જાંણવું. કારણ કે દાનાવોની શીખાંમણુ છે કે એક કામ જો નરમાસથી અને તદખીરથી નીકલી શકે તેવું હોય તો તેને સાર તલવાર ખેંચવાની હુંલરાઈ કરવી નહીં જોઈએ.

૨૮૭. એક પાપી રાખસની ચપટ લુચાઈ સાર એકાએક જાહેર પોકારો કરવો જોઈએ નહીં. સબખ કે એમ કીધાથી ધણી વખત ધણા બધા અને નીરદોશ રાખસનેબી મેહનતમાં પડવું પડે છે. જોહરી શાપ જેવા નુકશાનકારક રાખસનું માંથું છુંડવું હોયતો બરાબર

સામેત ફટકોજ લગાવવો જોઈએ, કારણ કે નબલા ફટકાથી ચોર તું પેતેજ વધારે મેહનત અને દેહસતમાં આવી પડશે. હથીઆરની લડાઇ કરતી વખતે અથવા મોહડેની ખાથ ભીરતી વખતે જેમ નર શહી જેવાખી ચીંતાતુર રહીએ, તેજ પરમાણુ એક નબલી ક્રૂરી જેવાં પરાંણીથીખી બીચારમંદ રેહવું ઘટે છે. કારણ કે દાનાવોની શીખામણુ છે કે પોતાનાં હરીફને નબલો ગણીને નબરવશી ખતાવવી નહીં જોઈએ.

૨૮૮. એક હીકરાએ પોતાના બાપને કહ્યું કે, એ યુજરગ બાવાજી, તમે તમારી લાંબા જમાનાની અજમાએચ ઉપરથી મહેને કંઈ ગુણગારી નશીહત શીખવો. પેલો બાપ-બોલયો કે એ બેઠા, તુને પેદા કરનાર ખોદાવંદ સાહે, તેમજ જાહરા જણીતા પીતા સાહે વફાદારી, તાબેદારી, અને નીમખહસલી ખતાવાની મરદાંનગી ખતાવતા રહેજે. પણુ હરગેજ થઇને એથી ઉલટી વસ્તણુક ખતાવતા રખે, કે જૈથી તે મેહરખાંન પીતા અને ખોદાખી એક દ્રાંડી ખાંનાર જંગલી વરૂની મીશાલે પોતાના કેહરનાં હાંત તાહરા જીગરનાં લોહીમાં ખરડવા ચાહે. વગર કચ્છેઆનો રાજા-અને વગર ફરમાનખરદારનો બેટાં, એ બેજી જેમ ખોદાના તેમજ ખસકનાં ખરા ચોર અને દુરામન છે.

૨૮૯. જેમ જોલાખ અને મોઘરાંની નાંગુક કહીએને ખીલવવા સારૂ ખામદાદની નરમ હવાની લેરેકીની અસર પુરતી ગણાયછે, તેજ મીશાલે એક રાંક અને યુનયાહજદા રખસને તેની કોઇ તકશીર અથવા ગદ્દસતી ક્રજે એક દુંકારાનો નરમ અપદ મચ્છુ ધાયછે. પણુ જેમ બાવરયા-યુવરયાનાં લાકડાની ચીરને ખીલવવા સારૂ સખત

કોહાહાના ફટકાની અગત પડે છે, તેજ મં.સાલે ખેરડા અને લક્ષ્મી
શખસોને ઠેકાણે લાવવા સારૂ સખતમાં સખત સખુનોની અને
સખની અગત પડે છે.

૨૯૦. સખાવત કરવી તે ઘણી સારી ચીજ છે, પણ વલી
એટલી બધી નહીં કરવી જોઈએ કે જેથી ફકીરો તવંગર થાય અને
સખાવત કરનારને કંગાલચત ભોગવવી વડે. સાચવેલો પછસો
પાછલથી કોઈ લુચાઈથી અથવા લુટીને ખાઈ જાય, તેનાં કરતાં તે
પછસાદારને ખુદ પોતાનેજ હાથે ગરીબગુરખાનાં પાલણુમાં ખરચાય
તો ઘણુજ બેહેતર થાય. જે શખસો દોલતની તીજેશી બરપુર મુકી,
ખાલી હાથથી પેલી જેહાંન તરફ ચાલી જાયછે, તેઓ ખરા બદ-
ખખત અને દોજખી ગણાય છે. દોલતનાં કબજતથી જે શખસ
પોતાની હઠખાતીમાંજ આખેરતનાં મુલકનો આરામ જીતી લીએછે,
તેજ શખસ ખરો બાયગશાલી શાહનશાહ તરીકે ગણાઈ શકે.

૨૯૧. ઉભેલો શખસ જે એક પડેલા શખસનો હાથ પકડી
ઉઠાડે તો તેમાંજ ખરા મરદાંનગી છે. ખોદાઈ દીલનાં અને પેદાશ-
વાંધી કબજતના મરદો તે તેજ શખસો કે જે નાચાર-ખેચારોના બજાર
માં ખરા હાજતમંદ શખસોની હાલતની પુછપરછ કરતા રહે, અને
ખરા દુખીઓની આંખોમાંથી ટપકતાં ગોહરોની ખરીદી કરતા રહે.
લડાઈ અને જીતરેજી કરી નીરદોશ અને નબલાઓનાં માલ-મુલકો
જીતી લેનાર પાદશાહ કરતાંને માયા તથા મેહેરખાંનીની ગુપ્ત
અસરથી ખલકનાં લોકોનાં દીલ જીતી લેનારો શખસ એક ખરા
શેહેનશાહ તરીકેનું માન અને નામ મેલવીને, એક જેહાનની શહત
અને ફરાગત ભોગવી શકે છે.

૨૯૨. એકીન અને વીચાર, એ ખોદાથી ખીહીનારા અને ધરમ ઉપર એતેખાર રાખી ચાલનારા રાખશોનું કામ છે. પણ જે લોકોને કંઈ ધરમ નથી, જે લોકોને આવળી દુનીઆની હશતી ઉપર કંઈ એતેખાર નથી, અને જે લોકોને ખોદાની ખીહીક કે ખલકની તરફની શરમ હોતી નથી, તે લોકોને મન તો ભુંડાઈ અને ભગાઈ એ શધલું એક સરખું છે, અને તેવા રાખશો નીતી રીતીનો તથા શહલા-શાંખનો, અને શુખ તથા આબાદીનો નાશ કરનારા તરીકે ગણાય છે. ખાતેનથી પુરાઈ કરનારા એવા રાખસો, જાહેર દેવખચાઓ કરતાંખી બહુ વધારે દુશત અને ધાસતી ઊપજાવનારા ગણાય છે, અને કોઈખી ખરા શેઆણા ગરહસથો તેઓ સાથે કામ પારવાને જનહાર રાજ થતા નથી.

૨૯૩. એકશો રૂપીઆની તાહરા મેહનતનો બદલો એકશો ફડીઆંથી વાલવાની જે રાખરા દેઆંનત બતાવે, તેવા રાખસને કયુખી તું તાહરા મીતર કે તાહરા ખેરખાહ કદરદાંન તરીકે ગણવાને ભુલાવો ખાતો રખે. જેમ તેજ મશાલો, કે રશીલી દરાખો ખવાડયાથી ખરા ગધેડાઓ કયુખી ચરખી ઘોડા ખની શકતા નથી, તેજ મીશાલે જાતી એકદરે અને આપમતલખીઆઓ, હજારધણી ભગમણુશાઈથી કે જાનફેશાંનીથીખી, તાહરા ગુણુ ગાવાને કે તાહરો ઉપકાર માનવાને ઘટતું વીચારશે નહી. ખરાં નીચથી ઉંચા ખવાશની આશા રાખવી, તે ગોઆ ગંધીલા ઉકરડાથી, ગોલાખનાં શુગંદી કેઆરાની આશા રાખવા ખરાખર છે.

૨૯૪. પુરી માલચવારે અને નીચ હવશ તથા લોભવારે

માણસ શેવટે દોહત અને માલમીલકતની ખરખાદી કરે છે. તેજ મીશાલે તકામરી અને તાતવાતી ખવાશનો શખસ, આગ્રે જેહાંનની ઈજત વેચી અને આવતી જેહાંનનો આરામ ખોહી ખેશે છે. પેહલકો શખસ ખલકનો ખરો ચોર ઠડે છે, અને બીજો શખસ ખોદાનો મોટો ગુનેહગાર રહે છે. જે ટોલામાં ટોલ ધાલુ આગેવાનો હોય અને આપમતલખીઆ ધરમકંગો હોય,—તથા પછસાને પુજનારા પીડારા આ અને તરકટીઆ સરદારો હોય, તે ટોલાનાં અથવા તે ગામનાં લોકોની સતીથી કબુખી હશી—ખુશીનું મોહકું જોષ શકે નહી, કે કંધખી રીતની આખાદી હાશલ કરી શકે નહી.

૨૯૫. એક નામીયો શીલથુક આકાર તરફ મોહકું કરીને જાર જાર રડતા હતા, તેને જોઈને એક ગમાર અચરતીથી હાથવા અને મશકરી કરવા લાગો. તે જોઈ પેલા શીલથુકે કહ્યું કે એ શખસ, અજબ ના થા. અતરે રડણુ કરીને ખાક ઉપર સર પટકવાનું માહર કારણુ એજ કે, આટલી બધી મરી હમર ગુજરી જવા છતાં, અને ખલકનાં લોકો મને એક મોટા ગનયાણી પંડીતનું માંન આપેછે તે છતાં, હું પોતે સારી પટે સમજું છું કે આ જમીનપરની એક જીહીની રજની જીતપંતીથીબી હું એખખર છું. એટલી મોટી એખખરી છતાં, તે સાદુખની ખરી કરાંમતને હું કયે દહાડે પીછાંણી શકશ તેની ના ઉમેદીનાં ગમથી માફ હધયું ભરાધ આવેછે. આએ જગનો ફેરો ફોકટ જામતો કેયાંમતને દહાડે હું મારો હીશાખ કેવી રીતે રજુ કરી શકશ ?

૨૯૬. જે શખસ પોતાનાં દોસતનેબી એક દુશમન તરીકે વર તીને પોતાની ખરી સાઉચેતીમાં હાંધી ગુજારેછે, તેજ શખસ જીવતાં

જીવત એક દાનાંવ તરીકેનો ખેતાખ હાંસલ કરી શકેછે, અને મુવા પછી સોભા અને શાખાશી ભઈ બનયછે. જે શખસ ગરીબ હોય પણ ખરી હોરમતનો કદરદાન હોયછે, તેની ગોહરમાંખી હોરમતજ સેવટે ડટાયછે. પણ ખરો ખેદજતી શખસ અનેક પરકારનાં ધન માલનાં હગ ધરાવતાં છતાં, એક ખરો કંગાલ તથા દુખ્યાં અને ભીખ્યાંની હાલતે સેવટે ભોમીડા થાયછે. સતવંતા નાંચારોની દોલત અને કઉવત તે હકતાલાનું નામ છે. પણ લુચાઈ ભરેલાં દગલખાજીની તકલીદી કુમકોનો આધાર લુટ, લખાડી અને લક્ંગાઈ ઊપર રેહ છે.

૨૯૭. પેલા નોશીરવાંન પાઠશાહનાં જમાનામાં પેલા યયલા નાપાક મજદકની બી બરેલી કેલવણી અને ઉશકેરનીનો અંત લાવવા સાર, અને પોતાનાં દેશની પવીતરાઈ અને રાજનો ધનશાક્ નીભાવી રાખવા સાર, એ નોશરવાંન જેવા માયાહું શાહનસાહનેખી પોતાનું દીલ કઠણ કરવું પડ્યું હતું, અને એકદમ હોમલો કરીને તે મજદકને તેમજ તેનાં વીરા હજારથી વધુ શાહીઓ અથવા ચેલાઓને ગરદન મરાવયા હતા. જે તત્તવાર કોઈ વખત જખમનું ઘાટકીપણુ કરવાને અથવા ખુનનો શેતમ ગુજરવાને તકશીરવાર થાયછે, તેજ તલ વાર ખાજે વખત મજદકનાં જેવી પીડા ટાલવાને અને સંશારનું સુખ સંપન્ન જલવી રાખવાનેખી ઘણી ઉપયોગી થયેછે. આહ! નોશીરવાં નનાં વખતનાં મજદકોનો તે એ મુજબ અંત લાવયામાં આવયો હતો. મણુ આજનાં જમાનાનાં મજદકોને નાંખદ કરવા સાર ખીજે નોશીરવાંન કયાં શોધવા જઇયે? વાસતે એ પારશી ભાઈઓ કંઈ તદખીર કરો, કંઈંતપાશ કરો, અને કંઈં દુરઅંદેશો કરો, કે તથી તમારો મહજબ શચવાય અને તમારી આલઓલાદ કાયમ રેહી શકે.

૨૯૮. પાદશાહનો ખજાનો માલ અને અશરારી છે, પણ એક ભુખેઆનો ખજાનો રોટલી અને અનનાં દાણા છે. ખરા પાપીઓ ખુનખારી અને લુટ—ડપ્પારીમાંજ ગમત મેલવી શકે છે. પણ ખરા પદ્મદેજગારોની ગમત અને રમત તે હકતાત્ત્વાની ખંદગીમાં અને પરજનનાં કલેશ્યાંજી વીરોની કોશિશો કરવામાં હોય છે. દુઆમત તલકની નેકબખતીનો પટાલ દરીઓ તેજ સરદાર સલામતીથી અને શોભાથી તરી શકસે કે જે પવીતર દીનનાં ધમાનનો ઘુનદો પોતાના હાયમાં લઈ લશકરની ખરી રાહનુમાઈક રતો રહેશે. ખરા નાસતીકોનો નાશ તેઓનાં એકીનનીજ દુઆદુખીમાં છે, જેમકે એક શાહનશાહતની ઊલ્લપાઈત અને અફડાતફૂડી તે શાહનશાહનાં સેતમ અને બેદાદીમાં હોય છે. તાબેદારીની હાલતમાં જીંદગીની રગડીને ટુકરા ખાયા, તે ગાઆ મોહલે—મોહલે અને ઘેરે ઘેર ભટકનારા અને રોટી ખાનારા કુતરાનાં જેવી હાલત ગણાય છે, કે જે રોટી ખવાડનારને જોધને ખુશાલીની પુછડી હીલવે છે, અને નીરદાશ રાહદારીને જોધને બોંસવા અને કરડવા જાય છે.

૨૯૯. જીજ્ઞાસુ શખશની આલચડણ જે આપણને નહીં ગમે તેમી આલચડણ કબુળી ખુદ આપણાથી અમલમાં નહીં આવે તે બાબેની સાઉચેટી રાખવી જોઈએ છે. ખુદ તાહરી પોતાની મતા જો પું સલામત રાખવા આહાતો હોય તો, પારકા શખશની મતા તરફ ગેરવાજબી લુટ ચલાવાથી પું હરદમ દુર રહેજે.

૩૦૦. જે શખસ પોતાના મા-બાપની સારી શીખામણ તરફ વુછકાર ખતાવે, અથવા પોતાના દાનાવ ઉસતાદની ચીમકીની પરવા

નહી કરે, તે શખસ પોતાનો જનમારો હોનપસતી ભરેલી છકડ અને ઠોકર ખાવામાંજ ગુજરી શકે છે. તુંદાઈ ભરેલી જીવાંનીની શહવારનો પશતાવો, ગમગીની ભરેલી ખુધાપાની રાતને વખતે કશા કામનો ઠડતો નથી, એટલીજ હકીકત જો આજનાં જીવાંનીઆઓ યાદ રાખી અમત્ર કરતા રહેતો, તેઓ પોતાનાં ભવતું સુખ અને પોતાના આપદાદાની શોભા ઘણીજ શેહલાઈથી શાયવી શકે.

૩૦૧. જીંદગીનાં આગતી રંગીન દુસોની કલીઓનો મધુરવાસ પોતાની જીંદગીની શાજની વખતે તેજ શખશે ભોગવી શકસે, કે જેઓ પોતાની હઈચાટીની આંમદાદ પાકીજે ખુલખુલોની મીશાલે તે ખોદાતાલાની ખરા શેતાયસમાં અને ખલકનાં લોકોની શેવામાં ગુજરતા રહેશે.

૩૦૨. આએ જગાનો પાદશાહી દમામ ભોગવી જેમ પેલી જગતનાં ખરાં ખેહસતની આશો રખાઈ શકાતી નથી, તેજ મીશાલે આએ દુનીઆમાં ખરા ફકીરાઈ અને દુરવેશી વીપટો ભોગવના: શખસોએ પેલી દુનયાનાં સુખથી હરગેજ થઈને નાંખેરાદ થતું જોઈતું નથી. અમરત ફલ ખાધાથી એક હેવાંન હનસાન ખતી શકતું નથી, તેમજ માંશ મધેનુ લોહી ચુંશવાથી એક મછર મશતાંન શીર ખતી શકતું નથી.

૩૦૩. આપદાદાની ઓલાદનો વારસ ગણાવાનો હક સરવે કે ધનોજે, પણ આપદાદાનાં પેશાનો વારસ ઠડવાનો હક પાયદાર ગણાતો નથી. આપને માંથેની પાઘડી જેકે બેઠાને માંથે બેસતી આવી શકે નહી, તોખી એક આપનાં જતી ખવાસ તેનાં ખરા બેઠામાં કુદરતી

રીત પરગટ થઈ રાહે. કાટેજ જોડરનો ઉપાય કદાચ એક હકીમ કરી શકે, પણ જાતી જોડેલપતનો ઉપાય કુદરતી મોહતનાં હાથેથીજ થઈ શકે છે.

૩૦૪ “સટોચીયાને લોભ વહાલો, જુગારીને પાસો,
છખીલાને ભોગ વહાલો, ઘોલીને તાસો.
હલકાને હેંકાર વહાલો, ઠગારાને ફાંસો,
પારધીને રોકાર વહાલો, જોગીને વણવાસો.
આરાકને ચાર વહાલો, લહુવવાને ઝાંસો,
કપીને અલંકાર વહાલો, દાતારને વહાલો વાંસો.”

૩૦૫. ગોલાજનુ કુલ ડહાલીપર લટકાય, કે ખાકમાં પટકાય,
અથવા ખુલખુલની ચોંચથી ચુંઠાય, કે માલીનાં હાથથી કપાય, પણ
તેની જાતી જુખી મુજબ તે સરવેનાં દેમાંગ શુધ્ધીથીજ ખુશી અને
તરોતાજગી ભરેલાં કરવા વગર રહેતું નથી. તેજ મીશાલે એક જાતી
બહુ માણસ નચણાથી નુકશાની પાંખે કે હેરાંનગતી ભોગવે તોખી
પોતાની તરફની બહાઈ અને નમતાઈનોજ ખવાસ બતાવાને તે
ખંતી રહેછે.

૩૦૬. એક જોડરી પાંજીનો કતરો સેંકડો જાનોની અરાખી ફરેછે.
પણ એક ગુણવંતુ ખીજ સેંકડો જાહડો ઊઘાડીને આખાદી વધારેછે. તેજ
મીશાલે એક જુલમગાર હાકમ રાજની અરખાદી અને રધ્યતની પાય
માલી ફરેછે. પણ એક નેક અને ધનશાસ્વંત રાજ પોતાની રધ્યતનાં
સુખસંપન્નની વરધી અને પોતાની કીરતી અને સંપત્તીની જાણદતી કરેછે.

૩૦૭. કીનાંતુ એક ખી, સેંકડો જમડા અને પુનખારીનાં અનેક પીલા અને જાહડો ઉતપત કરેછે. ખરે નેક અખત તેજ કે જે આએ જગતનાં ખેતરમાં નેકી વાવે અને નમનતાઇ તથા નરમાસના જલનું તાંહાં સીપનું કરીને ખરા ગુણવંતાં ફોના સવાદથી પોતાનાં બાધબંધોનાં અને ખેશી પડોશીઓનાં જીગર ખુરા અને બલી દુવા દેનારાં કરે.

૩૦૮. આએ દુનયાં સાથે દોસતીનું દીઝ બાંધવું તે ગોયા એક દગાખોર અને મકરબાજ શખ્ત સાથે મીત્રાચારીનો ગાંઠ બાંધીને તે નીચી સારા ફેજની બેઠુંદી આશા રાખવા ખરાખર છે. તમામ બલા કે જુડાં માણુરા કીજે મરણની સરજત તે એકસજ છે, તથાજે સહથી જોતમ ચીજખી એજ છે કે આએ જગતની કોઇખી ચીજ કે કોઇખી પ્રાણી સાથે દીઝ બાંધ્યાને બદલે ખરા નેકનોજ અસખાખ ખરીદ કરી રાખે કે જે તાહરાં મરણની આગમચ તથાખર રહીને સેવટે તારો હાથ ધરી, સાથેચાલીને તુને બેઉ બવમાં પાર ઉતારવાને કાંમે લાગી શકસે. કારણકે એવે વખતે એ નેકી સીવાય કોઇખી ખીજ ચીજ કોઇખી મરનાર શખ્તની સાથે જઈ નીસી શકતી નથી.

૩૦૯. માણુસની ઊમરતો ગોયા શખાલાનાં ખરફની મીશાલની સકતછે, પણ ફરતા જમાનાનાં ઉતાલાનોઆક્રતાખ એટલો ખધો તેજ છે કે તે ખરફને પીગલાલીને સેહજમાં રેલતો અને સુકાતો કરી નાંખે છે. એથી સઘલી પેદાયશ ગોયા સઘચીજ રીતે ફાંની અને ટુક ઉમરની હડીને દીન હોજે નાપેદા થતી જાયછે, એવું હરપલે દરએક ધૂમશાંત પોતાની નજઅંથી જોયછે અને દીઝથી સમજે છે, તે છતાં આએ “જે હાંને ફાંની” સાથે દીલ બાંધેછું રાખીને “આખેરતની જાવેફાંની”

વીશે તે કંઈખી શીકર, અથવા દુરઅંદેશો કરતો નથી તે વાત મોટી અન્યયખી જેવી અથવા મોટા અફસોસ ભરેલી લાગે છે.

૩૧૦. ખાલી હાથે જે શખસ એક અનન્યાણા ખજારમાં જાય તે કંઈખી ચીજ ખરીદ તો કરી શકેજ નહી, પણ ઘોર પોતાનાં વસતરો વેચીને સોદા કરવો પડે, અથવા ગુજરાંણ ચલાવવું પડે. તેજ મીશાકે જે શખસ પોતાની જીવાંનીમાં ખાઇ ખવાડી દધને જયારે ખુદાપામાં ખાલી હાથનો થઇ પડેછે, તયારે ખરી ગમગીનીનાં આત શમાં પોતાનાં જીગરનું લોહી ઉકાલીને તે લોહીનાંજ કટરા ગુપચુપ રીતે મલીને એકાંત ખેસી રેહવું પડેછે. એજ ઉપરથી દાનાવો કહી ગયાછે કે “જીવાંનીનાં જોરની કરકસર તે ખુદાપાની નબલાઇનો ખજાનો છે”. જે શખસો ઉગતાંજ ખેતરનો કુમરો માત્ર ખાઇ જાયછે, તેઓ ખરી કાંપણીમાં કંગાલથત અને ખુખમરાનાં હાથ પસતાવાનાં દાંતોથી કરડે છે.

૩૧૧. દરએક માણસને ઘટારટ છે કે જસારે તેનામાં ખોલવાંની અને ચાલવાની સક્તી હોય તયારે ઘટતી રીતનું ખોલીચાલીને પોતાની દુરજ ખજાવી લીએ, કારણ કે તેણે ખાતરીથી જાણવું જોઈએછે કે તેનો એક વખત એવો આવવાનો છે કે તયારે તે ગમે એટલું ચાહશે તોખી તેનીથી કંઈખી રીતનું ખોલાઇ કે ચલાઇ સકવાનું નથી. અકલમંદ માણસનાં મોહડાં મધેની જખાંન તે ગોચા ખરા શુરા પેહલવાંનજદાના મેયાંન મધેની તેજ તલવાર, અથવા ખરી સેખી નરનાં ખજાનોનાં દરવાજાની ચમતકારીક આવીછે. દાનાવોની જખાંન, અને કાખેલોની કલમ, અંધ રાખવાને અથવા

ગુપ્ત રાખવાને વાસતે નથી, પણ સદા ખોલતી અને લખતી રાખવા નેજ વાસતે છે.

૩૧૨. જર અને જોરની વખતે, અથવા શુભાકાશ અને આબાદીનાં ચાલુ વખતમાંજ, એક પાપી શખસ જે પોતાના પાપી કરતુકનો પસતાવો તે ખોદાતાલા આગલ ખરાં અંતઃકરણથી કરે તો તે કંઈખી રીતે વાજખી ગણાય અને કંઈખી રીતનો તેનો બદલો પામવાની આશા રહી સકે. પણ આબાદીના તથા જીવાંનીના અને શુખવાંશીના વખતમાં તરેલવાર ગુનાહમાં ગીરફતાર થયા પછે જ્યારે જઈશી, તથા બદખતી અને કંગાલીઅત આવે ત્યારે પસતાવાનાં રડનો કરવામાં અથવા ખરાડા મારવામાં કશુંખી વલી શકતું નથી. ધ્યાને એક ઇનશાનમાં જ્યારે ગુનાહ કરવાની કંઈખી સકતીજ રેડે નહી, ત્યારે કોઈખી આગલા ગુનાહની ગલીચી, પસતાવા અને તોખાનાં આંસુનાં પાણીથી સાફ થઈ સકતી નથી.

૩૧૩. આએ જીંદગીની ખાસ ફરજ તે જીંદગી આપનારની ખાસ બંદગી કરતો રહેવાની છે. વગર બંદગીની જીંદગી તે જખુનમાં જખુન શરમીંદગીછે. એટલુંજ નહી પણ તે ખરે ખરું હેવાનીઅતઃપણું છે કે જે હેવાનોમાં ખાવા પીવા અને શુવાની હલકી શીફતો સીચુએ તે કીરતારના ઉપકારમાં પોતાની જખાન કે પોતાની સમજ વાપડવાની તેઓમાં શકતી હોતી નથી. અસલ નાજીદીમાંથી આપણુ હસતીમાં આવયા, તે પરવરદેગારની સતુતી કરવા કીજેજ આવેલા છીયે, એવું તમામ દીન આગાહ દાનાવોતુ અને દસતુરોતુ સમજવુંજ છે.

૩૧૪. મોટા અવાજની ખોટી બંદગી તે એક દાનાવના કેવા

મુજબ દોળખના દરવાજાની ખરી કુંચી છે. ખોદાતાલાની બખરીસથી કંઈ હલકી સાલ્ય મેલવવાની ઉમેદથી બંદગી કરવી તે હલકામાં હલકી હેમકાત અને હીચકારાપણું છે. તે કીરતારની ખાલેસ ખુબી ગાઈ અને તેના બીનહદ હેસાંનો મધેના કાંધખી હેસાંન બરવખ તે ઇઆદ કરતાં રેહવું તેમાજ ખરી બંદગી અને ખરી મરદાંનગી છે.

૩૧૫. ખરા પેગમબરનાં ફરમાન તો ખોદાથી બીહીતા રેહવાના તથા તેની હરદમ ઇઆદ અને બંદગી કરતા રેહવાનાં છે, અને એવા ફરમાનથી જ્યારે કોઇ ડોલધાલુ દીનદાર ઉલટી ચાલ ચલાવે, અથવા તે પેગમબરનાં ફરમાન ઉપર અમલ કરતા નહીં રહે, ત્યારે તે પોતાની મોરાદે કણ્ઠથી પોંદ્યો શકતો નથી અને બેઉ જહાંનથી બેધજતી તથા બદબખતીમાં ગીરફતાર રહે છે.

૩૧૬. ગુનાહનાં ખરા દરદની અકસીર દવાતો અંતઃકરણની તોખા અથવા પરાતાવો છે. કારણકે અદલ અને બખરીશ વંતા પરવરદેગારની દરગાહમાં ખરેખરા હકદારો કાળે નીરાશી અને ના-ઉમેદી જેવું કંઈથી હોતું નથી. ગુનાહની સજામાંથી બચી જવા માટે ખરા તોખાહનાં દરવાજાની અંદરની સમામતી પુરતી અને ખોલણી રહે છે. પણ તેવી સલામતી તરતજ શોધવી અને મેલવવી જોઈએ છે. એ બાબે ધીલ કરવામાં અને બેધમાન રહેવામાં જાન-લી અને બરબાદી છે. બદન ઉપરના સધલા બાલો કપુરની મીશાસના સંદેહ દુગના અને તોખી ગુનાહ બરેલાં સીદા દીલની ઉપર ખરી તોખા અથવા પસતાવાની એક તલ બરાબરની છાંટખી જ્યારે નહીં દીશે ત્યારે પુરેપુરજ અભાગ સમજવું.

૩૧૭. શરમ તથા એખની વાત આલમના લોકથી છુપી રાખવા સાર જે રાખશે હીણું અથવા પાપી કરતુકો ગુપ્ત રીતે કર્યા જાએ તેવા રાખસોએ જાણવું જોઈએ છે કે ખરેખરી શરમ અને ખરેખરી બીહીક તો તે પરવરદેગારની રાખવી જોઈએ છે કે, જે સખલા જાહેર તેમજ ગુપ્ત કરતુકોથી પુરતી રીતે જાણીતો રહે છે. મજસ જાતની તાંતાજની અને મારના ધાકથી બીહીને એક પાપી રાખશ ખુરાં કામ છુપી રીતે કરવાને ઘટવું વીચારે તેના કરતાં તે ખોદાના ખોદ અને શજથી તેને કેટલું બીહીવું જોઈએ, તેનો જો કંઈપણ અંદેશો તે નહીં કરે તો તેનામાં ઇનસાનીઅતપણું જ નહીં હોય.

૩૧૮. દીનઆઈનને લગતું રૂઝું કામ સોધવા અને બીજા પાછલ મેહનત કરતા રહેવામાં ખોદાતાલાની તરફની ખુશનીદી અને ખસકની તરફની પસંદગી મલતી રહે છે. પણ દાવમેચો અને ખુરાં મકર-ચકર ભરેલી જીંદગી બોગવવાથી ખસકની તરફની લેઆંત અને ખોદાની તરફની સજ્જ હાંસલ થઈ સફે—કે જે ઇનસાફ વાંતો ખોદા તમામ બેદબરમોથી અને ખાલે ખાલ અને રજે રગની હીક ચાલોથી સદા મહીતગાર રહે છે. ઇનસાનની નજર આગલ હાંકેલી અને જાંધાડી ચીજો અને કારણો વચે ફરક રહે છે. પણ તે પરવરદેગારની નજર આગલ સખજુંજ સદા હીસતું અને જાણીતું છે.

૩૧૯. હરએક રાખરી પોતાની ખાગેશ અને મદત ખોદા-તાલાથીજ સખવી જોઈએ છે, કારણ કે તે પોતે બીનીઆજ અને અપરમપાર શક્તીના છે. કોઈપણ માણસથી ખાગેશ ખર લાવવાની

આશા રાખવી તદન ક્ષાક્ટછે, પછે તે ગમે એટલેખી જર અને માલદાર હોય તો શું થયું? પણ આખર તે પોતેખી જયારે નબલો અને ખોદાનોજ આશાવંતો છે તયારે તેનીથી બની સું શકે?

૩૨૦. ખોદાતાલા તરફનો અંતબાર પડતો મુકાને કોઈ ઇન-શાનજીવાની કોશિય ઉપર નર્ચીત થઈ બેશવું તે ગોયા વગર આશરાનાં તરાપા ઉપર બેસી તોફાંની દરીઆમાંથી રાક્ષાંમત પસાર થવાની ખાલી વેઠ જેવું છે. ખોદાને પોંહચવા તરીકેની મનશનીથી બંદગી કરવામાં, અને ખોદાથી પથશિ અથવા બેલુશત મેલવવાની બંદગી કરવામાં પુણકલ દૂરક રહેછે. ખરા અને શુષ્ક હાંસલ કરવા જેગી બંદગી તે પેલસનીજ રીતનીછે.

૩૨૧. ખોદાતાલાની ઇપાદ અને એહસાન વીસરી જઈને દ્રુકત દુનીઆઇ લાલચ અને મતલબનેજ યાદ કરવી તે ગોઆ પોતા કીજે જાંજલી અને ભદનામી હાંસલ કરવા જેવું છે. જે શખસ દુનીઆઈ લાલચ અને આપમતલબ પોતાની અકલનાં કદમ હેડલ દાખેલી રાખી ને, પ્રાણેષ ખોદાઇ મારગ ઉપર નીતીમાંન પગલાં મુકેછે, તેજ શખસ પોતાની ખરા મોરાદની મંજલ ઉપર સુખ અને શોખા બરેલી રીતે પોંહચી શકેછે. ખરા દોસતની મોહબત અને સોહબત અને મેહરબાની હોય તો તેનાં ખરા મુદ્દને ઓરેખી જવું નહીં જોઈએ.

૩૨૨. આગે દુનીઆની મોહબત અને મોજ મગ તે ખરી ખલાનુ, ઘેર છે, અને હરામ ઇલતનો તથા મરતી વખતનો અકારત પથસો તૈ વીપતી અને અષધીરતી છે. દુનીઆદારીને બલાપો તે એક જાતની હેરેમંદી છે. અને દીનઆંધનની ખરી નીતી રીતી

પર ચાલવા કાળેનો ગમ અને અંદરો તે ગોઆ જલેદાંનીની શહત અને દુરાગત છે. ખરી દીનઆઈનની ધમાં ભરેલી ખંદગી તે તન અને મનની પાકીજગી મેલવવા કાળ છે. પણ બદ દેઆનતના લોભ ભરેલાં કરતુક તે દોજખનાં ગાર તરફનું નોતરું સમજવું જોઈએ છે.

૩૨૩. ખુશામત ખોરાઓની બુઠી વખાણના અવાજની લેલ-રથી ખેંચાઈ જઈને, બદલામી તથા નખોદનાંગારમાં ફસી પડેઆનાં કરતાંને, હુશીઆરી ભરેલું બેહરપણ અખતીઆર કરી, ભક્ષા લોકોને મોહાડેની સાચી ગીબત અથવા એબની વાતો સાંભળીને પોતાની ચુક અથવા ચાલચલાણ શુધારવામાં અનેક ફાએદા છે. પોતાનાં ગુનાહને ધ્યાદ કરનારો અને મધરાતની વખતે ઢીને પસનાવો તથા ખંદગી કરનારો શખમજ ખરો સુખી અને નેક ખખત થઈ અથવા રહી શકે છે.

૩૨૪. આપણા માંધાનો સંગાર કસખી ટોપી કું જર જલવેરનું તાજ સમજવું નુહી જોઈએ. પણ ખરી દાનાઈ અને નીતી તથા પાકીજગી ભરેલા વીચારોજ ખરો સંગાર ગણાઈ શકે છે. માણસ જતને એક નજીવું પુતલું ગણીને હીરા મોતીનાં સંગારથી તેનાં માધાનો ભાગ સંગારવો જોઈતો નથી. પણ મારી અકલ અને શીલ-સુધી ગનેઆનથીજ તેનો સંગાર કરીને આએ જગમાં સોભાવવું અને પેલી જગ માં સુખ ભોગવવું યાએ તેવું કરવું જોઈયે છે.

૩૨૫. દુનીઆઈ ચીજની મોહખત ધરાવનારાઓ અને ખોદાઈ ખાઈશ તરફ ખરાં દીવનો એશક ધરાવનારાઓ વચે બેહદ તરફીત છે. દુનીઆઈ ધનશાનો અને ચીજ તરફ માએઆ અથવા લોભ ધરા-

વનારાઓ, પોતા કીજે હરએક પાંતીનાં શુભ દુઃખની અથવા બેહશત કે દોજખમાં જવા આપેની વાતો અને તકારો ઉપરજ ધયાન આપવાને ખરો ધરમ સમજે છે. પણ તે પરવરદેગારની સંગત અને મોહબત શોધનારા ઇનતેજાર આરાકો, આ દુનીઆની કોઇખી ચીજ કે કોઇખી ઇતિસાં તરફ કંઈખી રીતની નજર રાખ્યા વગર, તે ઇજ્ઞી માથુ-કના નુરનાંજ જહલકાદમાં પોતાની નજર ચકચુર અને પોતાના જગર ભરપુર રાખીને ફનાંહ થઇ જવામાંજ ખરું ઇમાન અને ખરું બેહશત સમજે છે.

૩૨૬. નેક ખસલતનો એક હકીમ એમ સમજાવી ગયો છે કે, જે શખસ પુરા કરતુકથી અને જુઠી વાતોથી દુરી પકડીને આંખે સંશારતાં ભોગવતા કરતો રહે, તેવા શખસને આપરી ચસમનાં પાંપનો ઉપર, તથા આપરા જીગરના રાર ઉપર જગ્યા આપીને સરકરાજ કરવો ઘટે છે. નેકી અને સચાઇ સધલી જગ્યાએ અને સધલ જમાનામાં હેશાન અને માંન ભરેલીજ ગણાતી આવી છે, અને તરકદ તથા જુઠાઇમાં સદા હીલુપસતી અને બદબખતીને. અધકાર સમાએલો રહે છે. ઉમરની કોતાહી અને દોજખની સીહાઇ તરફ જુઠા વચચુ બોલનારો અને જુઠા સોગન ખાનારો એક શખસ આપોઆપ ચાલયો જાય છે, અને એવી કમબખતી ખરા બેજુનીઆદ અને શુભ-રાહ શખસનેજ કીજે સરજેલી હોય છે.

૩૨૭. આંખે દુનીઆના માલ તથા ખજાના ઉપર મગરર રહીને ખોદા તથા ખલક તરફ બેદરકારી ખતાવવી, તે જોઆ ખુદ પોતાને હાથે પોતાની નામોશી અને બદબખતી લાવ્યા બરાબર છે.

ન જમશેદ રહેઓ, ન જોહાક રહેઓ, ન જામે જમશેદ રહી, સખખ કે બખતની શેશનીને અને દાલતની જાણલાલીને માંથે કંઈખી રીતની પાએદાય કે કંઈખી રીતનાં નીમાવનાં સેતારાં કુદરતનાં હાથે મુકરર કરેલો નથી.

૩૨૮. એક ઇનસાન જો ખુદ પોતાની મોટાઈ અને ચતરાઈ ઉપર તુંદાઈ કરેતો, ગોઆ ખોદાતાલાની તવાંનાઈ અને દાનાઈ વીશે ખેબાન રહેલો ગણાય, સખખ કે સઘલી પાંતીની મોટાઈ, સઘલી પાંતીની તવાંનાઈ અને સઘલી પાંતીની ચતરાઈની સહથી સરશ હશતી એખલા તે પરવરદેગારમાંજ છે, એવું માંને તો, ફક્ત નમંતાઈ અને ખાકસારો શીવાએ ખીજી કંઈખી ચીજનો દાવો કરવો કે વીચાર બાંધવો ફેાકટ છે, બલકે ગુનાહ બરેલું છે.

૩૨૯ જેમ કે એક બાગમાંના ફુલ માતર એક બે દાહડાની સોબા અને શુગંધી આપી તેના માલીની નજરથી નાખુદ થાય છે, તેજ મીશાલે આએ દુનીઆનો જર અને માલ તેના માલેકનું દીલ જીજ વખત તલક લાલચ અને ગમત ભરેલું રાખી અચખુએ અંદીક થઈ જાય છે. જર અને માલ ઉપર હંમેશ તલકનો ભરોશો રાખવો, તે ગોઆ રેલતા દરીઆવનાં મોજના સથીરપણાની આશા રાખવાની મુરખાઈ જેવું છે.

૩૩૦. નમંતાઈ ભરેલી વસ્તુક તથા નેક કરણી અને રાખા વત અને પરોપકારીપણું, જેમ હરએક જાતના એક રાખરાખી ખાખી અથવા એખ ઉપર પરદા ઢાંકવાને ફાવી શકે છે. તેજ મીશાલે એક રાખસમાં ગમે એવોખી સારો ગુણ હોય, અથવા સારો એલમ

અને હુનર હોય, તે તેની તુંદાઇ અને તકોપરી ભરેલી જાહેર વર-
તાણકને લીધે તદન ઢંકાઇ અને નીશત નાબુદ થઈ જાય છે.

૩૩૧. આપરે ખુદ આપરાજ હકમાં બહુ ચાહીએ તે તો
એક સાધારણ વાત છે, પણ કોઈ પારકા શખ્શના હકમાં બહુ
ચાહવું અથવા કરવું તેમાં અનેક પરકારની ખુખી અને સવાખ સમા
એકાગ્ર છે. તે પાક ખોદાતાલા ખુદ પોતે એક બલા તેમજ એક
ભુંડા શખ્શને એક સરખી રીતેનીજ રોટી અને રોજી પાંડાચાડ્યો
નય છે, ત્યારે કોઈની ધનમાનજ્ઞદાને ધરાવતી નથી કે પોતાની કુક
અથવા ઊંધી સમજને આપરે કોઈના હકમાં ખુદ ઇચ્છે, અથવા
ખુદ કરે

૩૩૨. જે શખ્શો ખોદાતાલાની મેહરખાંની ચાહવી અને સાચ-
વવી હોય, તેણે પોતાનાં દેશીઓ અને જાતભાઈઓ ઉપરની ખુદ
પોતાની મોહ્યત અને મેહરખાંની કમતી કરવી નહીં જોઈએ. યાને
તેઓને કંઈની પરકારનું દુખ દરદ કરવું નહીં જોઈએ. કારણ
કે કોઈ ખીજ પરાંગીને અનઘટતી ખીડા કરવી તે ખુદ ખોદાતાલાના
તરફથી અને ધરમથી હલટી રીતી છે, ત્યારે તેવી હલટી રીતી
અખંતયાર કરનારો શખ્શ પોતે ખોદાની મેહરખાંની કુમ સાચવી
સકે? અને જો તેની મેહરખાંની સાચવે નહીં તો તે સુખી કેમ
રહી શકે?

૩૩૩. અનીતીમાંને અને જાસતી ગુજારનારાઓ સાથે ધન્ય
અને દોષત દોસતી રાખી શકતી નથી. વાસતે ખરો નેક અખત
તેજ કે જે નીતીમાંન રહે, અને દયા તથા દાદખાહી ભરેલી લાગ-

છી ખરા મુકલેશો અને નાચાર-એચારો તરફ બતાવતો રહે. જે સખશ આએ ભવમાં વાજખીપણુથી અને ખરા ધનસાધની રાહ ચાલેછે, અને હાજતમંદ શખસોની કદરદાંતી કરતો રહેછે, તે શખસનો મરતખો તે ખોદાતાલાની બંદગી કરનાર ખરા પરેહજગાર શખસના મરતખા કરતાંને વધારે સરસ ગણાયછે.

૩૩૪. કંગાલ શખશો ઉપર જસતી શુઝરવી તે ગોયા ખુદ આપણા પોતાનાં હાલની હાલહવાલી અને હેરાંનગતી દેખવા ખરા-ખરછે. નકામો જઘડો ઉભો કરતો તે ગોયા ખુદ પોતા કીજે એક નથી આદત ઉઠી ઉઠી કરવા ખરાખર સમજવું જોઈએછે. ભત્તાં માણસોએ વગર અગતનાં કંકાસને એક જાતની વગર ખોલાવવે આવેલી બધા સમજવી જોઈએછે. ભુંડાઓની નડ હમેશાં અને હર-જગાએ હોયછે, પણ ખરા નેક શખશો તો હમેશાં ખરી મગવડ અને સુખ સંપન્ન ચાહતા અને ફેલાવતા રહેછે.

૩૩૫. જે સખશની આદત ખુદ પોતાનેજ જોવાની હોયછે, ઈઆને ખુદ પોતાનીજ મોટાઈ અને દાનાઈ તરફ નજર રાખીને અભેમાંતી કરવાની જેની ચાલ હોયછે, તે ગોયા ખોદાતાલાની તવાંનાઈ અને મોટાઈને વીસરી જતો દેખાયછે. જેમ આંખની પુતલી ખુદ પોતાને જોતી નથી, પણ આખી જેહાંનની ચીજોને જોઈ શકે છે, તેજ મીશાલે જે શખસ ખુદ પોતાની સીફતો તરફ જોવાનું પડતું મેલીને તે સાહેબનીજ સીફતો સોધતો અથ આરાધતો રહેછે, તેજ સખશ આકુબત તલકમો શુખી અને દાહયો ગણાયછે.

૩૩૬. એખીયલ અને બેહુતર શખસોજ ખીજાઓની એખ

અને હુનર તરફ બદ બુખાંની વાપરતા રહે છે. બલાની નજરમાં સ-
ધલીજ ચીજ બલાઈ અને ખાલેસાઈ ભરેલી લાગે છે. જેમ કે
આરસીના નીરમલ કાચમાં જખી પોતાને મુખડા ધાલે છે તેને
સઘલું છુંડું' યા બલું એક સરખી રીતેથીજ તે બતાવે છે. ખીજ-
આની એખ જોવા પાછલ જે શખરા પોતાની સમજની આંખ
ઈતિભરી ભરેલી રાખે તે શખસ ગોયા ખુદ પોતાની ખુનવાદીની
હલકાઈ બતાવતો સાબેત થાય છે. ખુદ પોતાનીજ ખાંમી બહુવાનાં
આવાજ તરફ કાંતો ખોલા રાખવામાં, અને ખીજની એખની વાત
તરફ કાનમાં દુઆ મારવામાંજ ખરી સખીયતા અને માણસાઈ પહોં છે.

૩૩૭. કેટલીએક ચીજો કેટલાંએક પરાંણીઓ કીજે દાનાવ
લોકોએ હરામ ગણેલી છે તે ખરહક છે. નીચ ખવાસના શખરો
કીજે એલમતું કઠવત હરામ ગણેલું છે. પાપી અને ઘાટકી ખવા-
સના શખરા શાયે ભલાઈ કરવાનું કામ હરામ છે. ખરા બદબદ
ને પાસામાં ધાલી પામવો, પોસવો, તે ગોઆ જેહરી અજઠાહનું ખયાને
ગજવામા ધાલીને ખુખીની આશા રાખવાની ખેવકુદાઈ બતાવા જેવું
છે. અને અશતરી જાતને ચરીતર અને ખે મહલાજપણીની છુટ
આપવી તે કમકમાત ભરેલાં પાપી કરતુકોને જનમ આપવા ખરાખર છે.

૩૩૮. ખરો લોખ એ ખુરી ખરાખીનો સાદી છે. એક બદા-
મમાં ખે ખીજ હાય તેમ લોખની સાથે ખરાખીની જર સદા વોટ-
લાએલી રેહ છે. એક દાનાવના કેહવા મુજબ ખરા સતોશી માણુસનું
દીલ તે પેલાં તાતારી હરણુનાં પેટાંમાંની શુગદી કસતુરીવાલા નાકાની
મીસાલે સદા પમરાતું અને ખુસાલીથી ખીલતું રહે છે. પણુ બદ
ખવાશનાં લોખીનું દીલના જેહરી દ'ખવાલા અજઠાહનું મોહડાં મધેની

કોઠણીનાં જેવું હોય છે, કે કોઠણી ઇનસાનને અઠડતાંજ તેનાં બદનમાં દુખ અને બેકારારીની અગની દાખલ કરીને સેવરે તેવું મરણ નીપજવે છે.

૩૩૯. શખી અને મોટાં દીલનાં શખસ પાસે કંઠણી બાબદ ની અગત સરને સવાલ કરતાં કોઠણી બહા ગરહસથે કંઠણી પરકારની ચીંતા રાખવી જોઈએ નહી. પણ બખીલી ખવાસનાં દલદરી પાશે જો કંઠણી પરકારની માંગણીને સવાલ કરવા કોઠ જાયતો, તેણે અવલમાં પોતાની ઈજત અને લાજને સંભાલ રાખવાની આશા તદ્દનજ છોડી દઇને જવું જોઈએ છે. સખબ કે અરા સખી ખવાસનાં નરો તે ગોઆ કુદરતની તરફનાં મુકરર થયલા દાતારો છે. પણ શુભ ખવાસનાં કંજુસો, તે ખલક તેમજ ખોદાની તરફનાં ચોરો છે, તથા તે તેવા ચોરાથી બખરોસની આશા રાખવી તે ગોઆ આપરી ઈજતના જનને બેકદરોની તલવારની નોક ઉપર પરેશાન થવા દેવાં બરાબર છે.

૩૪૦. ભુંડાઈનો બદલો ભુંડાઈ કરીને વાલવો એ તો દરએક ચરખો કાંટનારી વીધવા અસતરી જેવાં નખલાં પરાંણી કાળેખી બહુ સહેલ વાત છે. પણ ખરી મરદાંનગી વારો મરદ બચ્ચો તો તેજ ગણાય કે જે પોતાનાં મુદ્દાની તરફની ભુંડાઈતું દુઃખ ખમલા બાદ, ખરી બલાઈ અને હેરાંનમંદીનાં બારથીજ તેની ગરદન સદા, નીચી રાખવાને દ્રાવે, અને અરા પસતાવાની ગુપટ આગથી તેવું અંતઃકરણ સદાં તપત્તું અને જલતું રાખે. દોસ્તી સાથે મહુરખાંની અને મરવતથીજ વરતવામાં, તથા દુરામનો સાથેખી નરમાસથી અને ખાત

રદારી રાખવા જોગી રીતેની ચાલ ચાલવામાં તુકમાંની કંઈ નહીં અને ક્ષાયદા અનેક હોય છે.

૩૪૧. એક નજીસ કુતરું તાલરે પારણે બાંધીને એક કીંમતી બકરું છોટી લઈ જાય તેની સાથે, તેમજ જે શખસનાં મારગમાં તું ગોલાખ અને મોગરાનાં ફૂલનું ખીછાણું પાંડરે, અને તે શખસ તારે કાળે જેહરી કાંટા અને કચરાનું પાંડરણું ખીછાવે તોખી તેની સાથે ભલાઈજ કરવી જોઈએ એવું ફરમાન કેટલાએક દાનાવોનું છે ખરું, પણ એ વીરો તક જોઈને વાત કરવી જોઈએ છે, અથવા સમો જોઈનેજ વરતવું જોઈએ છે, એવુંખી બીજા દાનાવોનું મત છે. દોસત સાથે ભલાઈ કરવી એ તો સજી કોઈકીંજ સેહલ વાત છે. પણ દુરામન સાથે જીંડાઈને બદલે ભલાઈ કરીને ક્ષાયવું તેમાંજ ખરી મુશકેલી અને ખરી મરદાંતગી છે.

૩૪૨. કાંઈ પર ઉપકાર કરીને તેનો બદલો કંઈખી પરકારે તે શખસ પાસેથી ચાલવો, તે ગોઆ પેલા ઉપકારની ખુબીવંતી અસર તદનજ નાંખુદ કરી નાંખવા બરાબર છે. એક જતની સખા-વતથી તે અખાવત કરનારે કંઈખી રીતેનો સારો ફેજ પાંખવો જોઈએ. પણ અખાવત કીધા બાદ ખોદાતાજાની તરફ નમંતાઈ અને ચાલમના લોકો તરફ આજરખાહી ભરેલું દીલ રાખ્યા બદલે, જે તે કંઈખી પરકારનાં “હું પણ”ને ખેચાલ પોતાના દીલમાં લાવે તો સઘલી ખુબી ક્ષોવાઈ જઈને, એર બદીની સજને આધીન થાએ છે.

૧૪૩. જે શખસો આંખે જોહાંનને એક વગર જીવનાં મુરદાંની મીસાલની ગણીને, તેનાં બદનમાંના નજીસ બોટાં પીખવા કીજે ખ

લીલ અથવા ગીદો તરીકેના અવતાર લેતા નથી, તેજ શખસો ખરા દાનાવ અને આકેબતના ભલા ફેળે પોંહચનારા ગણાયછે. પણ જે શખ સો જુખયા ગીદોની માસામ તેની ઉપર તરાપ મારવા મંડી જાયછે, તેઓ એવા તો ઘેલા ગાંડા બની જાયછે કે સેવટે પોત પોતાનેખી બ ખવા અને કરડવા મંડી જાયછે, અને એક ખીજનાં લાભો અને હડો ઉપર જેહરી આંચો મારી, ખુદ પોતાનીજ ખુવારી અને ખુનખારી મચ વી દીએછે, અને મોટી અચરતી જેવી વાત તો એછે કે એવા ગીદ બચાઓ ખુદ પોતે તો નાખુદ થઈ જાયછે, પણ આ જગતના મુરદાં નું 'ખાખુ' તો જાહાંનું તાંહાંજ અને જેમનું તેમજ પડી રહેછે!

૩૪૪. દુખી થયેલા અથવા ફજેત થયેલા એક વેરસી માણસનો ખવાસ, એક જખમી થયેલા જેહરી અજદાહનાં જેવો રહે છે. જેમ જખમી થયેલો કાચો નાંગ પોતાને જખમી કરનારને દંખવાને હરદમ તતપર રહે છે, અને વધી તે ક્યારે અને કહી જગાએ 'દંખ' મારશે તેનીખી ખબર રખાઈ શકાતી નથી. તેજ મી-શાલે ઉપર કહેવા જેવો એક વેરસી અને કપટી સખશ પોતાનાં હરીફ ઉપર ક્યારે હોમસો કરસે, તેની ખબર પડી શકતી નથી.

૩૪૫. દાંનાવ લોકો કહી ગયા છે કે, આએ દુનીઆનો દેખાવ એક હીલતી-ચાલતી હવાની લેહડી અથવા એક સપના જેવોછે, વાસંતે તેની ઉપર સદાને કાએમ ભરોશો રાખનારા સખશો ઘણાજ મોઠા ખેલકુદો અથવા તો ખરા દેવાનાં તરીકે ગણાઈ શકે. એક ધનસાંજ કીજ ખરેખરી સરગરદાની તે આ ભવના વહીવટ સાથે નાજાએક અતિ અનીતીમાન પ્રીત રાખવામાં છે. પણ જે શખસ આ ભવના નામોશી, નીંદા, અને અનીતી ભરેલા વહીવટથી અત-

રંગ રહીને, પોતાનાં તન અને મનની દાંમન સદા પાક રાખવાને કહેવેછે, તેજ શખસ આગે ભવની ખરી મોટાઈ છુટીતનારો પાદશાહ અને પેલા ભવનું ખરું સુખ-હાંસલ કરી શકનારો ભાગ્યેગણાલી ગણાયછે, અછઠવાર, અપકીરતી, અને અધરમી કાંમમાં જે સખશ ફરતો રહે તે સખશ કષ્ટખી, કે કોઈખી ઠેકાણે ખરો આનંદ અને કરારથી હસતો રહી નહી શકે.

૩૪૬. આગે દુનીઆના રાહઘાટમાં ઘણી વખત એવું જોવા-માં આવેછે કે, જે સખશની પાસે પઈસો હોયછે, તે પોતાની સુકી ખંધ-રાખીને ફરેછે, અને જે પઈસાની તંગી ભોગવેછે તેની મમ-તાના હાથ ખેરાત અને રાખાવતી કામ ઉપર ખોલલા રહેછે. શેઆં-ણા ઈનશાંણુ કાજે એકજ એશારો કરવો બસ છે કે દોલત છે તે પરવરદેગારની તરફની અખશેશછે, અને તેવી અખશેશ તે ખોદાતા-લાનીજ મરજ અને પસંદગીના શુભ કામ કીજે કુરખાંન કરતા રેહવું જોઈએછે. તમામં દુનીઆની દોલતનો ધગલો જપાજે નકામી હાલ-તમાં પડી રહેછે તયારે એક જવના દાના બરાબરનીખી કીંમત કે વજન તે પાંખી સકે નહી. પણ માતર એક જવની બરાબરનો જર-નો દાંતો, ખરાં સદાંવરતાંમાં અથવા ખરેખરાં ધરમાત્રુપણામાં અ-ગતની વખતે વાપરેઆમાં આવે તો, આખી દુનીઆનાં ખર્ખનાંની સખાવતના જેટલો સવાબ લાગી સકેછે.

૩૪૭. એક દાનાવ માણસની આ ભવની મંજલમાં જે ચીજ કામ આવેછે, અને આવતા ભવની મુશાફરીને વખતે જે ચીજ કાએમ રહેછે, તે તેની બદકારી કે નેંક કેરદારી છે. એ ચીજની ખુખી કે ખામી કેમ પીછાણવી, અથવા તેનાં ભલાં કે ખુરાં ફલ કેમ આપવાં

તે વીશે તે કુદરતે તેને અકલનું કીંમતી ગહુઅર અસહ્યનીજ આપેલું છે. તે ઉપરાંત, ખરી રાહનુમર્છના કરનારા, તથા ખોદાતાલાનાં ખરા હોકમ અને રાહ-મરહુથી વાકેફગારી આપનારા અશો અને માહુઆતમાં ખીર-પેગમખરોને મોકલીને, તેઓની મારફતે જે વાતો સમજાવેઆમાં આવીછે, તે ઉપર હરદમ ફરમાનદારીની ગરદન નીચી રાખીને, દરએક સખસે અમલ કરયા જવું સજાવરછે,

૩૪૮. ખરો સભાગીઓ માણસ તેજ કે જેણે કુદરતનાં હાથ થી મેલવેલી નેઆમત, ખુદ પોતાના તેમજ ખીજ હાજતમંદ સખ-શોના શુખ અને સગવડ કાજે વાપડી, અથવા ખાઈ-ખવાડી, અને ધરમદાંતમાં વાપરી હોય. પણ એઉ ભવતો ફલદરી અભાગી-ઓ માણસ તેનેજ ગળણુવો કે જેણે દુનીઆની હેજગારીથી અને તરેહુવાર રીતનાં કાવાદવાથી જર-માલ જમાવ કીયો હોય અને વગર ખાવે-પીવે ઇઆ વગર બખશવે મરણુ પાંમયો હોય. હર એક જ્ઞાતથી કોઈ ઉપર ઉપકાર કરીને ભક્ષા આશીરવાડ લેવા એ ખરી ભલાઈ અને સારાં ભાએગની નીશાનીછે. પણ પુરુષ અને બખીલાઈ વાપરીને લોકોનાં મોહડાંને બદગુઈ અથવા બદદુઆ દેનારાં કરવામાં મોટી ઇજ તથા અપકીરતી અને બદબખતી સમ-જવી જોઇએ છે.

૩૪૯. ચીના લોકો બંદગી કરતી વખતે આ દુનીઆની ચારે દશા તરફ નમીને સલામ કરેછે, તથા પોતાનાં હાથમાંનું બલતું કાગલ હીલવેછે. પણ ઓતર દશા તરફતો રોતાંનનું રેહમાંણુ છે તે તરફ શું કામ માંનું અને નમનતાઇની સલામ કરવામાં આવેછે? એવો સવાલ જ્યારે પુછાય છે ત્યારે ચીનાઓ એમ કહેછે કે “શીતાંન”

નેખી માંન આપવામાં અવગુણ નથી, સખખ કે, જો તેનીથી ખુખી નહીં થાયે તો ખુરાઈ કરતાં તો અટકી શકે. તેમ ખરા હાનાવ અને દીનદાર લોકો ભુંડા તેમજ ભલા શખશેનેખી જરની તેમજ વસતરની બખશેસ આપવાને ઘટવું વીચારેછે. કારણકે તેક શખસોને આસરે આપવો તે તો વાજખીજ છે, પણ ખદકારોનેખી આસરે આપી નીલાવવા, તે ગોઆ એક જાતની ખુરાઈથી દુર રહેવા અથવા ખુરી ખલાને ટાલવા ખરાખર છે.

૩૫૦. એક મોતા દરજવાલા માણસે મોટાઈ ઉપર મગરૂરી કરવી જોઈતી નથી, તેમજ હલકી પદવીના એક ફકીરેખી પોતાની હાલત વીશે નીરાશ થવું ઘટવું નથી. મોટાને મોટી શીકર અને ફકીરને તો માતર એક રોટીનીજ શીકર રહેછે. ખીજઓના જાન-માલ કે માંનની શીકરમાં એક ફકીરને કે અદના હાલતના શખશને રેહવું પડવું નથી. પણ તે ખોદાતાલાને તો જોડું જોહાંનનાં વહીવટની અને જાનદારોની શીકરમાં રેહવું પડેછે, કારણકે સરવેથી મોટો તેજ છે. તેમજ એક પાદશાહને તેની તમામ પરજાની શુખાકારી અને વફાદારી શાયવવાની શીકરમાં રેહવું જોઈયે છે. કારણકે તેના મુલકમાં સરવેથી મોટો તેજ છે. એજ ચીજ આપણને શીખવેછે કે કે સરવે પરાંણીઓની હાલતને અનુસરતાજ ખંદાખસતો તે કુદરતનાં હાથે કરી રાખેલા છે.

૩૫૧. એક માણસ મરેછે, પણ તેની નેકી મરતી નથી. બદકાર માણસને સહિ કોઈ કદુવા દઈને વીસરીજ નવા ચાહેછે, ત્યારે તે ખરેખરોજ મરણ પામેલો ગણાવો જોઈયે છે. હરએક જાતની

નેકનામીનો તાશા, એક માણસ પોતાની સાથે પેલી જેહાનમાં લઈ જવા ઉપરાંત, તે નેકનામીનો પમરાત આગ્રે જેહાનમાં એવી રીતે ખીલતો અને ઊડતો રહે છે કે આગ્રે જેહાનનાં રહેવાસીઓના મન તે તરફ હરદમ ખેંચાતાં રહે છે, અને તેથી તેઓની જગ્યાન તેની પાદમાં અને વખાણમાં ખોલતીજ રહે છે. નેષ્ટી કરનારા તેજ સખ-સને મુવેલો નહીં જાણવો, કે જે કંઈખી પરકારની બહીની બદનામી-માં પાછલથી ગીરફતાર થયા વગર, નીરમલ હાલતેજ તે જગની સફરે ચાલ્યો જાય. કારણકે નેષ્ટીના જહલકાત પાછક કંઈખી પર-કારની બદકારીની સીદાધનો પરજાઓ મુકી જવો તે પેલા જહલ-કાદને સદંતર જાખો કરી નાખવા અથવા ઢાંકી નાખવા બરાબર જાણવો.

૩૫૨. હરએક જાતનો ધંધા-રોજગાર કરનારા રાખસે પોતા-નું મન સદા ઈમાંનદાર, તથા પોતાની દુઆંત સદા ચોખી અને પરમાણીક રાખયા ઉપરાંત, પોતાની જગ્યાન મીઠી અને મીઠજ ખુશ રાખવો જોઈયે છે. ધંધા-રોજગારનું કામ હરએક માણસને અનેક પરકારના અને તહરેવાર સવભાવના બીજાં માણસોની સં-ગાતમાં લઈ જાય છે, તેવે શયે ઉપલી શીદતોની મોટી જરૂર છે. જેમ પોતાની જાંદગીની અંતની ધડીનો વીચાર કરીને હરએક મા-ણસને પોતાની કારકીરદી સદા લક્ષી અને નક્ક કરવા જોગ રાખ-વાની ફરજ છે, તેજ મીસાલે હરએક જાતના ધંધામાં અથવા દુ-આઇ લેણુંદેણુના કામમાં મશગુલ થતી વખતે તે ધંધાને અંતની ધડી તલક આરા જસ-સભરયા રાખીને, ધટી ધીરતી અને સંપતી મેલવવામાં ફતેહમંદ ઉતરવા આરૂ પોતાનો શવભાવ સદા હસતો,

વસતો, રમતો, નમતો, અને ભોલતો-ચાલતો રાખવો જોઈએ, અને વેપાર અથવા ધંધાને લગતું હરએક કાંમ અવલમાં તેને લગતી વાકેફગારી મેલવીને કરતા રહેવું જોઈએ. હુશીયારી અને વાકેફગારી એ હરએક ધંધાની ખરી હોલત છે. પણ વગર હુશીયારી અને વગર વાકેફગારીનો ધંધો કરવો તે ખરી કંગાલીઅત અને હેરાંનગતીને નોતરું કરવા બરાબર છે.

૩૫૩. હરએક માણસની ખરી રોકડ પુંજ એ તેનો એલમ તથા હુનર અને હુશીયારી અને ઊઠીઆગ હોય છે. એવી સીકતા વગરનો શખશ અગર કરોડપતી હોય અથવા ગામનો હાકમ હોય તોખી તે એક બીખારીની હાલતનો કંગાલ અને એક લોકડીની મીશાલનો કમજોર ગણાય છે, અથવા સેવટે એવીજ નોખતે તે પોં-હોંએ છે. ઊપર કહેલા ગુણવાલા શખસ કદાચ જઠાઅંધ ધંન મેલવી નહી શકે પણ પેટ ભરતું અન મેલવવાથી તેા તે કમુખી નીસફલ રહેરો નહી. વલી હરએક ઇનસાંનને ઘટે છે કે જો તે કંઈ હુનર હાંસલ કરવા પાછલ મેહનત કરે તેા તે પુરેપુરોજ હાંસલ કરવાની કાલ રાખવી, સમખ કે અધુરો એલમ હુનર તે અરધી મુફેસી અને નાકલતી ગણાય છે. ઘણી ચીજો શીખવા પાછલ વેહજોં મારવાં; પણ કંઈખી ચીજ સમપુરણ શીખવી નહી, તે ગોઆ પોતાની રોજીને રખડતી હાલતમાં અને પોતાની જીંદગીને પરેશાંખી તથા ઈંતેજરી ભરી અવસથામાં નાંખવા બરાબર છે.

૩૫૬. ખોદતાલાની ખંદગી કરવાની આપણી ફરજ છે, કારણ કે તેમ કરવામાં ખુદ આપણને પોતાને ફાયદો છે. પણ કોઈ વખત કોઈ ખીજ સારાં અને મનુશ જાતને ફાયદો થાય અને

ગરીબોનાં સુખ સંપન્નનો વધારો થાય તેવાં કામમાં આપણને નાચારીએ રોકાવુંજ પડે અને બંદગીની ફરજ અદા નહીં થઈ તો, પેલાં બલાં કામની મેહનતનો બદલોથી તે સખી અને અદલ પર-વરદેગાર આપણને તેટલોજ આપેછે, અને બંદગી નહીં થયાની તકસીરમાંથી આપણને મોકલા રાખેછે. કોઈના હકમાં બહું કરવું અને કોઈ ખરા-નાચાર-ખેચારોની આંતરડીની દુવા લેવી તેથી ગોયા એક જાતની દુવા અને બંદગી તે ખોદાતાલાની કીધા ખરાખરનુજ વળન ધરાવેછે, એમ આપણે સમજવું જોઈએછે. “પ્રીતદાશીએ” તરીશ વરશે તલક શાહનામું લખવા પાછલ બસી મેહનત કરી હતી, તેથી ગોયા એક જાતની બંદગી હતી, એમ તે લખી ગયોછે.

ખસી રંજ ખોરદમ દર ધન સાલે સી,

અજમ હંદેહ કરદમ દર ધન પારસી.

એકી બંદગી કરદમ અએ રોહરીયાર.

કે માંનદ જે તો દર જેહાન ઇયાદગાર.

૩૫૭. જે સરદારને પોતાના દેશની તરફની જીહીત મેલવવી હોય, અથવા ખુદ પોતાની કીરતી વધારવી હોય, તે સરદારે પોતાનાં લશકરને દારૂ પાછને તેઓના મન ઉપર કેરી દારૂની કેફ લાગુ કરવાને બદલે, તેઓનાં દીલમાં તેઓનાં પરમનાં જહનુનની અને તેઓનાં દેશના પયારની કેફ અથવા જોશો દાખલ કરતા રેહવાની તજવીજ કરવી જોઈએછે. દારૂની કેફથી તો ખરાં જોરનો, અગત્યા જહનુનનો, અને ક્રોધમતી ધનસાનઅતપણાંની વતીક નાથ થાયછે. તથાજે લશકર ખરી બાહદુરીથી અને વફાદારીથી લડી કેમ શકે? અને

જ્યારે એવાજ શુભો ધરાવીને ભરાકર લડે નહી, ત્યારે સરદારથી
ફતેહ પાંખી શકાયજ નહી તે હકીકતતા ખાલલીછે. પણ ધરમનું
જહનુન અને વતનનો ચાહ કંઈ જોરજ રીતની ચીજેછે, જે એક
મુરડાભને જોરમંદ કરેછે, અને એક જંગલી જેવાનેખી શેઆંણપણ
શીખવેછે. અને તેથીજ જે ટાલાનાં લોકોમાં ધરમનું જહનુન નહી
હોય, તેમજ દેશનો ચાહ નહી હોય, તે ટાલો નથી ખુદ પોતે નીખી
શકતા, કે નથી પોતાના દેશનો ખંધાવ કરી શકતા.

